

LAARI 2015

SUOMEN MAATALOUSHMUSEON VUOSIKIRJA

LAARI 2015

Vuosikirja

Suomen maatalousmuseo Sarka

SUOMEN
MAATALOUSHMUSEO
Sarka

LAARI 2015 – Suomen maatalousmuseo Saran vuosikirja

Toimittaja: Elsa Hietala
Ulkoasu ja taitto: Etusivupaja Veijo Lieskivi

Etukannen kuva: Jouko Pukki.

Paperi: G-Print 115 g/m²

Painopaikka: Painola – 2016
ISSN: 1796-3990

Sisällys

Elsa Hietala	Esipuhe	5
Heikki Eskola	Sarka – museohankkeen historiaa	6
Pauli Salminen	Sarkaa ristiin rastiin	14
Juha Kuisma	Muistikuvia museohankkeen alkuvuosilta	20
Teppo Vihola	Maatalousmuseo Sarka ja minä	29
Juha Hirvilampi	Kokoelmatoiminnan kymmenen vuotta	40
Iina Wahlström	Vuoden kierrosta katoaviin latoihin - Suomen maatalousmuseo Saran näyttelytoiminta 2005-2015	49
Elsa Hietala	Liperin maaseutumuseo Tähtiä – Suomen maatalousmuseon kesäkohde 2015	61
	Suomen maatalousmuseosäätiön toimintakertomus 2015	63

Esipuhe

Vuonna 2015 Sarka juhli 10-vuotiaista talvaltaan ja Laari 2015 noudattaa luontevasti samaa teemaa. Vuosikirjaan olemme koonneet kirjoituksia niin museon syntyvaiheista, kuin ensimmäisen kymmenen vuoden toiminnastakin. Ääneen pääsevät nyt he, jotka ovat omalla työllään luoneet Suomen maatalousmuseon ja vaikuttaneet siihen mikä se tänä päivänä on.

Artikkelit on järjestetty kronologisesti. Ensimmäisen puheenvuoron saa pitkäaikainen Loimaa-Seuran vaikuttaja ja Suomen maatalousmuseosäätiön hallituksen entinen puheenjohtaja Heikki Eskola. Eskola luo katsauksen museon syntyyn vaikuttaneeseen yleiseen kehitykseen, sekä esittelee tapahtumia ja erityisesti paikallisten aktiivien tekemää vapaaehtoistyötä ajalta ennen museon perustamista. Peräänantamattomuus, oikeat ihmiset sekä osittain myös hyvä onni näyttelivät merkittävää osaa projektissa, jonka lopputuloksena oli Suomen maatalousmuseo Sarka Loimaalla.

Museohankkeen toteuttamisessa tärkeän osansa tekivät myös siihen palkatut ammattilaiset. Oman puheenvuoronsa käyttää hankesihteeri, myöhemmin Loimaan kehittämiskeskuksen johtaja sekä niin ikään monivuotinen museosäätiön hallituksen puheenjohtaja Pauli Salminen.

Sarka-museon ensimmäinen johtaja Juha Kuisma aloitti työnsä uuden museon haasteiden edessä ja luotsasi museota sen olemassaolon ensimmäiset neljä vuotta. Vuosia leimasi jokavuotinen taistelu maa- ja metsätalousministeriön rahoituksesta sekä museon

aseman vakiinnuttaminen valtakunnalliseksi erikoismuseoksi. Kuisma erosi tehtävästään protestiksi rahoituksen ongelmia kohtaan tammikuun lopussa 2009 ja hänen sijaisenaan vs. museonjohtajana toimi näyttelypäällikkö Mia Juva seuraavan kahdeksan kuukauden ajan.

Teppo Vihola valittiin museonjohtajaksi Juha Kuisman jälkeen marraskuun alusta 2009. Vihola kirjoittaa omassa artikkelissaan vuosistaan Sarka-museon ohjauksissa. Hänen aikanaan Sarka on vakiinnuttanut asemansa niin valtakunnallisessa museokentässä kuin paikallisten toimijoidenkin sydämessä.

Koko museon toimintahistorian ajan museotyötä on tehty niin kokoelmien kuin näyttelyidenkin parissa ahkerasti. Kokoelmapäällikkö Juha Hirvilampi oli toinen säätiön palvelukseen palkattu henkilö heti konservattori Taina Ilmosen jälkeen ja Iina Wahlström aloitti Sarassa tutkijana vuonna 2004. Wahlströmin työnkuva muuttui näyttelypäällikkö Mia Juvan lähdettyä töihin toisaalle ja hän otti vastuulleen museon näyttelytoiminnan vuodesta 2010 alkaen. 10-vuotisvirstanpylväs antaa mahdollisuuden katsella niin kokoelma- kuin näyttelytoiminnankin kehitystä pidemmällä perspektiivillä.

Kiitän koko sydämestäni kaikkia vuoden aikana museon toimintaan osallistuneita sekä kaikkia vuosikirjaan kirjoittaneita!

Elsa Hietala
amanuessi

Heikki Eskola:

Sarka - museohankkeen historiaa

Maatalous koneellistuu

Jotta ymmärtää kehitystä, jonka tuloksena perustettiin maatalousmuseo Sarka, pitää muistella minkälaista Suomen maatalous oli 1950- ja 1960-luvuilla. Sota-aika oli ollut maataloudelle hyvin vaikeaa aikaa ja min-käänlaisesta maatalouden kehittymisestä ei voitu puhua, päinvastoin oltiin välillä lähellä nälänhätää. Pulaa oli kaikesta: lannoitteista, koneista, polttoaineesta ja työvoimasta.

Sodan jälkeen lähes kaikki mahdollinen valuutta meni sotakorvauksista selviyty-miseen. Asutustoiminta ja jälleenrakennus

vaativat valtavat ponnistelut. Asutustoimin-nan toteuttaminen merkitsi myös sitä, että maatalous siirtyi pienviljelysvaltaisempaan suuntaan mikä asetti lisähaasteita maatalou-den kehittymiselle.

Kun 1950-luvun alkupuoli aina vuoden 1957 loppuun elettiin valuuttasäännöstelyn aikaa, maatalouskoneiden tuonti lännestä oli hyvin rajoitettua, mikä hidasti tehokkaasti maatalousteknologian käyttöönottoa. Poik-keuksena vuoden 1950 alussa alkoi laaja-mittaisempi peltojen salaojitus. Loimaalle perustettiin tuolloin kaksi salaojaputkitech-dasta, joissa haloilla lieskauuneissa poltet-

tiin putkia - kotimaisuus oli taatusti 100%. Loimaalle hankittiin myös puolustusvoimi-en konepajan Santahaminassa valmistamia salaojakoneita, jotka oli rakennettu liittou-tuneiden ylijäämävarastoista hankittujen White tela-ajoneuvon alustalle.

Samoihin aikoihin, kun siirryttiin avo-ojista salaojiin, alkoivat myös leikkuu-puimurit yleistyä. Silloin saattoi sanoa, että leikkuupuimuri oli yhtä kuin Massey-Harris 726 ja 780 mallit. Valuuttasäännöstely lop-pui 1958 alun paikkeilla jolloin traktoreiden tuonti vapautui ja vuosikymmenen vaihtees-sa kauppa kävi kuin siimaa. Loimaalla Auto ja koneliike K Vihannollakin oli 3 trakto-rimyyjää, jotka urakalla tekivät kauppaa. Niihin aikoihin siirryttiin hevoskaudesta traktorikauteen. Asia oli niin kuin eräs vilje-lijä sanoi ”hevonon syö koko vuoden mutta traktori kuluttaa vain silloin kun käyttää”. Hevosista luopuminen merkitsi sitä, että suuri peltoala vapautui muuhun käyttöön.

Niinpä jo 1963 saavutettiin leipävil-jaomavaraisuus tuotannon monella tapaa tehostuessa. Käyttöön tulivat Super-Y-lan-nokset, joiden ravinnepitoisuudet olivat selvästi aikaisempaa suuremmat, kehitettiin sijoituslannoitus ja siihen pystyvät koneet. Satomäärät nousivat ja erityisesti kotieläin-tuotteista tuli ylituotantoa ja niinpä 1968 otettiin käyttöön peltopakettijärjestelmä.

Koneellistuminen eteni 1960-luvun tait-teessa vauhdikkaasti. Traktorit olivat valta-osaltaan tuontitavaraa, kun taas työkonet olivat pääosin kotimaisia. Kyläsepät muut-tivat hevosvetoisia työkonetta traktorikäyt-töön ja erityisesti pohjalainen pienteollis-uus kunnostautui työkonetvalmistuksessa. Sanottiin että kaikki käsikärrytehtaat alkoivat tehdä maatalouskoneita. Maaseudun Tulevaisuuden ilmoitussivut olivat täynnä pohjalaisten ilmoituksia, oli Näppärää, Suk-kelaa, Vikkelää, Vauhtia ja Valttia, piennar-kyntölaitetta, äestä ja kuivuria joka lähtöön.

Kehitys oli niin huimaa, että kahdessa vuo-dessa uudet koneet olivat vanhanaikaisia, tai ainakin ne olivat rikki. Agronomi Matti Kares väitti, että Suomessa ei ollut yhtään kolmen vuoden ikäistä Valtti-kuivuria, ne oli kaikki siihen mennessä palaneet. Nopeasti pohjalaisten valmistajien lukumäärä väheni ja laatu parani. Nykyään Pohjanmaalla teh-dään erittäin korkealuokkaisia koneita, eikä vanha sanonta ”mitään Tampereen pohjois-puolella valmistettua ei saa ostaa”, ole enää aikoihin pitänyt paikkaansa.

Kun kehitys oli näin nopeaa, heräsi aja-tus, että pitää perustaa maatalouskonemu-seo, ennen kuin kaikki tämän kehitysvai-heen koneet on romutettu. Museo auttaisi ymmärtämään, kuinka kehitys etenee askel kerrallaan ja kuinka raskasta esimerkiksi vil-jan käsitteleminen säkeissä ja heinän ja viljan seipäillelaitto oli.

Koneet museoon

Maatalouskonemuseohankkeesta oli puhutu jo 1950-luvulta lähtien, mutta enemmän dokumentteja on 1970-luvun alusta alkaen, jolloin maakuntaliiton valtuuston kokouk-sessa hyväksyttiin Hilikka Niirasen ponsieh-dotus maatalouskonemuseon saamiseksi Loimaan seudulle.

Loimaa-Seuran sihteerinä toiminut Riit-ta Jumppanen oli energinen, idearikas ja rohkea. Esimerkkinä hänen rohkeudestaan voidaan mainita tapaus, jossa Loimaan ko-tiseutumuseolle piti tehdä uusi peltikatto eikä seuralla ollut rahaa. Jumppanen marssi Säästöpankkiin ja kysyi kuinka monta nimeä pitää velkakirjassa olla, jotta saadaan lainaa, johon pankinjohtaja vastasi: ”Kyllä sinun ni-mesi riittää” ja niin Riitta yksin vastasi Loi-maa-Seuran lainasta. Vastaavanlaisesti kävi Krekilän myllyn ”Talkootanssit” ohjelmaan kuvatussa mittavassa kunnostusprojektissa.

Jumppasen aloitteesta Loimaa-Seura kut-

Heikki Eskola maatalousker-hon konetäi-tokilpailussa 1959 Niini-pirtin kentällä, menossa taito-ajokoe. Kuva: Heikki Eskolan kokoelma.

sui maakuntamuseon johtajan Knut Draken neuvotteluun maatalouskonemuseon perustamisesta Loimaalle. Useampien eri kokoonpanoilla käytyjen neuvottelujen jälkeenkin ei Drake lämmennyt ajatukselle. Syitä oli varmaan monia, Drake oli arkeologi, joka oli saanut mainetta vanhojen linnojen kunnostustöissä. Maatalous oli hänelle kovin outo ala ja varmaan hän, niin kuin myöhemminkin maakuntamuseon johtajat pelkäsivät, että maatalouskonemuseo taistelisi samoista rahoista muiden museoiden kanssa.

Loimaa-Seura teki vuonna 1985 kunnalle aloitteen maatalouskonemuseotoimikunnan nimeämisestä. Näin kunta teki ja määräsi minut puheenjohtajaksi. Jo alkuvaiheessa toimikunta lavennettiin maakunnalliseksi. Ajatuksena oli, että kun 1980-luku oli taloudellisesti hyvä vuosikymmen ja kunnalla on lompassa rahaa, rakennetaan halli mihin kerätään koneita joita ihmiset saavat käydä katsomassa. Selvitysten jälkeen huomasimme, että koko Varsinais-Suomessa ei ole maatalousalan museota. Käytyämme tutustumassa Mustialan ja Viikin museoihin totesimme tarvetta olevan valtakunnalliselle maatalouskonemuseolle.

Museohanketta alettiin tehdä tunnetuksi lehtikirjoituksin ja kiertämällä maatalousnäyttelyitä. Maatalousnäyttelyissä meillä oli höyrykoneella toimiva pärehöylä, joka oli varsinainen yleisömagneetti sekä Toivo Marjamäen tekemät polttoraudat ”varapäre” ja ”Loimaan maatalouskonemuseo”. Näillä teksteillä varustettuja päreitä myytiin museohankkeen tukemiseksi.

Riitta Jumppasen peräänantamattomuutta kuvaa, kun olimme ensimmäistä kertaa maatalousnäyttelyssä Artukaisissa 1986. Siellä ilmoitettiin, että käynnissä oleva höyrykone ja pärehöylä ovat niin vaarallisen näköisiä koneita, että alue pitää aidata. Kun piti pystyttää aitatolpat, todettiin, että lentokentän pohjaan oli ajettu erittäin ki-

vistä soraa. Kivet olivat suurimmillaan jopa päänkokoisia. Rautakangella seivästäminen ei onnistunut ja todettiin, ettei aitaa voi pystyttää. Riitta sanoi, että kyllä siihen seipäät pystyy saadaan ja alkoi kaivaa paljain käsin. Hetken päästä kynsistä alkoi valua veri ja pyysin Riittaa hakemaan autollani kaupasta työkaluneita ja -välineitä. Aita saatiin pystyyn ja voitiin osallistua näyttelyyn.

Esinelahjoituksia tulee ovista ja ikkunoista

Näyttelyreissuilla saimme paljon julkisuutta ja museohanke tuli tunnetuksi. Julkisuudella oli myöskin se vaikutus, että vanhojen maatalouskoneiden keräilyharrastus lisääntyi merkittävästi. Julkisuuden myötä

*Riitta Jumppanen ja Jukka Ristimäki purkamassa lahjoitettua silppuria henkilöauton kyydistä.
Kuva: Eeva Mikola*

toimikunnalle alettiin tarjota vanhoja maatalouskoneita. Keskeiset toimijat Riitta ja Urho Jumppanen hankkivat väliaikaisia säilytystiloja. Koneita oli viljelijöitten varastoissa, maatalousoppilaitoksella, kaupungin ja kunnan varastoissa ja muun muassa valtion viljavarastolla. Monasti kävi niin, että varastoja tarvittiin muuhun käyttöön. Silloin esineet piti evakuoida. Keksittiin seuraava varasto ja maamieskoulun oppilaat tekivät siirtoja. Erityisen paljon koneita alkoi tulla varastoitavaksi, kun vammalalainen keräilijä Seppo Kotajärvi otti yhteyttä ja esitti, että osa hänen kokoelmistaan varastoitaisiin Loimaalle. Hänellä oli laaja kokoelma traktoreita, mutta myöskin muuta tavaraa kuten tiehöylä, kaivinkone, karjankuljetusautoja, henkilöautoja ja purjelentokoneen hinausvinssi. Kun hänellä oli pulaa säilytystiloista, lupauduttiin osa traktoreista ottamaan Loimaalle. Sitten alkoi tulla yllättäen ja pyytämättä myöskin muuta tavaraa. Jonkin ajan kuluttua rekkakuski otti yhteyttä Riitta ja Urho Jumppaseen ja kertoi että rahtilaskulle ei ole löytynyt maksajaa. Asia oli jonkun aikaa auki ja lopulta Urho Jumppanen maksoi rahdit omista rahoistaan. Tämä osaltaan kuvaa kuinka sitoutuneita Jumppaset olivat maatalouskonemuseohankkeeseen. Maatalouskonemuseosäätiö korvasi myöhemmin Jumppasille rahdeista aiheutuneet kustannukset.

Kilpailua museon sijainnista

Hankkeen edetessä myös muut paikkakunnat aktivoituivat. Esimerkiksi somerolaisten kanssa käytiin keskusteluja, kun heillä oli koottuna merkittävä määrä hevosaikakauden laitteita. Käytiinpä somerolaisten kanssa yhdessä esittelemässä hanketta valtiovallalle Helsingissä. Näkemykseksi tuli, että somerolaiset keskittyvät hevoskauteen ja loimaalaiset konekauteen. Kun alkoi näyttää siltä, että

museo todella toteutuu, kiinnostus museon saamiseen alkoi nousta myös Pohjanmaalla ja Itä-Suomessa.

Valmisteluja tehtiin laajalla rintamalla. Eri hankkeitten turvin oli palkattuna vuosien kuluessa useampia projektisihteereitä, erityisesti Eeva Mikola Turun maakuntamuseosta teki useampia periodeja suunnitelmia museosta, mistä myöhemmissä vaiheissa oli suurta apua, kun alettiin museota toteuttaa. Järjestettiin myöskin arkkitehtikilpailu Tampereen yliopistossa.

Kun pohdittiin, mikä taustayhteisömalli olisi museolle paras, päädyttiin säätiöön.

Suomen maatalouskonemuseosäätiö perustettiin 10.12.1992. Säätiön perustivat parikymmentä yksityishenkilöä, Loimaan kunta ja suurimmalla panoksella Loimaa-Seura. Heikki Perho ohjasi 60-vuotisjuhlarahansa Loimaa-Seuran kautta maatalouskonemuseohankkeelle. Summa oli muistaakseni n. 100 000 mk. Säätiön hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Urho Jumppanen.

Hankkeen alusta asti oli selvä, että ilman valtion mukanaoloa ei valtakunnallista museota pystytä perustamaan. Kaikkia maatalousministereitä Toivo Yläjärvestä Juha Korkeaojaan käytiin tapaamassa. Kalevi Hemilä välillä lupaili suunnittelumäärärahaa, mutta aina sille löytyi tärkeämpää käyttöä. Vuonna 1996 maa- ja metsätalousministeriön asettama työryhmä esitti valtakunnallisen maatalousmuseon perustamista. Enää siis ei puhuttu maatalouskonemuseosta vaan maatalousmuseosta.

Asia alkoi kuitenkin kiertää ikään kuin kehää, eteenpäin ei tunnutta pääsevän.

Säätiön piirissä alkoi väsymys ja jopa masennus vallata alaa. Mietittiin, että antaako hankkeen raueta. Kaikki me, jotka tunsimme Riitta Jumppasen, tiedämme, että hankkeilla joita Riitta alkoi ajaa, oli tapana toteutua. Niinpä nytkin Riitta sanoi ”Eikä anneta periksi, kyllä me se museo vielä saadaan”.

Hanke etenee

Uusi vaihe maatalousmuseohankkeessa alkoi vuosituhanen vaihteessa, kun eduskunnassa tehtiin raha-asiaa aloite, jonka ensimmäisenä allekirjoittajana oli Olavi Ala-Nissilä. Aloite meni valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston käsittelyyn, siellä uhkasi asiaan tulla mutkia, kun Ola Rosendahl ei ollut valmis hyväksymään aloitetta. Hän ehkä epäili, että ruotsinkielisellä alueella olevat hyvät maatalouskonekokoelmat kärsisivät jotenkin. Mutta hänet saatiin vakuutettua, että valtakunnallinen erikoismuseo on kaikkien tuki ja turva. Tarinan mukaan myöskin demarien maatalousvastaava Kari Rajamäki tuki hanketta toteamalla ”kai se Perhon Heikin traktorimuseo sitten pitää tehdä” ja näin tuli eduskunnasta myönteinen päätös.

Päätös oli määräaikainen ja oikeutti valtioneuvoston vuosittain tukemaan maatalousmuseohanketta 4000 000 mk vuodes-

sa alkaen vuodesta 2004. Nyt huokaistiin helpotuksesta, mutta asia ei ollutkaan selvä. Rahoituspäätös oli maatalousministeri Kalevi Hemilän takana ja Hemilä asetti kovat ehdot: säätiön hartiat ovat liian kapeat ja sen pääoma pitää olla merkittävästi suurempi, ja myöskin kuntien on tuettava hanketta. Sitten kokoontui aivoriihi, jossa oli muun muassa Heikki Perho, Olavi Ala-Nissilä, Urho Jumppanen ja kunnanjohtajat.

Todettiin, että on toimeenpantava varojen keräys säätiön pääoman kartuttamiseksi aivan uusille lukemille. Jollekin välähti mieleen, että loimaalaislähtöinen Risto Kopu Keravalta olisi pätevä henkilö. Hän suostui tekemään varojen keräystä muutama päivän kuukaudessa. Risto Kopulla on laaja kokemus pankin, yritysten ja yhteisöjen johtotehtävistä ja hän on hyvin verkostoitunut, älykäs, sivistynyt, rohkea ja tarvittaessa jopa hieman röyhkeäkin henkilö, eli erittäin sopiva tämän tyyppiseen tehtävään.

Nordean edustajat antamassa lahjoitusta Suomen maatalousmuseosäätiölle Okra -maatalousnäyttelyssä 2002. Kuvasa Göran Österberg, Risto Kopu, Heikki Eskola, Erkki Kairinen ja Jouni Kaanpää. Kuva: Eeva Mikola

Risto Kopu aloitti tehtävän vauhdikkaasti. Säätiön hallituksen puheenjohtajana pitkään ja ansiokkaasti toiminut Urho Jumppanen ilmoitti hallituksen kokouksessa 10.12.2001 luopuvansa puheenjohtajuudesta ja osoitti minua sanoen ”Sinä alat puheenjohtajaksi.” Hallitus oli yksimielinen ja aloitin hallituksen puheenjohtajana. Keräys oli hyvässä vauhdissa ja totesimme, että hankkeen sujumisen kannalta on perusteltua, että kokonaisvastuu hankkeen etenemisestä on säätiön asiamiehellä. Asiamieheksi päätettiin neuvottelujen jälkeen nimetä Risto Kopu.

Seuraava vaihe oli säätiön hallinnon valtakunnallistaminen. Risto Kopu marssi rohkeasti Helsingin yliopiston kanslerin luo ja suurenpiirtein ilmoitti Risto Ihamuutilalle kuinka tärkeää olisi, että hän alkaisi säätiön valtuuskunnan puheenjohtajaksi. Ihamuutila suostui ja säätiö sai arvovaltaisen ja aktiivisen puheenjohtajan, myöskin muu hallinto valtakunnallistettiin. Kun säätiöllä oli arvovaltainen hallinto, pääomaa oli lyhyessä ajassa kerätty noin 500 000 euroa ja kunnat olivat tehneet päätöksen merkittävästä tuesta, maatalousmuseohanke oli saavuttanut uskottavuuden, jonka turvin oli hyvä jatkaa.

Tässä vaiheessa sovimme Riston kanssa, että on kaksi asiaa, joista tosissamme pidämme kiinni. Ensimmäinen oli aikataulu, koska ensimmäinen valtionapuvuosi oli vuosi 2004 ja jos olisimme myöhästyneet siitä, olisimme menettäneet joka vuosi valtionosuiden. Toinen tärkeä asia oli 5 000 000 euron kustannusarvio, sillä valtionosuus on mitoitettu tälle summalle ja jos kustannusarvio olisi ylittynyt, olisi jatkossa ollut tiedossa vaikeuksia.

Valtionosuuspäätös edellytti, että museon rakennuttaa Senaatti-kiinteistöt, jolta säätiö sitten vuokraa sen. Senaatti-kiinteistöjen toimitusjohtaja Aulis Kohvakka suhtautui hankkeeseen hyvin myönteisesti ja lupautui myöskin museosäätiön hallituksen jäse-

neksi. Rakentamispäätös vaati Senaatti-kiinteistöjen hallituksen päätöksen. Hallituksen puheenjohtaja oli kriittinen hankkeelle ja vaati 20 vuoden vuokranmaksutakuuta.

Säätiöllä ei ollut mitään mahdollisuuksia hankkia näin mittavia takuita. Lopulta, kun kolme peräkkäistä maatalousministeriä, Anttila, Tammilehto ja Korkea-olaivat kirjallisesti vakuuttaneet, että he pitävät maatalousmuseohanketta hyvin tarpeellisena, myönteinen päätös rakentamisesta tuli keväällä 2003.

Kiireellä toteuttamaan

Nyt toteuttamisaikataulu oli todella tiukka. Senaatti on merkittävä rakennuttaja ja heillä oli listat kysymykseen tulevista suunnittelijoista. Tarjouskilpailun jälkeen museon pääsuunnittelun otti vastatakseen Arkkitehtitoimisto Sarc ja arkkitehti Sarlotta Narjus. Arkkitehtikilpailun järjestämiseen ei tällä aikataululla ollut mahdollisuuksia.

Jossakin välissä piti myöskin tehdä päätös museon paikasta. Todettiin, että tontin pitää olla riittävän iso ja museon toiminnan kannalta olisi eduksi, jos se näkyisi 9-tielle. Kartoitettiin kaikki mahdolliset paikat. Kaupungin ja kunnan johto oli yksimielinen siitä, että tarjolla olevista paikoista paras oli Karhulassa kunnan jo omistama noin 5 hehtaarin alue.

Vuokran saimme tingittyä Senaatin kanssa samalle tasolle kuin esimerkiksi yliopistoilla, lisäksi saimme vuokrasopimukseen lauselman, jonka mukaan maatalousmuseosäätiöllä on oikeus rakentaa tontille omia rakennuksia, kunhan ilmoittaa siitä Senaatti-kiinteistöille ja vuokrasopimuksen mahdollisesti päättyessä purkaa tekemänsä rakennukset.

Ensimmäinen luonnos museorakennuksesta ei meitä miellyttänyt. Kysyin Senaatti-kiinteistöjä edustavalta yli-insinööri Ta-

piolinnaalta, kuullaanko tulevan käyttäjän mielipiteitä. Kun näin oli, kyllä me toimimme myös mielipiteitämme esille. Museaalisisissa asioissa suunnittelijoilla ei tuntunut olevan juurikaan kokemusta, joten niiden huomioiminen oli tässä vaiheessa tärkeää. Pohjaratkaisusta heitin ilmaan ajatuksen selkeästä yhdessä kerroksessa olevasta pohjasta, jossa aulasta oli käynti eri siipiin, näyttelyyn, ravintolaan ja hallintoon. Risto leukaili, että alatko ristikirkkkoa suunnitella. Luonnoksista A oli ensimmäinen ja version F kohdalla olimme yksimielisiä toteuttamiskelpoisesta suunnitelmasta. Suunnitelmapapereita oli minulle kertynyt siinä vaiheessa 16 kg.

Kun suunnitelmat olivat valmiit, lähdettiin hakemaan rakennuslupaa. Lupa edellytti suunnittelutarveratkaisua. Naapurissa asunut viehättävä rouva valitti suunnittelutarveratkaisusta.

Näkemyks Suomen maatalousmuseosta maatalouden Heureka vuodelta 2002.

Valituksen käsittely olisi nopeimmillaan voinut viedä puolesta vuodesta vuoteen. Tällainen oli säätiön kannalta mahdoton. Kun lähdimme naapurin kanssa asiasta neuvottelemaan, ratkaisuksi tuli se, että me ostamme tämän naapurikiinteistön ja valitus vedetään pois. Niin rakennustyöt pääsivät

nopeasti käyntiin. Nyt samainen kiinteistö on myyty ja järjestelystä saatiin jopa jonkin verran tuottoa.

Kaikki piti tehdä rivakalla vauhdilla. Niin myös näyttelyn suunnittelu ja toteutus.

Melkoisen haasteen siihen toi se, että missään laskelmissa ei ollut varauduttu näyttelyn rahoittamiseen. Näyttely kaikkineen tuli maksamaan yli 1,5 miljoonaa euroa. Kuitenkin luovalla ajattelulla, valtion virkamiesten myötävaikutuksella, TE-keskuksen hankerahoituksella ja omalla rahoituksella onnistuttiin. Käsikirjoituksen teki dosentti Kirsti Manninen, arkkitehtina oli Seppo Korkeila ja pienoismalleja ja laitteita valmistettiin monella taholla. Tietotekniikka hoidettiin leasing rahoituksella, varsinaiset näyttelyn rakentajat tulivat Tampereelta. Tiukalla aikataululla näyttely valmistui juuri ennen avajaisia.

Museolla on varastossa runsaasti esineitä, ja kun on kyse maataloudesta ne vievät paljon tilaa. Museoesineet olivat aikaisemmin kerrotunlaisissa tilapäisvarastoissa. Pysyvämpi ratkaisu säilytysongelmaan saatiin, kun säätiölle tarjoutui mahdollisuus vuokrata noin 14 kilometrin päässä museolta sijaitsevat Laarimäen entiset suoramyyntihallit. Halleissa oli riittävästi tilaa ja verrattuna olosuhteisiin, joissa esineitä on aikaisemmin varastoitu, tilat ovat hyvät. Tiukkoja museovaatimuksia ne eivät kaikilta osin täytä. Myöhemmin säätiö osti hallit Annikki ja Hannu Knuutilalta.

Jo museon suunnitteluvaiheessa oli selvää, että museon näyttelytilaan mahtuu hyvin vähän maatalouskoneita. Niinpä säätiö päätti

käyttää mahdollisuuttaan rakentaa museon tontille omia rakennuksia ja konehallin suunnittelu alkoi. Tavoitteena saada näyttille raskasta rautaa. Suunnitteluvaiheessa otettiin huomioon eri rakentajatahojen hinta hankkeelle. Kun selvisi, että itse rakennettu halli tulisi maksamaan vain murto-osan Senaatti-kiinteistöjen vaihtoehdosta, päätettiin rakentaa oma halli.

Kaiken tämän jälkeen voi sanoa, että toteutunut on suunnilleen unelmissa ollut

museo. Hankkeessa oli paljon hyvää onnea, aikaisemmin museota ei saatu toteutettua ja olen jokseenkin varma, että nykytilanteessa ei museota voitaisi toteuttaa.

Parhaat kiitokset kaikille toteuttamisessa mukana olleille. Mieltä lämmitti valtion virkamiesten TE-keskuksen, Senaatti-kiinteistöjen ja yritysten myötämielinen suhtautuminen museon rakentamiseen. Yhteistyöllä me saimme sen aikaan.

Heikki Eskola ja ministeri Juba Korkeaoja Suomen maatalousmuseo Saran avajaisissa 14.6.2005.

Pauli Salminen:

Sarkaa ristiin rastiin

Kaikki talteen tiekarhuista lähtien

Kävin tämän kirjoituspyynnön saadessani taistelun itseni kanssa. Hakisinko museon perustamisen vaiheilta esiin kaikki faktat päivämäärineen? Päätin kuitenkin nostaa esiin muististani ”filinkejä”, kun välillä koko päämäärä maatalousmuseosta oli karannut lähestulkoon käsistä. Olin valmistunut Turun Yliopistosta varanotaariksi vuonna 1986. Harkitsin juuri oikeustieteen opintojen jatkamista Helsingissä. Loimaan Lehdessä taisin lukea hakuilmoituksen, jolla haettiin Loimaan kuntaan Varsinais-Suomen maatalousmuseon projektisihteerä. Olin tuolloin Loimaan nimismiespiirin haastemiehenä ja tutustunut opintojenkin kautta Olavi Ala-Nissilään, joka toimi lehtorina Loimaan kauppaoppilaitoksessa. Kysellessäni tästä paikasta Olavilta niin suorasuokaiseen tapaan hän ilmoitti, että aiotko olla loppuikäsi haastemiehenä.

Ei Olavista varmaan ainakaan isompaa haittaa ollut ja sain pestin. Lähtökohta oli maatalouskonemuseon perustaminen Loimaan kuntaan. Hanke oli alkanut jo 1970-luvulla. Loimaalla Loimaa-Seura oli pitänyt asiaa yllä. Nyt myös Loimaan kunta tarttui asiaan ja varasi museolle tontiksi noin viiden hehtaarin Rintamäen tilan valtatie 9:n välittömästä läheisyydestä.

Vapaaehtoisin voimin oli aloitettu konekartoitus 1980-luvun alussa. Seuraavaksi alkoi keräystoiminta, jolle ei meinannut tulla mitään rajoja. Koko Varsinais-Suomi

ja lähimaakunnat olivat täynnä purettavia latoja ja olkien alta löytyi aarteita. Jokaisessa itseään kunnioittavassa maalaistalossa oli jäljellä puimakone. Myöhemmin budjetin neuvos Erkki Virtanen puhuikin sarkastiseen tyyliinsä Heikki Perhon ”tappurimuseosta”, jota hänen kuulemma piti viran puolestakin vastustaa. Epäonnistuin siinäkin, kertoi Virtanen myöhemmin. Museon lopullisessa etenemisessä valtion budjetissa taisi olla osuutta myös demarikansanedustaja Kari Rajamäellä. Hän kun kuulemma arvosti kansanedustaja Heikki Perhoa, kun he olivat samassa valiokunnassa.

Toiset keräävät postimerkkejä ja toiset traktoreita. Vammalalainen keräilijä Seppo Kotajärvi halusi siirtää kokoelmansa tiekarhuineen päivineen Loimaalle. Usko museoon oli vahva ja otimme vastaan kaikkea mukaan lukien tiekarhut.

Työ oli mielenkiintoista ja projektisihteerä Salminen intoa piukassa. Valmistelutyön alkumetreillä löysin vuonna 1985 valmistuneen opetusministeriön maatalouskonemuseotyöryhmän muistion, jossa selkeästi oli tilaus: maastamme puuttuu koneellisen maatalouden aikaa kuvaava museo. Tästä tuli pohja lähteä kehittämään valtakunnallista maatalousmuseota. Aiemmin Loimaan kaupunki oli jo lähtenyt tavoittelemaan valtakunnallista siementarkastuslaitosta. Maatalouskonemuseo sopi erinomaisesti maatalousvaltaisen Loimaan kunnan hankkeeksi.

Välittömästi Loimaan kunnan avattua valtakunnallisen pelin museon osalta, alkoi tulla kilpailijoita. Lähettyvillä Laitila

Seppo Kotajärven lahjoituksesta järjestettiin varastohalleilla tiedotustilaisuus 12.9.2006. Kuva: Juha Hirvilampi.

oli luopunut omasta hankkeestaan. Laitilan poistuttua kuvioista myös maakuntamuseon johtaja Knut Drake vapautui kannattamaan saviseutua. Suomen peltohehtaarien ykköskunta Somero heräsi. Samoin metsämuseon menettänyt Ähtäri, jolla oli maailmankuulujen suomalaisten arkkitehtiveljesten ansiosta suunnitteluvoimaa ja vaikuttajiaakin eri tasoilla. Myös ruotsinkieliset maataloustuottajat Länsi-Uudellamaalla kiinnostuivat ja jarruttivatkin Loimaan kunnan hanketta, jonka kokonaisrahoitus oli täysin auki. Paikallisesti Loimaan kunnan kunnanvaltuustossa asioista ei uskallettu puhua, kun kokonaisrahoitukseen oli vain luvassa pieni summa. Vasemmistoliitto taisi puhua yhdestä miljoonasta markasta. Metsämuseo Luston kotikunta Punkaharjukiin ilmoittautui kilpaan. Jälkikäteen voi hämmästellä Tammen Mustialan jäämistä lähtökuoppiin. Hyvin mielenkiintoinen oli Urjalaan valtatie 9:n ja Nuutajärven risteykseen suunniteltu museohanke. Tontin nimi oli Jänönpelto. Taustalta löytyi tamperelainen agronomi ja monitoimimies Antti Ahonen, joka otti

minuun yhteyttä ja luovutti keskeiset osat suunnitelmastaan. Hänen kauttaan oli myös pääsy vanhoihin filmimateriaaleihin, joissa esiteltiin mm. Suomen Maamiesten Kauppa Oy:n koneita. Hienotunteisuuttani otin vain muutaman filmin. Myöhemmin harmikseni kuulin, että koko materiaali oli ajettu kaatopaikalle.

Kaikesta epä tietoisuudesta huolimatta ja monien innostuneiden sattumienkin kautta asiaa alettiin pitää Loimaan seudulla ja Varsinais-Suomessa yllä. Museo vietiin Loimaan messuille opettaja Jouko Pukin koostaman videoesityksen pohjalta. Koko ajan joku meistä oli toistonäppäimen päällä, joten tieto levisi. Turun Sanomat ja Loimaan Lehti tarttuivat mielellään aiheisiimme.

Pienoismalli toi uusia ideoita

Kaikkialta satoi ideoita ja löytyi uusia ”tappureita”. Jotenkin näihin tappureihin liittyi erikoinen piirre. Puimakone on ollut kallis ja tarpeellinen hankinta. Jotenkin on haet-

tu turvaa, jos sähköt menevät pois ja aika-kytkintä kierretään taaksepäin. Vähän sama kuin jos luottaisi markan paluuseen ja pitäisi niitä jemmassa. Erityisen hyvän aiavoituksen asiaan sain vaimoltani. Hän totesi, että museo kaipaa konkretisointia ja siitä tulee saada mallinnus. Loimaan kunnanjohtaja Jorma Kopu oli samaa mieltä. Erityisen onnistuneita keskusteluja käytiin Tampereen Yliopiston arkkitehtuuriosaston professorin Arvi Ilosen kanssa. Kilpailu pienoismallista käynnistettiin ja voittajaksi tuli Pekka Harstilan työ ”Vehnän alkio”.

Humoristisuudessaan kuitenkin yksi ehdotus ylitti muut. Siinä museoalueen pihalla olisi koko ajan kiertänyt kehää mobiilipässi. Vain raha puuttui. Vuonna 1988 perustettiin maatalouskonemuseon neuvottelukunta, jonka johtoon tuli pääjohtaja Samuli Suomela. Hänen panoksensa oli toki keulakuvallinen. Neuvottelukunta kokoontui Hotelli Hesperiasa. Se oli ehdottomasti siihen mennessä merkityksellisin kokous, jonka valmistelut olin tehnyt. Hanketta oli Heikki Perhon yhteyksien esitelty jo useille kärkipoliitikoille. Hesperian tilaisuus jatkui pitkälle iltaan, kun maan ykkösrivin maatalousvaikuttajat pääsivät muistelemaan omia

kokemuksiaan hevosajakauden muuttumista konekaudeksi.

Minun kohdalleni tuli esittelymateriaalin ja lähetystöjen kokoaminen vuosien varrella puolelle tusinalle maatalous- ja kulttuuriministerille. Mieleenpainuva oli mm. käynti kulttuuriministeri Anna-Liisa Piiparin luona. Hän kutsui meidät Loimaan miehet sisään komennolla: tulkaa niin kourin teidät. Vasta myöhemmin ymmärsin, että hän tarcoitti kättelyä Kymenlaakson tyyliin. Ratkaisevin taisei lopulta valtiovalan suunnasta olla Kalevi Hemilän lämpeneminen hankkeelle ja nimenomaan Loimaan hankkeelle. Hemilästä sain käsityksen hyvin ratkaisuhenkisenä poliitikkona ja virkamiehenä. Hemilä nosti esiin Suomen maatalousmuseon ja Kasvituotannon tarkastuskeskuksen synergiaedut. Myös valtion viljavaraston läheisyys oli tutkinnassa. Hän marssitti maa- ja metsätalousministeriön johtavat virkamiehet tutkimaan valtakunnalliseen maatalouskonemuseota miettivään työryhmään.

Virkamiehiin vaikuttamisen ohella loimaalainen polttomoottori ja pärehöylä sähisivät ympäri Suomen maatalousnäyttelyitä. Pikku summalla saattoi asiamme tukemiseksi ostaa vaikkapa ”varapären”. On ko-

Museon julkisivua vuonna 1988 päättyneen arkkitehtuurikilpailun voittajatyön mukaan.

rostettava, että tarvittiin molempia niin vapaaehtoistyötä kuin hallintotyötä hankkeen tukemiseksi. Vapaaehtoistyöstä on kertonut Heikki Eskola Saviseudun Joulussa 2015 sekä tämän julkaisun kirjoituksessaan. Museoprojekti oli nyt tehty tunnetuksi tempauksilla ja arkisella esineiden kokoamistyöllä. Museohanke yhdisti Loimaata ja loimaalaisia samalla kun kuntaliitoshankkeesta käytiin repivää keskustelua.

Museohanke museointia vailla

Lama iski ja kovaa iskikin 1990-luvun alussa. Museohanke uhkasi jäädä vain talkootyön varaan, kun Loimaan kuntakin käytännössä luopui hankkeesta 1991. Museo sai valtion budjettikäsittelyissä ruksit useita kertoja. Kansanedustaja Heikki Perhon eduskunnalta hankkimat ”joululahjarahat” alkoivat loppua. Syntyi henki, että tehdään vain sittenkin pieni paikallinen museo. Tälle kannalle oli kääntymässä Heikki Perhon vanavedessä jo moni vaikuttaja. Loimaan kunnanjohtaja Jorma Kopu onneksi tuki laillani ajatusta, jonka mukaisesti hankkeen alkuperäinen ”otekorkeus” säilytetään. Maassa oli tarpeeksi peltihalleja, joissa oli vaihtelevia traktorikokoelmia. Unelma jäi elämään ja virisi kyllä uudestaan, kun Heikki Perhon rinnalle eduskuntaan tuli toinenkin loimaalainen eli Olavi Ala-Nissilä. Turun maakuntamuseon uusi johtaja Osmo Rinta-Tassi otti esiin säätiöpohjan museon organisaatiotapana. Tätä tietä päätettiin yrittää tyyliin: vielä kerran.

Valmistelin säätiölle säännöt, jotka vahvistettiin joulukuussa 1992. Alkoi elää malli, jossa säätiön rahoitus olisi puolet ja valtion toinen puoli. Maatalousteollisuuden ja -maatalouskaupan mukanaolo suli pois laman vuoksi. Poikkeuksellista valmistelun tälle vaiheelle oli se, että museot kuuluivat

opetusministeriölle, mutta tässä projektissa maa- ja metsätalousministeriö vei hanketta eteenpäin. Hemilä halusi sitoa myös valtion rakennushallituksen museon rakentamisohjelmaan. Lopulta oli laaja ymmärrys, että jos museo johonkin tulee niin juuri Loimaalle ja merkittäväällä valtion panostuksella. Maa- ja metsätalousministeriöstä vihreä valo ei kuitenkaan vielä kukaan varmistanut rahoituksen läpimenoa valtionvarainministeriön mankeleissa. Pääsin yhdessä kaupunginjohtaja Ilkka Vainion kanssa paikallisedustajina laajaan työryhmään, jossa hyvin ratkaisevaa oli juuri valtionvarainministeriön edustus.

Valtionvarainministeriön edustaja tuntui aluksi inhottavan realistiselta arvioidessaan hankkeen mahdollisuuksia. Käsitys hänestä muuttui täydellisesti matkan varrella, koska hän toi esiin uusia ja virkistäviä näkökulmia.

Se on siinä - saveen upotetaan jo paaluja

Vuosituhanen lopulla ja milleniumin lähes tyessä usko tulevaisuuteen vahvistui. Tämä tiesi museohankkeelle lopullista läpimurtoa. Vietin syksyllä 2002 vuorotteluvapaata ja sain soiton Olavi Ala-Nissilältä. Ymmärsin, että Heikki Perho oli vieressä. Parlamentaarikot pyysivät minua keräämään säätiön omaa rahoitusosuutta. Mietin asiaa hetken, soitin Olaville takaisin ja annoin hänelle Risto Kopun nimen. Ristoon olin tutustunut vähän aiemmin, kun olimme luoneet Loimaan seutukunnan pääkaupunkikerhon eli Saviseuran. Risto käytti työmarkkina- ja pankkitaustaansa onnistuneesti hyväksi ja muutti yhteytensä Suomen maatalousmuseosäätiön peruspääomaksi. Riston neuvottelutaidoista oli hyötyä, kun käynnistettiin yhteistyötä Senaattikiinteistön kanssa museon rakennuttajana.

Museo oli kompastua kalkkiviivoilla, kun varsinkin Loimaan Lehdessä esitettiin mo-

*Pauli Salminen ja vaikutusvaltainen taustajoukko museon peruskiven muurauksessa 5.6.2004.
Kuva: Kuva-Paavo.*

nen eri henkilön suulla paikaksi valtatie yhdeksän vartta Loimaan kaupungissa. Museon onneksi riittävää ja riidatonta tonttia ei siihen hätään ollut saatavissa ja paikaksi tuli nykyinen maalaismaisema. Kaikki kirjoittelu oli sitten jo turhaa, kun maahan lyötiin yli kaksikymmentämetrisiä betonipaaluja. Savi-kerroksen rihmastoista ponkasi punatiilinen sieni. Joskus unelmat onneksi toteutuvat. Aloimme tehdä työtä myös museohenkilöstön palkkaamiseksi. Verkkoomme tarttui iso kala, kun pääministeri Ahoa palvellut Juha Kuisma haki ja tuli nimitetyksi Suomen ensimmäisen valtakunnallisen maatalousmuseon johtajaksi. Muutkin rekrytoinnit on-

nistuiivat ja aktiivinen toiminta oli valmis alkamaan.

Saatoin olla mukana joukkuepelissä. Sain ainakin muutaman täsmäsyötön perille asti. Museohanke voidaan nyt nähdä isona pelikuviona, jossa palaset loksahdivat paikalleen. Pysähtyneisyyden aika muuttui museoksi, joka palvelee koko Suomea ja tekee siinä sivussa Loimaata tunnetuksi.

Henkilökohtaisesti työrupeama, joka alkoi maatalousmuseon projektisihteerinä syksyllä 1987 oli elämäni mielenkiintoisin. Sain tutustua suureen joukkoon intomielisiä keräilijöitä ja maataloushistorian harrastajia.

Pidin siitä, että sain vapaat kädet kehittää hanketta, joka oli aluksi vain suuri unelma. Sellaisena ajatusta piti myös yksi voimahahmoistamme eli Heikki Perho. Lähin yhteistyökumppanini oli kunnanjohtaja Jorma Kopu. Hän oli hyvin sitoutunut ja innostunut kaikesta museoon liittyvästä. En ehtinyt toimia päätoimisesti kovinkaan montaa kuukautta museohankkeen parissa, mutta työ seurasi minua elinkeinoasiamiehen pestissäni ja Loimaan seudun kehittämiskeskuksen toimitusjohtajana.

Museon projektisihteeriksi valittiin jälkeeni oripäälainen agrologi Jukka Heinonen. Myöhemmin toimin myös Saran hallituksen puheenjohtajana. Säätiön hallituksen monialainen asiantuntijuus, vapautunut ilmapiiri ja hurtti huumori ovat olleet tärkeä lisä, jolla Suomen ensimmäinen maatalouden erikoismuseo on ottanut vasta ensimmäiset askeleensa.

Ohi ajaessa pää kääntyy väkisin museon suuntaan. Puuttuu enää se kehää kiertävä liekapässi ja kultainen tappuri.

Juha Kuisma:

Muistikuvia maatalousmuseon alkuvuosilta

Alussa oli seinät ja ihmiset

Tulo maatalousmuseon johtoon oli samaa kuin nouseminen liikkuvaan junaan. Museohanke oli ollut Loimaalla vireillä suunnilleen 30 vuotta. Maatalousmuseosäätiö oli perustettu ja se oli kerännyt pääomaa sekä vanhoja koneita. Säätiön hallinnossa oli asian puolesta työskennelleitä, jotka kokivat hankkeen vahvasti omakseen. Ratkaiseva kynnys oli ylitetty, kun maatalousministeriö oli ottanut vastatakseen museon toiminnan

rahoituksesta. Järjestelyyn kuului, että uuden museorakennuksen rakennutti Senaatti-Kiinteistöt, jolle museo maksoi kuukausivuokraa, jolla lyhennettiin rakennuskustannuksia. Loimaan kaupunki oli vahvasti sitoutunut hankkeeseen ja avusti museota vuosittain runsaalla 160 000 eurolla.

Museota nostettiin pystyyn silloisen Varsinais-Suomen TE-keskuksen myöntämällä kohtuukokoisella hankerahalla. Hankkeella oli erillinen hankevetäjä, silloinen museosäätiön asiamies. Tuollainen asetelma ei ole

Suomen maatalousmuseon Saran henkilökunta avajaispäivänä 14.6.2005.

museonjohtajan kannalta mitenkään kitkaton, ja oli kieltämättä helpotus, kun asetelma selkeytyi hankkeen loppuessa.

Kun tulin taloon, osa henkilökunnasta oli jo palkattu. Ei tainnut mennä vuotakaan, kun kaikki pysyvät työntekijät oli löydetty. Museomestari ja markkinoinnista, lipputiskistä ja kaupasta vastaava haettiin avoimilla hauilla ja valinnat osoittautuivat onnistuneiksi. Yhden työntekijän kohdalla tämä operaatio ei ollut tarpeen. Nimenkin voi mainita: hän oli museoamanuenssi Iina Wahlström. Hänen kohdallaan työ sinänsä vakuutti. Näitä asioita pohdimme aluksi kaksin näyttelypäällikkö Mia Juvan kanssa, mutta pian joukkoa laajennettiin niin, että luotiin tavallaan johtoryhmä, johon kuuluivat myös kokoelmapäällikkö ja hallintopäällikkö. Käytännöksi tuli, että koko henkilökunnan voimin pidettiin maanantai-kokouksia, joissa käsiteltiin viikon asioita.

Suomen maatalousmuseo oli tuossa vaiheessa vailla omaa nimeä. Sitä varten järjestettiin nimikilpailu, johon tuli toistasataa ehdotusta, joista valituksi tuli Sarka. Puhuttiin siis Suomen maatalousmuseo Sarasta tai Sarka-museosta. Nimen perusteluksi esitettiin viljelyssä keskeinen peltosarka, kylien isojakojärjestelyihin kuuluneet metsäsarat, kotikutoinen sarkanuttu sekä symbolisempi ihmiselämän työala, työsarka. Sarka siis edusti nimenä laajaa ja yhteiskunnallista käsitystä maataloudesta ja maataloushistoriasta.

Aika pian tuli keskusteluun kysymys siitä, miten nimi taipuu. Oli käsityksiä, että oikean kirjoitustavan mukaan ”tapahtuma pidettiin Sarkassa”. Itse en tätä pitänyt hyvänä kielimuotona. Suomen kielessä on sentään astevaihtelu. Sitä paitsi ”sarkka” on jonkinlainen tuoppi tai haarikka, joka on aivan eri asia kuin ”sarka”. Tämä kielikysymys ratkesi, kun asiasta pyydettiin Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen lausunto. Kotus

oli sitä mieltä, että nimi taipuu normaalisti. Itse pyrin kuitenkin jatkossa valitsemaan aina sellaisen taivutusmuodon tai ilmaisun, joka sopi kaikkien korvaan. – Kun jatkossa havaitsimme, että Satakunnan Museon vuosikirjan nimi oli ja oli pitkään ollut Sarka, sivuutettiin asia yhdellä keskustelulla. Se, että eteläpohjalaisten myöhemmin ottama alueellisen maaseutunäyttelynsä nimi on Sarka, osoittaa, ettei nimellä ole nimisuoja.

Jos sijainti olisi toinen...

Avajaisista alkaen mediaa kiinnosti museon kävijätavoite. Sitä oli toimittajan helppo kysyä ja siitä sai otsikoita. Hyvin pian opin, ettei tuollaiseen kysymykseen kannattanut vastata suurin numeroin. Kävijämäärä on aivan liian yksioikoinen mittari museon onnistumiselle. Aluksi tilastoimme museokävijöiksi vain pääsylipun ostaneet, mutta piankin havaitsi, että käytännössä kaikki Suomen museot tilastoivat kävijämäärää siten, että pääsylipullisten lisäksi lukuun laskettiin museoravintolassa käyneet sekä tilaisuuksien osallistujat kuten myös kokousvieraat. Sarka-museon ensimmäinen vuosi olikin hyvä vuosi, vaikka käytimme suppeinta kävijätilastoa. Museolla oli uutuusarvoa ja asianharrastajat maan eri puolilta ottivat tullakseen Loimaalle.

Mutta myöhemminä vuosina museon sijaintia joutui pohtimaan kerran jos toisenkin. Loimaan lisäksi maatalousmuseon sijainnista olivat kilpailleet kaiketi Jämsä, Urjala ja ilmeisesti Hämeenlinnakin. Jos nimittäin katsoi museon kehittämistä valtakunnallisesta näkökulmasta, oli horisontti toinen kuin Loimaalta katsoen. Valtion rahoituksen lähtökohta oli, että museo oli maatalouden valtakunnallinen ykkösmuseo. Se toimialueena oli koko maa ja yleisönä kaikki suomalaiset. Loimaa oli asiallisesti museon kotipesä ja tukikohta. Vuodet

kuitenkin osoittivat, että valtakunnalliselta kannalta museo oli väärässä paikassa. Se ei sijainnut valtakunnan pääväylän Helsinki-Tampere tien varrella. Se ei sijainnut suuren kaupungin naapuruudessa. Eikä se sijainnut valtateiden risteyksessä. Museon sijainti painoi sitä maakunnalliseksi laitokseksi. Sijainti oli kuitenkin realiteetti, eikä sille voinut mitään. Se kuitenkin vaikutti ja vaikuttaa kävijämääriin.

Yksi mahdollisuus oli ohjata mahdollisimman paljon ysitien kulkijoista maatalousmuseolle. Tätähän pyrittiin suurilla mainostauluilla, jotka molemmista suunnista lähestyville kertoivat maatalousmuseon olevan Loimaalla. Varsinaiseksi pysäyttäjäksi ja maamerkiksi ideoitui Karhulan risteykseen ystävällisen naapurin maalle pystytetty tivaalla lentävä, yöllä valaistu Sarka-paali.

Maamerkki on arkkitehdin suunnittelema. Paalihäkki on jakeluauton kokoa ja sen

hitsasi matkakorvausten hinnalla muuan lempääläinen metallimies. Kustannukset koostuivat melkein pelkästään teräksen hinnasta eli Helsingin Sanomatalon rakanut firma käytännössä lahjoitti sen. Olisi luullut, että maamerkki yhdistyneenä museon näkyviin rakennuksiin olisi saanut autoilijat uteliaiksi. Mutta ilmeisesti valtatie ajaminen on kokemuksena hyvin subjektiivinen asia. Moni autoilija näkee vain liikennemerkit, ei maisemaa, jossa ajaa. Nykyinen ”kulttuurinähtävyys” –tjänviitoitus on kielämättä onnistunut.

Näyttely on iso tarina

Minkä tahansa museon toimintoja ovat näyttelytoiminta, kokoelmatyö, tutkimus ja yleisösuhteet. Museon perusnäyttelyn käsikirjoituksen oli laatinut kirjailija Kirsti Manninen, joka vahvalla energiallaan oli muka-

Saran maamerkki seläläisena joksi se suunniteltiin – pimeässä liekehtivä heinäpaali. Kuva: Sakari Salo

na avajaispäivään asti. Perusnäyttely edusti pääosin uutta, tarinallisuuteen perustuvaa otetta. Siinä kerrottiin koko maataloudesta, ei pelkästään maatalouskoneista. Erityisesti museon aulan ajanvirta-teemainen asutushistoria-jatkumo viehätti kävijöitä. Näyttelyssä oli paljon herkullisia yksityiskohtia, joten osaavan oppaan opastuksella kierros näyttelysalissa yleensä onnistui. Esine ei nimittäin ole esine, vaan tarina. Mutta itse esineet ovat mykkiä ja tekstin käytöllä rajansa, joten kiireinen museokävijä ei varmaankaan saanut kokonaisuudesta irti kuin muutamia prosentteja. Jos taas kävijä tiesi entuudestaan omasta kokemuksestaan paljon maataloudesta, toi esillepano hänen mieleensä muistoja. Näin kävijä sai näyttelystä enemmän kuin siinä olikaan.

Perinteiseen tapaan perusnäyttelyn viimeiset yksityiskohdat saatiin kuntoon avajaispäivää edeltäneenä yönä. Koko henkilökunta oli mukana siihen asti kunnes esillepano saattoi pitää valmiina. Itse avajaisjuhla oli näyttävä, valtakunnallinen tilaisuus. Erityisesti jäi mieleeni Risto Ihamuotilan juhlapuhe, jossa luotiin katsaus valtakunnallisen maatalousmuseon syntyhistoriaan aina Kustaa Vilkkunan ensimmäisestä aloitteesta alkaen. Kun sitten myöhemmin kysyin Ihamuotilalta puheen tekstiä, jotta se olisi julkaistu museon ensimmäisessä vuosikirjassa (Laari 1), vastasi Ihamuotila puhuneensa spontaanisti, muutaman muistisanan varassa. Puhetta ei siis saatu kirjoihin eikä kansiin.

Yleisösuhteen hoitoa

Muuan yleisösuhteen ja markkinoinnin muoto on museon läsnäolo nettimaailmassa. Maatalousmuseolla oli onni, että sen sähköisiä palveluja oli alkuvuosina rakentamassa Helena Mäkimattila. Hän ideoi ja suunnitteli museon nettisivustoa; hankki

rahoituksen sille, että tärkeimmät maatalokirjat saatiin sähköiseen muotoon; ja oli mukana kaikessa, missä oli sähköisen viestinnän ulottuvuus. Hänen aloitteestaan ja hänen työhön syntyi Museoraitti-verkosto, joka on maatalousteemaisten museoiden yhteinen, koko maan kattava verkosto. Verkosto mainosti kaikkia jäseniään sekä sähköisesti että painetulla vihkosella. Jäsenmuseoiden edustajat kokoontuivat kerran vuodessa vaihtamaan kokemuksia. Olipa maatalousmuseolla kokoelmanhallintaohjelma, jonka jäsenmuseo saattoi vähäisellä korvauksella saada käyttöön. Tämä ohjelma oli ainakin tietyn ajanjakson kätevin, jos pieni museo halusi luetteloida kokoelmansa sähköiseen muotoon. Museoraitti-verkosto on juuri sitä, mitä valtakunnallisen museon pitää tehdä. Se on myös valtioavun kannalta tehokkainta rahan käyttöä.

Toinen tapa levittää maatalousmuseotoimintaa kautta maan oli ns. Sarka-museon satelliittikohde. Myöhemmin tätä ”satelliittia” on kutsuttu osuvammin maatalousmuseon kesäkohteeksi. Kyseessä oli alun perin ei-virallinen-museo -kohde, joka oli jollakin tavalla kiinnostava ja yleisölle kesäkauden ajan avoin. Tällaisen ”satelliittimuseon” haku oli auki joka kevät, ja kiinnostavin kohde tuli valituksi. Sarka-museo otti sitten kohteen nettisivuilleen ja muutoinkin yritti saada kohteelle julkisuutta. Samalla syntyi kanssakäymistä, jossa arvostusta ja neuvoja välittyi ilman että asiasta tehtiin erityistä numeroa. Tämäkin on museon valtakunnallisen tehtävän mukaista toimintaa.

Mutta Loimaatakaan tai laajemmin Varsinais-Suomea ei unohdettu. Tätä varten museo ideoi Köyri-Rock tapahtuman. Keskeinen henkilö tässä oli markkinoinnista vastaava ja musiikkiasioita tunteva Tanja Altti. Köyri eli yleiskielisellä muodolla kekri on talonpoikaiskulttuurissa syyskauden ja koko vuoden suurin juhla. Se oli sadonkorjuujuh-

la, vanhan ajanlaskun uudenvuoden aatto, maagista aikaa ja palvelusväen vapaaviikon alku.

Niinpä kolmena vuonna järjestimme museon pihalla Köyri-Rockin illallisjuhlineen ja konsertteineen. Urhoollisesta yrityksestä huolimatta juhlasta ei muodostunut toivottua tapahtumaa. Kekriaatto on yksinkertaisesti liian kylmä ajankohta ulkokonserttiin. Eikä kohderyhmää s.o. nuorisoa tavoitettu. Miksipä nuoret olisivatkaan opiskelupaikkakunniltaan keräytyneet lokakuun lopun viikonlopuksi Loimaalle? Tilalle tulleet Köyri-markkinat vetoavat sittenkin paljon laajempaan joukkoon ja aivan eri motiiveihin.

Tutkimuksellinen ulottuvuus – verkostoja motivoimalla

Alusta alkaen oli selvää, että täyttääkseen tehtävänsä museon tuli julkaista. Kun

tuolloin varsinaiseen tutkimustoimintaan ei ollut mahdollisuutta, oli ensimmäisenä toimenä Pieniä vihkosia -sarja. Siinä julkaistiin ulkopuolisten kirjoittajien laatimia, maatalousmuseon kannalta kiinnostavia artikkeleita, joiden saattoi olettaa kiinnostavan maallikkokin. Tällainen oli mm. pienoistutkimus salaojituksista. Museon oman väen tuotoksia julkaistiin vuosikirja Laarissa. Laarissa julkaistiin myös toimintakertomus. Varsinaista akateemista tutkimusta ei johtajana ollessani ehditty organisoimaan, mutta kokoelmapäällikkö Juha Hirvilampi oli valmistelemassa esihistoriallisen maatalouden seminaaria, jonka esityksistä olisi mahdollista koota tieteellinen nide niitä varten perustettavaan sarjaan.

Mutta oli muitakin tapoja vetää tutkijoita lähemmäksi valtakunnallista maatalousmuseota. Tein aloitteen Suomen Maataloushistorian Seuran perustamisesta. Se perustet-

Kuva 3: Musiikkia Köyritulilla oli tapahtuma, joka tarjoi musiikin ystäville monipuolisesti nähtävää ja kuultavaa. Kuvassa JoHan on Bigband 22.9.2007. Kuva: Tanja Altti.

tiin Helsingissä Tieteellisten seurojen salissa toiveikkaassa ilmapiirissä. En kuitenkaan ryhtynyt seuran puheenjohtajaksi, koska puheenjohtajan oli hyvä olla tohtori. Koin myöskin työpaineen museolla sellaiseksi, ettei tavallaan ylimääräiseen tehtävään olisi ollut riittävästi panoksia. Suomen Maataloushistorian Seuran työ ei missään vaiheessa päässyt kunnolla käyntiin, vaikka mukana oli hyviä ihmisiä ja kampikäynnistystä yritettiin toisenkin kerran. Olisi ehkä pitänyt myös olla yhteissuunnitelma jonkun suuren säätiön kanssa siitä, miten maataloushistorian tutkiva harrastus organisoidaan. Näin jälkikäteenkin pidän kyllä tuolloista yritystä oikeana. Maataloushistorian tutkimus ja harrastus on Suomessa läntisiin naapureihin verraten vähäistä, etten sanoisi lähes retuperällä. Asiaa koskeva ymmärrys puuttuu kansallisesta historiakuvasta. Suurimpana puutteena on se, ettei maareformien kokonaismerkitystä Suomen historialle vieläkään täysin ymmärretä. - Maataloushistorian seuran yhteydessä syntyi yhteyksiä mm. Åbo Akademin tutkijoiden, joita edelleen muistan hyvällä.

Kokoelmat vaativat tilaa ja tietojärjestelmän

Kokoelmien kartuttamisen ja hallinnan puolellakin ehti tapahtua museon alkuvuosina paljon. Yksi erikoisuus oli, että museon varastotiloissa oli sastamalalaisen Seppo Kotajärven laaja maatalouskonekokoelma. Omistuskysymyksestä ryhdyttiin neuvottelemaan, koska museo tarvitsi tilaa karttuville kokoelmilleen. Erinäisten vaiheiden jälkeen päästiinkin sopuun: Kotajärvi lahjoitti koneet museolle ja museo sitoutui käsittelemään niitä yleisten museaalisten periaatteiden mukaan. Mieleeni jäi erikoinen tilanne, kun inventoinnissa osoittautui, että joku Kotajärven hullujussi oli täysin kadok-

sisia. Asiaa selvitetessä ilmeni, että joku ulkopuolinen oli paloitellut sen ns. pillillä metalliromuksi saatuaan luvan Loimaan kaupungilta joka puolestaan oli luullut konehirstiötä omakseen.

Vaikka museolla tuolloin oli lähes 30 erilaista puimakonetta, tarjottiin uusia puimakoneita kokoelmapäällikölle kerran kuu-kaudessa. Yleensäkin museo pystyi ottamaan vastaan vain suunnilleen 5 prosenttia tarjottujen esineiden määrästä.

Museon varastokokoelma oli vuokratiloissa 14 kilometriä museolta pohjoiseen valtatie 9:n varressa entisissä suoramyyntihalleissa. Kun omistaja ehdotti keskustelua hallien ostosta, alkoi asia rullaamaan. Kauppa syntyi ja molemmat osapuolet olivat tyytyväisiä. Pitää muistaa, että museon esineet olivat valmiiksi noissa halleissa ja sopuhinnalla saatiin harvinaisen suuri määrä neliöitä.

Tämä kauppa venytti museon taloutta ääriasentoon. Monipuolisista markkinointiponnisteluista huolimatta kävijämäärä ei kohentunut sellaiseksi, jota valtakunnalliselta museolta olisi toivonut. Kaikesta huolimatta museolla oli TE-keskuksen hanke-rahituksen kautta mahdollisuus rakentaa uusi halli museon alueelle päärakennuksen taakse. Hallin rakenneratkaisu on sama kuin isoimmissa maatalouskonehalleissa. Ja konenäyttely sinne sitten tulikin, täynnä masinistejakin kiinnostavia harvinaisuuksia. Mukana muun muassa Parkanossa valmistettu kotimainen traktori, jota tehtiin vain 10 kappaleen sarja. Mukana oli myös Pikku-Valmetin eli ”piikkilangankiristäjän” ensimmäinen prototyyppi. Molemmat lainassa ystävällismielisiltä omistajiltaan.

Museon tontti oli laaja ja se kaipasi jotakin. Kun hirsinen heinälato on se tekninen solmu, joka mahdollistaa talonpoikaisen elämäntavan näinkin korkealla pohjoisessa, oli luontevaa koota hirsilatoja teemalla ”Lato joka maakunnasta”. Tästäkin luotiin han-

Lato joka maakunnasta -hanke toi maatalousmuseon pihamaalle näyttävän latojen rivistön. Kuvassa latojen katot rakenteilla heinäkuussa 2006. Kuva: Tanja Altti.

ke. Sitä vetämään ryhtyi 4H Timo Teinilän toiminnanjohtajakokemuksella. Nopeasti löytyikin kymmenkunta tyyppiltään erilaista latoa, jotka muodostavat museon takapihaa rajaavan rivistön. Ladoista näkee yhdellä silmäyksellä erilaiset rakenneratkaisut. Lisäksi latojen katot esittelevät eri kattomateriaaleja. Mikä tarkoittaa, että museonjohtajakin pääsi oikeisiin töihin pärekattoa lyömään. Mikä olikin mukavaa.

Kiinteistöt ovat aina alttiina onnettomuuksille. Erään kerran öinen myrskysade oli osunut niin pahasti päarakennuksen näyttelyhallin päädyn jättikokoiseen oveen, että ovi oli taipunut, irronnut kiinnikkeistään ja päästänyt tuulen ja sateen sisälle. Onneksi näyttely ei kärsinyt. Tilapäiskiinnityksellä ja lautatiivivistyksellä selvittiin siihen saakka, kunnes rakentaja toimitti uuden ja tukevamman. Toisen kerran olin kotosalla Lempäälässä illalla klo 23 aikoihin. Yllättäen Loimaan Lehden päätoimittaja Seppo Hui-ku soittaa ja kysyy, olenko selvillä, että museon hakelämpölaite palaa. Onneksi palo

oli jo palokunnan hallinnassa eikä vakavia vahinkoja syntynyt.

Vertaismuseot ja talouden turvaaminen

Suomen maatalousmuseon vertaisryhmän muodostivat pohjoismaiset maatalousmuseot. Siis sellaiset kuin Ruotsin kartanomuseo Julita omenatarhoineen, Norjan maatalouskorkeakoulun yhteydessä oleva Åsin maatalousmuseo, Lillehammerin museo, Östersundin Jamtli-museo tai Virossa Tarton maatalousmuseo, jonka pihamaalla oleva traktoreiden kehityssarja rautahepö-
sesta hirviöiksi osoitti mihin Neuvostoliitto sortui. Myös Norjan ja Suomen metsämuseot olivat hyviä vertailukohteita. Kaikkiin näihin museoihin kannatti tutustua. Teimmepä kerran vuokravolkkarilla koko henkilökunnan retken ainakin Jamtli-museoon. Toisen kerran kävimme Lustossa. Oma sympatiani oli Norjan Åsin museon suunnassa. Sen talouden salaisuus oli siinä,

että sikäläisten maataloustuloratkaisujen yhteydessä ”maatalouspenni” ohjattiin tuolle museolle, joka vastasi myös valtion maataisgeenipankista.

Olisiko ollut kolmannen vuoden loppupuolella, kun Maatalousmuseo Sarka ja Metsämuseo Lusto ryhtyivät käymään Opetusministeriön edustajan kanssa tarkkoja ja dokumentoituja keskusteluja siitä, miten molempien museoiden valtionapu siirrettäisiin opetusministeriön kautta kanavoitavaksi. Samalla poistuisi se jokavuotinen epävarmuus, että museoiden valtionapu riippui ratkaisevasti eduskunnan budjettikäsittelyn ns. joululahjarahoista. Myös valtionapukriteerit yhdenmukaistuisivat muihin valtakunnallisiin museoihin verrattaviksi. Yhteistä tilanteessa oli, että molemmilla museoilla oli taloudellisesti äärimmäisen tiukkaa. Likviditeetti

oli alkutalvesta kovilla, kun kävijäsesonki ei ollut alkanut. Lustolla oli taustallaan vahva metsäteollisuuden imagoon liittyvä ”kansallinen kertomus”-intressi eri säätiöineen, mutta Sarka-museolla ei ollut tällaista teollista taustatukea eikä alan säätiöitä. Nämä neuvottelut johtivatkin molempien museoiden osalta parempaan rahoituskäytäntöön.

Sarka-museon rakennuksiin kohdistuvat velat sekä valtakunnalliseksi määritelty rooli tekivät taloudenpidon ja erityisesti hallintopäällikköjen työn kuluttavaksi. Varastohallien osto ja uuden näyttelyhallin rakennus olivat vaatineet pankissa käyntiä. Hallintopäällikön tehtävän hoidossa oli vaihtuvuutta, jonka syyn jokainen lähellä ollut ymmärsi. Yksikään museo ei tule toimeen pääsymaksutuloilla, vaan kaikki toimivat pääasiassa julkisen avun turvin.

Saran henkilökunta tutustumassa Jamtlin maatalousmuseoon huh-tikuussa 2006. Kuva: Juha Hirvilammi.

Valtionapu kaapataan

Oli neljännen vuoden syksy, kun valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto ei kutsunutkaan museonjohtajaa kuultavaksi. Näin oli aikaisemmin tapahtunut joka syksy. Uumoilin pahaa. Myös soitto jaostosihteerille sai kellot kilisemään. Puheenjohtaja oli kuulemma antanut ohjeen, ettei kuulemista tarvita, jaosto kun tuntee maatalousmuseon asian. Kun lopullinen budjettiesitys tuli julki, kävi ilmi, että mainittu puheenjohtaja oli kanavoinut Suomen maatalousmuseon aiemmasta valtionavusta 120 000 euroa oman vaalipiirinsä pitäjöpohjaiselle maatalousmuseolle. Näin oli syntynyt museon budjettiin aukko, joka vastasi yli kahden työntekijän palkkaa (museolla oli silloin 8 vakinaista työntekijää) tai kahden kuukauden toimintakuluja.

Olin epäonnistunut asiassa, joka oli nimenomaan museonjohtajan vastuulla. Siis yhteiskuntasuhteiden, rahoituksen ja valtakunnallisen profiilin kohdalla. Jätin eronpyyntöni seuraavassa mahdollisessa museosäätiön hallituksen kokouksessa. En katsonut voivani jatkaa, sillä samaa alennettua valtioapuserää olisi luultavasti pidetty lähtökohtana mahdollisessa siirrosta OPM:n valtionavun puolelle. Ja jos museo olisi jäänyt MMM:n valtionavun piiriin, olisi sama poliittinen päättäjät istunut Sarka-museon rahojen päällä. Eniten kirveli, että maatalousmuseon oli hylännyt se poliittinen taho, jonka olisi parhaiten pitänyt ymmärtää valtakunnallisen maatalousmuseon tarve ja yhteiskunnallinen merkitys. Lähdin viivyttelemättä, sillä ole-mattomasta museonjohtajasta ei myöskään

koituisi palkkakuluja, mikä auttaisi museota selviämään tilanteesta.

Ymmärrys museon tehtävästä

On suuri asia, jos museosäätiön hallintoon osuu väkeä, jonka toimintatapa ja henkikemia osuu yksiin museonjohtajan kanssa. Näin jälkikäteenkin voin kiittää loimaalaisia hallituksen jäseniä Olavi Ala-Nissilää ja Pauli Salmista tuesta ja hyvistä neuvoista. Samat sanat koskevat museosäätiön valtuuskunnan puheenjohtaja Risto Ihamuotilaa. Erityisesti mieleeni jäi myös koko museohankkeen sielun, Riitta Jumppasen pitkä ja kannustava kirje joka osui aikaan, jolloin talous oli tiukalla, mutta valtionapu vielä kunnossa. Loimaan kaupunginjohtaja Jorma Kopu ja kulttuurisihteerit Juhani Heinonen auttoivat museota ehtoja asettamatta.

Työskentely museotehtävissä sai myös kiinnostumaan museon teoriasta ja olemassa olleiden suomalaisten maatalousmuseoiden historiasta. Sana museo on sukua sanalle muusa, joten kysymys on jostakin innostavasta ja elähdyttävästä, oivalluksista tarjoavasta. Museo vaikuttaa myös tunteiden kautta avaavasti. Museossa pitää olla samais-tumispintoja. Yksittäinen esine ei ole mitään ilman kontekstia. Kontekstit yhdessä luovat pieniä ja isoja horisontteja, jotka yhtyessään luovat maan historiakuvan. Ja historiakuva on melkein sama kuin kansallinen itsetajunta: käsitys siitä, mitä kansakunta pitää kehitysrajoinaan ja -mahdollisuuksinaan. Teesini on edelleen, että laaja ja kohdallinen maataloushistoriallinen ymmärrys vapauttaa kansakunnan vääristä myyteistään kohti avarampia tulevaisuudenkuvia.

Teppo Vihola:

Maatalousmuseo Sarka ja minä

Lähtöni Loimalle

Olen koulutukseltani historiantutkija, eikä päämääräni ollut koskaan ryhtyä museotöihin. Olin kirjoittanut pääelannokseni vuodesta 1980 tutkimusta ja 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lähestyessä loppuaan mielessä alkoi itää ajatus, että jotakin muutakin voisi olla hyvä koettaa. Työskentelin Kuopiossa Snellman-instituutin johtajana viiden vuoden määräaikaisessa työsuhteessa ja viisi vuotta alkoi tulla täyteen. Elettiin kesää 2009. Tuolloin joko minun tai vaimoni silmiin sattui Helsingin Sanomien sunnuntainumerossa ilmoitus, jossa Suomen maatalousmuseo Sarka etsi johtajaa. Kyseessä oli jatkoilmoitus tämän tehtävän rekrytoinnissa ja ajatus alkoi itää mielessäni koko ajan vahvistuen.

Tein hakemuksen, ja lähdimme vaimoni kanssa jokavuotiselle kesälomamatkalle kuukaudeksi Pariisiin. Asetuimme asumaan ystäväni Impasse Chartieren varrella olevaan asuntoon, kuten muutamana vuonna aikaisemminkin. Asunto oli Sorbonnen yliopiston naapurissa talossa, joka oli rakennettu tuon kerroksen osalta 1600-luvulla. Alin kerros oli keskiaikainen ja talon kellarissa oli roomalaisaikainen kaivo.

Eräänä päivänä olin käymässä yksikseni Marche d'Aligren torilla ostamassa hedelmiä ja vihanneksia. Kun kotiuduin, vaimoni kertoi, että minulle oli soitettu Loimaalta ja soitettaisiin kohta uudelleen. Jonkin aikaa odoteltuani puhelin soikin. Soittajana oli museosäätiön hallituksen

puheenjohtaja Pauli Salminen, joka kertoi, että minut haluttaisiin Loimalle työpaikakahaastatteluun. Keskustelimme hetken ja kerroin, missä olen. Sanoin, että haastatteluun lähtö oli hieman vaivalloista, mutta toki mahdollista. Halusin tietää, olinko loimaalaisten mielestä todella varteenotettava hakija vai halutaanko minut ainoastaan haastatella muiden hakijoiden jatkoksi. Pauli Salminen kertoi, että olen etukäteen ajatellen ykkösehdokas ja mahdollisuudet, että tulisin valituksi, olivat realistiset. Niin sitten lupasin saapua Loimalle 13.8.2009 kesken lomani.

Ajatus oli melko huimaava ja pani hiukan miettimään. Sitten lähdimme Rue Mouffetardille intialaisten pitämään internetkahvilaan, jossa ostin lentoliput matkalle Pariisi–Helsinki–Pariisi. Ensin menomatka Helsinkiin, josta edelleen autollani Tampereen kautta Jyväskylään; seuraavana aamuna Loimalle ja takaisin Jyväskylään ja sitten kolmantena päivänä junalla Helsinkiin ja takaisin Pariisiin jatkamaan lomaani. Nopeammin paluu oli aikataulusyistä mahdollista.

Ajoin aamulla Loimalle, jossa oli hyvissä ajoin. Kävin katsomassa ensi kerran museota, johon olin siis hakenut töihin. En mennyt sisälle, mutta taloa kiertelin ja katselin museon laajaa pihamaata. Hyvältä tuntui.

Sitten ajoin Kauppalankadulle, jossa oli Vihreän kolmion toimisto. Siellä menin vuorollani haastatteluun, jonka loputtua lähdin ajamaan kohti Jyväskylää. Haastattelu oli miellyttävä, ja olin siihen huolella

valmistautunut jo Pariisista alkaen. Koetin vakuuttaa haastateltavat, että juuri minä olin oikea henkilö jatkamaan museon kehittämistyötä ja jotenkin uskoin onnistuneeni tässä.

13.8.2009 oli muutenkin merkittävä päivä. Olin koettanut useaan otteeseen saada puhelimitse yhteyden tyttäreeni Suomessa. Hänen puhelimeensa ei saatu yhteyttä, kunnes hän sitten soitti ja kertoi minulle synnyttäneensä tuona päivänä esikoisensa: minun ensimmäisen lapsenlapseni.

Palasin Pariisiin ja jatkoimme normaalisti loman viettoamme. Muutamaa päivää myöhemmin palasin taas jostakin, ja vaimoni huuteli ikkunasta kujalle palatessani. Pauli Salminen oli soittanut ja kertonut vaimolleni, että minut oli valittu museonjohtajaksi Loimaalle. Soitin takaisin Paulille, kiitin luottamuksesta ja kerroin toivovani, että onnistuisin tehtävässäni ja valintani osoittautuisi museon kannalta onnekaaksi. Sitten menimme keskustan tavarataloon ja ostimme vaimolleni vähän paremman käsilaukun päivän kunniaksi.

Kun olin palannut Kuopioon lomani loputtua syyskuun alussa, kirjoitin Snellman-instituutin hallitukselle kirjeen, jossa kerroin, etten ole käytettävissä instituutin johtajan viran hoitajana määräaikaisen työsopimuksemme päätyttyä lokakuun lopussa 2009, ja kerroin valinnastani maatalousmuseon johtajaksi Loimaalle.

Edessä oli runsaasti erilaisia asioita, joista yhä suuremman roolin sai asettautuminen kokonaan uuteen ympäristöön Varsinais-Suomeen. Eripuolilla maata olin vaikuttanut, mutta tämä maakunta oli minulla kokonaan kokematta. Aloimme etsiskellä asuntoa Loimaalta tai naapurikunnista. Lopulta päädyimme kerrostaloasuntoon Loimaan Hirvikoskella ja kaupat siitä tehtiin. Asuntovälittäjänä oli Hannu Einola, joka keksi muutamia remonttimiehiäkin mah-

dollisiksi asunnon fiksaajiksi.

Samana päivänä, kun kauppakirjat allekirjoitettiin ja asunto siirtyi omistukseemme, tavattiin Elomaan veljesten kanssa asunnolla, ja heidän kanssaan sovittiin asunnon täydellisestä pintaremontista. Aikaa muuttoon oli muistaakseni viikon päivät ja sovittiin, että remontti on valmis muuttopäivänä. Muutimme työasuntoni tavarat Kuopiosta Loimaalle perjantaina 30.10., ja löysimme Loimaalta valmiin remontoitun kodin. Veljesten sana piti, ja kaikki oli tehty järkevään hintaan, asianmukaisesti ja sovituissa määräjassa. Tämä oli Loimaan tapa, jonka sain sitten myöhemmin oppia tuntemaan hyvin perusteellisesti.

Museoon töihin

Ensimmäinen työpäiväni Suomen maatalousmuseo Sarassa oli maanantai 2.11.2009, ja saavuin museoon uutta jännittävää reittiä Hirvikoskelta Vanhankirkontietä pitkin. Tämä reitti on tullut vuosien aikana hyvin tutuksi.

Ensimmäistä kertaa astuin sisälle museoon tuona aamuna ja alkoi tutustuminen uuteen taloon, uuteen henkilökuntaan, uuteen näyttelyyn ja uuteen museoelämään. Olin toki tehnyt aiemmin työtä museoiden kanssa sekä Jyväskylässä, Lahdessa että Kuopiossa, joten kovin vavisuttava kulttuurishokki kokemus ei ollut. Olin jo aiemmin pyytänyt tulevia alaisiani kirjoittamaan itsestään minulle lyhyen kuvauksen. Tämän tarkoituksena oli luoda kuva kokonaan uusista ihmisistä elämässäni. Ihmiset saivat kertoa, mitä halusivat ja mitä pitivät itse itsessään tärkeänä. Kun joutuu uuteen joukkoon, tällainen tutustuminen ihmisiin on hyödyllistä, ja se onnistui museon suhteen erinomaisesti.

Sain kuvan henkilöstöstä ja myöhemmin noita papereita silmäillessäni olen joutu-

Oppaiden edustaja Karoliina Kirvelä toivottaa uuden museonjohtajan tervetulleeksi esittäytymistilaisuudessa 12.11.2009. Kuva: Iina Wahlström

nut ihaillemaan, kuinka hyvin ja rehellisesti nämä minulle entuudestaan täysin vieraat ihmiset pystyivät itseään analysoimaan. Toki henkilökuvat sitten täsmentyivät myöhemmin ajan kuluessa, ja joukosta vieraita muodostui joukko hyvin tuttuja ihmisiä monine ominaispiirteineen.

Museoon itseensä ja sen tilanteisiin tutustuminen kestitkin sitten kauemmin. Anoin kertoa itselleni tarinoita ja kuvauksia museosta ja edeltäjästäni. Uskon, että tässäkin museon työntekijät pyrkivät tekemään parhaansa, vaikka kovin yhdenmukainen heidän esittämänsä kuva oli. Myöhemmin tulin kyllä huomaamaan, että kuvassa, jonka sain, oli virheitä ja väärinymmärryksiä, mikä johtui ymmärtääkseni siitä, että tiedon kulku museon sisällä ei ollut ollut aivan avointa ja saumatonta. Työntekijöiden joukossa oli kellokas tai kellokkaita, jotka muokkasivat kuvaa ja saivat muutkin näkemään asiat tavallaan. Itsekin lähdin tähän aluksi mukaan, mutta myöhemmin koko-

naisuus on näyttäytynyt kyllä aika tavalla toisenlaisessa valossa ja näkemykseni on melkoisesti muuttunut.

Ensimmäinen viikko museossa oli kuitenkin melkoinen kokemus. Monet työtavat olivat minun mielestäni kovin monimutkaisia, ja kokonaisuus hyvin byrokrattinen. Tämän näin jo pian melkoiseksi haasteeksi, sillä kohtasin melkoista muutosvastarintaa ja luutuneita näkemyksiä, joihin vieläkin usein törmään.

Muutoksia museossa

Kun saavuin maatalousmuseoon, koko työni pohja oli perusteellisesti muuttumassa. Kaksi ensimmäistä kuukautta toimin maa- ja metsätalousministeriön pääasiallisen rahoituksen turvin toimivassa museossa. Tähän todellisuuteen en joutunut enää juurtumaan, sillä vuoden 2010 alusta museo siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriön säännöllisen valtionavun varassa toimivaksi

valtakunnalliseksi erikoismuseoksi, ja mikä ei ollut enää niin kuin ennen.

Aikaisemmin museon rahoituksen hankkiminen oli tehtävä joka vuosi kokonaisuudessaan ja katsottava perään, että kaikki toteutui sovitulla tavalla. Museonjohtajan aika kului tähän, ja ongelmat olivat alituisen käsillä. Edeltäjäni oli omien sanojensa mukaan irtisanoutunut tehtävästään, kun museon valtioavusta oli tehty iso leikkaus, eikä hänen mielestään edellytyksiä museon toiminnan jatkumiselle ollut enää olemassa hänen haluamassaan muodossa.

Asiat eivät olleetkaan kunnossa, sillä säätiö oli pahasti velkaantunut rakennushankkeiden ja Laarimäen hankinnan yhteydessä. Museo oli sitoutunut joukkoon hankkeita, joiden toteuttaminen söi museon liikku-ma-alaa eikä suinkaan lisännyt sitä, kuten tarkoitus oli aikanaan ollut. Hankkeisiin saadut rahat oli saatu museoon, mutta ne oli käytetty museon arkeen eikä hankkeen läpivientiin. Jäljellä oli vain joukko sitoumuksia, jotka museon piti täyttää, olivat ne sitten järjeviä tai eivät.

Museossa käytetty tietotekniikka oli laitoksen kokoon nähden aivan liian kaa-vamainen ja raskas, mikä oli käytännössä epätarkoituksenmukaista ja hirvittävän kallista. ATK-hallinto ja järjestelmä olivat merkittävä menoerä museon kireässä budjetissa, mikä oli ensimmäinen rankka saneerattava kohde, kun museon seuraavan vuoden budjettia ryhdyttiin kasaamaan.

Aluksi selvitettiin, mitä kaikkea meillä oli käytettävissä. Museon tietojärjestelmään oli hankittu palveluja ja sovellutuksia, joista osaa ei koskaan ollut otettu käyttöön, mutta niistä maksettiin kuukausittain korvausta Mansoft Oy:lle, joka oli tässä suhteessa museon tärkeä toimittaja ja partneri. Tätä kenttää perkaamalla ja työtä uudelleen organisoimalla päädyttiin vuositasolla useamman kymmenen tuhannen euron säästöi-

hin. Järjestelmää karsimalla ei menetetty mitään sellaista, jota olisi tarvittu, vaan saneeraus oli pois vain turhasta ja täysin tarpeettomasta.

Minua ihmetytti, miksi museon tietohal-linto piti olla niin kuin pankissa: monimut-kainen, raskas, epätarkoituksenmukainen ja jäykkä. Jo tämän keventäminen yksinker-taisti mielestäni käytännön toimintaa ja teki pienen laitoksen toiminnasta sujuvamman. Oli kovin vaikea nähdä, mihin kahdeksan henkilön yritys tarvitsi esimerkiksi omaa intranettiä, kun miltei koko henkilöstö työskenteli yhden huoneen avokonttorissa.

Tietohallinto ja tietotekniikka saatiin haltuun, kun museomestari Aarno Aitta-mäki koulutautui oppisopimuksella da-tanomiksi ja hän otti sektorin hoitoonsa. Tietohallintoa yksinkertaistettiin ja pää-tettiin keskittyä pelkästään olennaiseen. Keskeiseksi ohjaavaksi tekijäksi tuli myös taloudellinen aspekti, jossa säästäväisyys tu-li yhdeksi merkittäväksi tekijäksi valintoja ja ratkaisuja tehtäessä.

Viikoittain museossa pidettiin pitkää protokollaa toistava viikkopalaveri, jossa käsiteltiin huikea viikoittain toistuva lista asioita, ja sitten miltei kaikki vielä uudel-leen ns. johtoryhmässä, johon kuului puo-let henkilöstöstä. Johtoryhmään kuuluivat museonjohtaja, näyttelypäällikkö, kokoel-mapäällikkö ja hallintopäällikkö – ja kaikki tämä kahdeksan henkilön yrityksessä, jos nyt museota sellaiseksi halutaan kutsua.

Palavereista pidettiin pöytäkirjat ja pa-laverien pitoon käytettiin ainakin puoli työpäivää viisipäiväisestä työviikosta. Aina toki tämäkään ei riittänyt, vaan kokousta jatkettiin vielä lounaan jälkeen iltapäivällä.

Johtoryhmän lakkautin jo varsin no-peasti muutaman kerran jälkeen aivan tar-peettomana, ja viikkopalaverin asialistasta karsittiin enempi puolet. Suuri päälliköi-den määrä johtui siitä, että työpaikka tah-

dottiin tehdä houkuttelevammaksi hyvin hakijoiden toivossa. Kun näille ”päälliköi-le” ei pienessä henkilöstössä riittänyt alai-sia eikä moniportaiselle hierarkialle ollut muutenkaan tarvetta, päällikkyudet jäivät paljolti nimelliseksi sokerikuorutteenksi ar-kipäiväisen museotyön päälle. Titteleistä ei kuitenkaan voinut päästä eroon muutoin kuin vaihtuvuuden kautta, joten ne ovat yhtä lukuun ottamatta edelleen käytössä ja voimassa, jos kohta suurta glooriaa niihin ei sinänsä liity.

Viikkopalavereista alettiin selvittää useim-miten vajaassa tunnissa mikä oli mielestäni maksimi tällaisen muodollisen palave-rin kestolle muutenkin. Sen tehtävänä on käydä läpi tilannetta museossa ja tulevaa ohjelmaa enemmän lyhyellä perspektiivillä. Uudessa muodossaan ne hoitavat keskeisen tiedonvaihdon tarpeen ja palaverin pohjalta laadittu muistio lähetetään muunneltuna säätiön hallitukselle tiedoksi.

Hankkeet museossa

Museo oli sitoutunut joukkoon hankkeita, joista suuri osa toteutettiin pääosin erityis-rahoituksen turvin. Tämä oli nähdäkseni hankala tavoite, koska hankkeisiin piti sitoa myös merkittävä omarahoitusosuus aikana, jolloin museo eli jatkuvan varojen puutteen kourissa. Hankkeet olivat siinä mielessä tärkeitä, että niiden rahoituksella museon toimintaa pystyttiin pyörittämään muuten puutteellisten taloudellisten resurs-sien aikana.

Tähän liittyi myös suuri ongelma, koska hankkeen määräajan päättymisen lähesty-esä, myös sen tulos piti saada aikaan. Kun rahat oli käytetty museon arkeen, oli jos-takin etsittävä varat hankkeen päämäärän toteuttamiseen, mikä oli usein epätarkoi-tuksenmukaista.

Monet hankkeista olivat ajatuksellisesti hienoja, mutta todellisuus niiden takana ontui pahasti. Tällainen oli esimerkiksi Museoraitin piiriin pystytettävä Väentupa, jonka tarkoituksena oli tarjota tietotekni-nen foorumi museoiden keskusteluille. Tä-mä oli pakko toteuttaa, koska vaihtoehtona oli merkittävän hankkeeseen saadun rahoit-uksen palauttaminen. Työhön palkattiin taas kerran Mansoft, joka laskutti järjestel-män tekemisestä ja sen tulevasta ylläpidos-ta hamaan loppuun saakka. Museoraittiin kuului kolmisenkymmentä jäsentä, joista osa ei ollut Väentuvassa mukana, joten teo-reettisesti keskustelijoita ja käyttäjiä oli alle kymmenen.

Käytännössä väentuvalla ei ollut edelly-tyksiä nousta siivilleen, koska keskustelua ei saatu käyntiin eikä keskusteltavaa oike-astaan edes ollut. Sitä olisi tietenkin voinut olla, mutta tehokkaampiakin ja halvem-pia tapoja siihen oli kyllä tarjolla. Tämän Väentuvan keskustelupuheenvuorot taisivat jäädä kaikkiaan noin kymmeneen, joista osa oli museon työntekijöiden syötiksi kirjoittamia. Koko järjestelmä lopetettiin sittemmin tarpeettomana, eikä kukaan jäänyt kaipaamaan.

Hankkeiden käynnistämiseksi museon palveluksessa oli lähinnä konsultiksi luo-kiteltava henkilö, joka etsi uusia mahdol-lisuuksia ja ideoita hankkeiden käynnistä-miseksi. Hänen palveluksensa maksoivat, hankkeet maksoivat ja edessä oli taloudel-linen katastrofi. Tällaisen hanketoiminnan kehittämisen lopetin jo yksin talouden oi-kaisemiseksikin, ja museosäätiön taloudel-linen tilanne alkoikin hiljalleen kohentua.

Hanke on periaatteessa hyvä asia, mutta hankkeen taustalla pitää olla kestävä poh-ja. Kun museo maksaa hankkeen kustan-nuksista omarahoitusosuutena 30–40 % tai vaikka vain 10 %, hankkeen pitää tuottaa säätiölle ainakin tuo osuus takaisin ja mie-

Kaupunki itää! oli esimerkki onnistuneesta hankkeesta, jonka avulla saatiin museolle hyvää julkisuutta pienellä taloudellisella panostuksella. Ohran oraat vihersivät pääsiäisen alla 2011 Turun keskustan kävelykadulla. Kuva: Jouko Pukki

lellään voittoakin. Hankkeen pitäisi olla vähävaraiselle säätiölle tuottava jo mielellään taloudellisestikin, mutta ainakin sillä pitää olla taustallaan selvä ja konkreettinen käyttö, joka jollakin tavalla edistää museon päämääriä ja tarkoituksia. Näin ei aina kuitenkaan ollut, vaan Sarassa käynnistettiin hankkeita pelkästään niiden itsensä vuoksi ja niihin tuhlatiin aivan liian paljon museon niukkoja voimavaroja.

Perusnäyttely uusitaan

Tultuani museoon tutustuin luonnollisesti myös museon perusnäyttelyyn, joka on jokaisen museotoiminnan yksi keskeisimmistä esilläolon tavoista. Historiantutkijana katselin näyttelyä tieteen näkökulmasta enkä

ollut kaikkeen näkemääni lainkaan tyytyväinen. Näyttelyn teksteissä oli kovin runsaasti puolitotuuksia tai kokonaan vääriä tietoja, ja toteutuksena se ei mielestäni kokonaisuutena toiminut.

Näyttely kuvasi vanhaa elämäntavanomaisen maatalouden vuodenkiertoa, joka oli peräisin vanhasta kansatieteestä hiukan erikoisella tavalla höystettynä. Periaatteessa ajatus olisi ollut toimiva, jos olisi pitänyt kuvata vain sitä, miten maatalouden työt aikanaan ajoitettiin vuodenkierron mukaan. Kun samaan yhteyteen koetettiin sijoittaa nykyaikainen maatalous, joka ei ole enää elämäntapa vaan elinkeino tai yritystoimintaa, kokonaisuus ei toiminut.

Museossa nähtiin, että perusnäyttely pitäisi uudistaa ja tämän näkemyksen jakoi myös muu henkilökunta kanssani. Ensimmäiset versiot uuden perusnäyttelyn käsikirjoituksesta kirjoitin alkuvuodesta 2012 mutta tämä ei luonnollisesti ollut lopulta se, jolla näyttely toteutettiin. Omassa ”käsikirjoituksessani” hahmottelin jo tuolloin maataloushistoriallisen lähtökohdan, jossa suomalaista maataloutta käsitellään historiassa ja ajassa etenevänä kertomuksena.

Asian tiimoilta alkoi pitkäjänteinen ja joskus uuvuttavakin työ. Hanketta hidasti rahoituksen järjestämisen vaikeus. Perusnäyttelyn uusiminen on museolle suuri koettelemus, johon sisältyy valtava työ ja museon talouden volyyymiin nähden valtava taloudellinen panostus. Kun hanke on suhteellisen harvinainen ja museon talouteen nähden suuri kokonaisuus, olisi tuntunut luontevalle, että tähän olisi tarjolla rahoitusta monestakin eri suunnasta.

Julkisen rahoituksen suhteen koettiin ensimmäinen takaisku, kun monesta suunnasta kerrottiin, ettei sen paremmin valtio kuin museohallintokaan osallistu tällaisiin hankkeisiin periaatteellisesti lainkaan. Sama päätös oli suurimmilla säätiöillä ja muilla institutionaalisilla rahoittajilla, joten hanke muuttui todella haasteelliseksi.

Ajattelin, että onhan meillä laaja ja toimiva suurista kansainvälisistäkin yrityksistä koostuva elintarviketeollisuus ja runsaasti muita suuria organisaatioita, joiden synnyn taustalla maatalous oli ollut se perustava tekijä. Näistä monien tase oli satoja miljoonia ja joidenkin jopa miljardeja, joten pienen siivun irrottaminen museon tarpeisiin oli mielestäni niiden kunniatehtävä.

Elettiin kuitenkin 2010-luvun vaikeita vuosia, ja yritykset katsoivat, ettei museon rahoittaminen ja avustaminen heille kuulu. Yksi toisensa jälkeen saimme kieltäviä vastauksia, ja näyttelyhankkeen toteuttaminen siirtyi eteenpäin vuosi toisensa jälkeen nimenomaan rahoituksellisista syistä. Museon henkilöstö alkoi tuskastua tilanteeseen ja toi-

mintu turhautti monia, mutta luovuttaakaan ei voinut. Toisaalta ajan kulumisen ja lisäaika käsikirjoituksen ja toteutuksen muokkaamiselle oli varmaan lopputuloksen kannalta vain eduksi. Lopulta tilanne alkoi edetä, kun museosäätiön hallituksen puheenjohtajaksi nousi EU-tilintarkastajan tehtävästä Suomeen ja Loimaalle palannut ja sittemmin kansanedustajaksi taas kerran valittu Olavi Ala-Nissilä. Kävimme uudella innolla rahoittajien kimppuun ja asia alkoi ratketa: uuden perusnäyttelyn päärahoittajiksi lähtivät MTK ja sen taustaryhmät sekä turkulainen Keskitien tukisäätiö. Kun säätiön omaksi hankittu Rintin kiinteistö museon naapurista oli jo aiemmin tarpeettomana myyty ja kauppahinta oli rahastoitu perusnäyttelyrahastoon, näyttelyn reaaliset mahdollisuudet olivat kasassa.

Edelleen rahaa oli selvästi vähemmän kuin oli suunniteltu, ja näyttelyn toteutuksen kanssa oli toimittava hyvin harkiten ja säästävaisesti. Taloudelliset resurssit tai niiden puute asettivat hankkeelle reunaehjoja, joissa oli pysyttävä ja oman työn osuutta piti vain kasvattaa kustannusten pienentämiseksi. Kaikki mitä itse voitiin tehdä, tehtiin itse ja vain välttämättömässä piti turvautua ostopalveluihin.

Vanhan näyttelyn purku alkoi syyskuussa 2015 ja vuodenvaihteen jälkeen päästiin rakentamaan uutta. Kaikessa harjoitettiin tiukkaa kilpailutusta ja koko ajan koetettiin keksiä edullisempia ratkaisuja tavoitteeseen pääsemiseksi. Koko henkilöstö oli konkreettisesti työssä mukana koko ajan syyskuusta 2015 aina huhtikuuhun 2016 ja työaikapanakit lihoivat. Siunatuksi lopuksi uusi onnistunut ja moderni perusnäyttely avattiin vapun alla 2016, ja Sarka siirtyi uuteen aikaan.

Uuden perusnäyttelyn kokonaiskustannukset kohosivat noin 350 000 euroon, jonka lisäksi arvioin museon oman työn arvoksi

150 000 euroa. Koko näyttely siis tuli oman työn kanssa maksamaan noin 500 000 euroa josta runsas 200 000 euroa saatiin avustuksina eri taustaryhmiltä.

Tavoitteen ja alhaisiin kustannuksiin päästiin karsimalla hankkeesta pois turhat konsultit ja kalliit suunnittelijat niin pitkälle kuin se oli mahdollista. Monet tahot koettivat tehdä voittoa köyhän museon kustannuksella, mutta budjetissa oli pakko pysyä. Jos jotain osaa ei saatu ostaa valmiina budjetoituun hintaan, ne tehtiin itse omana työnä. Tämä oli mahdollista vain siksi, että museon henkilökuntaan sisältyi niin paljon käytännön osaamista eri aloilta, suurta lahjakkuutta ja synkkää periksi antamattomuutta: näyttelyn oli pakko valmistua sovituksessa ajassa ja niillä taloudellisilla resursseilla, jotka tähän oli olemassa ja varattu.

Kun näyttelyä katsoo valmiina, se on onnistunut ja monipuolinen. Oma työ vastaa laadultaan ainakin ulkoa hankittua ja josain vaiheessa puhuttiin leikillisesti oman

vitriinitehtaan perustamisesta. Helposti voi sanoa, että alihankkijan käyttäminen esimerkiksi juuri noiden vitriinien tekemisessä olisi moninkertaistanut niiden hankintahinnan ja budjetti olisi pettänyt.

Museosäätiön hallitus yhteistyökumppanina

Kun saavuin Loimaalle maatalousmuseon johtajaksi, minun esimiehenäni toimi museosäätiön hallitus. Tämän elimen kanssa yhteistoimintani alkoi sujua erinomaisesti, enkä muista koskaan joutuneeni erimielisyyksiin säätiön hallituksen tai sen puheenjohtajan kanssa.

Hallitus oli minut valinnut tehtävään ja se asettui arkailematta tukemaan pyrkimyksiäni museon suhteen. Hallituksessa minulla oli rehti ja toimiva yhteistyökumppani, esimies ja tukija, joka teki työstäni Loimaalla paljon helpompaa kuin lopulta olin kuvitellut.

Perusnäyttelyn rakentamiseen avuksi saatiin rakennusalan opiskelijoita Lounais-Suomen ammattiopisto Novidalta. Kuvassa museomestari Aarno Aittamäki ohjeistaa vitriinien kokoamisessa. Kuva: Eva-Maria Mustonen

Tietenkään en tullessani tiennyt museon talouden ongelmia enkä osannut hahmottaa niitä vaikeuksia, joita alussa jouduin eri tahoilla kohtaamaan. Hallitus asetti minulle selkeän tavoitteen, jossa kävijämääräksi hahmoteltiin noin 50 000 vuotuisen kävijän raja. Jo pian aloin itsekkin pitää tavoitetta aivan mahdottomana, mutta sinnikkäällä koko henkilöstön työllä ja hivuttavalla taktikalla nousu alkoi ja nykyään on ylitetty jo 70 000 kävijänkin raja kokonaiskävijämäärällä mitaten.

Hallituksen puheenjohtajana toimi toimintani alkuvuodet Pauli Salminen, joka oli koko museohankkeen pioneereja ja jolla oli ollut merkittävä osa museon perustamisessa. Hän oli hallituksen puheenjohtajana suuri visionääri ja ehtymätön ideanikkari, jonka visiot joskus saattoivat kohota osin turhankin korkealle sfääreihin.

Kuitenkin hän antoi minulle kaiken tukensa museon johdossa, eikä hän loukkaantunut edes siitä, että joitakin hänen suuria visioitaan oli pakko jättää toteuttamatta. Pohjimmiltaan Pauli Salminen oli reaalipoliitikko, joka nautti muun hallituksen tavoin siitä, kun museo alkoi nousta tavoitteissaan ja kun museon taloudellinen tilanne alkoi oieta.

Kun Pauli Salmisen työura vei Forssaan, hän etääntyi hallituksen johdosta sen tehokkaaksi rivijäseneksi. Uudeksi puheenjohtajaksi nousi Olavi Ala-Nissilä, joka oli kokonaan toisenlainen puheenjohtaja kuin Pauli Salminen oli ollut. Kun Pauli oli ollut visionääri ja ideoiden kehittäjä, Olavi oli tehokas toteuttaja ja tinkimätön puurtaja museon kehittämisessä. Olavi tarttui puheenjohtajuuteensa tosissaan eikä hän säästellyt itseään ja vaivojaan kun jotain piti saada tehdyksi.

Sähköpostit ja tekstiviestit sinkoivat, eikä ollut mitään mahdotonta. Jos jotain tarvittiin, Olavi tarttui puhelimeen ja olisi

soittanut kenelle tahansa maailmassa asian edistämiseksi. Olavilla on uskomaton suhteiden verkosto ja suuri taito käyttää sitä häikäilemättä hyväkseen yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Ilman Olavin väkevää toimintaa uusi perusnäyttely olisi voinut jäädä toteuttamatta, ja uusi suuri hanke Viikin maatalousmuseon kokoelman saamiseksi Sarkaan kokonaisuutta täydentämään on hänen ansiostaan lähellä toteutua.

Kaikkiaan museosäätiön hallituksessa olen saanut tutustua suureen joukkoon upeita moniosaavia ihmisiä ja heidän edustamiinsa tahoihin. Hallituksen kokoukset ovat olleet positiivisia kokemuksia samoin kuin suuren valtuuskunnankin kokoukset.

Maatalousmuseon Päiste Oy

Museosäätiön rinnalle oli jo varhain perustettu osakeyhtiö, jonka kautta hoidettiin museon ulospäin suuntautunut liiketoiminta. Tällä toiminnalla oli tarkoitus hankkia varoja museon kehittämiseen ja sellaisena sen toimialue oli yhtiöjärjestyksessä hahmoteltu hyvin laveaksi.

Ainoa ongelma Päisteessä kohdalla oli se, että se ei tuottanut mitään taloudellista hyvää museotyön avuksi. Museokauppa kyllä tuotti, mutta ravintolan toiminta oli kannattamatonta ja museokaupan tuotto kului kannattamattoman ravintolan tappioiden maksamiseen. Lopputulos oli vaivoin nolla, mikä ei lopulta kuitenkaan tyydyttänyt edes minua, joka en nähnyt ravintolalla oikein kehitysmahdollisuuksia. Päinvastoin toivoin, että ravintola tulisi toimeen omilla tuotoillaan ja museokaupan tulos edes jäisi säätiölle tuloutettavaksi.

Ravintola oli museon toiminnan kannalta hyvin tärkeä. Se oli vetovoimatekijä, jonka turvin erilaiset ryhmät ja kävijät poikkesivat museoon, jonka palvelutarjonta

oli riittävä ja monipuolinen.

Museoravintolan ongelmat olivat moninaiset. Aluksi ongelmana oli se, että ravintola turvautui tarjonnassaan eineksiin, joita lämmiteltiin ja asetettiin tarjolle. Tämä ei luonnollisesti käynyt laatuun, ja asettaesani ravintolalle uuden laatuvaatimuksen, ravintolavastaava irtisanoutui.

Hänen sijalleen palkattiin uusi, joka saneerasi keittiötä hiukkasen ja saattoi sen toimivalle tasolle varusteiltaan. Hänen ongelmanaan olivat ostot, jotka eivät olleet sopusoinnussa ravintolassa saatavan myyntitulon kanssa. Asiakkaiden määrä lisääntyi, mutta tulos pysyi ravintolan osalta nollana. Tämä ravintolavastaava halusi yrittäjäksi, ja hän irtisanoutui noin vuoden kuluttua aloittamisensa jälkeen.

Seuraava ravintolavastaava astui johtoon, ja hänen osaltaan sama kurimus ravintolan kannattavuuden suhteen jatkui. Ryhdyin itse laskemaan ravintolan hankintojen arvoa ja vertaamaan sitä ravintolan toteutuneeseen myyntiin. Näin saimme nopeasti ravintolan kuukausittaisen käyttökatteen, joka osoitti, ettei oikealla linjalla oltu missään suhteessa. Annoin hänelle ohjeen keskittyä ostopien erityiseen tarkkailuun, ja myöhemmin uusin tämän ohjeen kirjallisesti, kun suullinen ohje ei tuntunut tehoavan. Seurauksena oli ravintolavastaavan irtisanoutuminen, jonka hyväksyin empimättä.

Seuraavaksi ravintolavastaavaksi lähti ravintolan pitkäaikainen keittäjä ja homma alkoi toimia. Hän ymmärsi ensimmäisenä ostopien merkityksen ravintolan kannattavuudessa, ja hänellä oli eräänlainen yrittäjämäinen ote työhönsä. Tästä seurauksena oli ravintolan kannattavuuden jyrkkä kohoaminen, jonka ansiosta elämä museolla alkoi olla paljon helpompaa.

Enää ei tarvinnut tinkiä kaikesta museotyön suhteen, kun ravintola alkoi tuot-

taa siinä määrin, että säätiön velkojen lyhentäminen alkoi sujua Päisteen tulouttamien voittovarojen avulla. Tulevaisuus edessä alkoi näyttää ruusuiselta, ja kun viimeinen lainan lyhennys oli suoritettu kesällä 2016, hankimme museolle pullon samppanjaa, jolla tätä tilannetta juhlistettiin henkilökunnan kesken.

Imperiumin vastaisku tuli jo seuraavalla viikolla. OKM:öön oli palkattu uusi revisori tutkimaan museoiden valtionapujen käyttöä, ja hän ryhtyi soveltamaan tehtävänsä varten saamia ohjeita kirjaimelliseksi. Hän laski, että museon hyväksyttävät menot alittivat museon julkisen tuen määrän, ja vaati erotusta palautettavaksi. Hie man myöhemmin tuli vastaava päätös myös seuraavalta vuodelta ja kokonaisuudessaan museosäätiö joutui palauttamaan valtionapua yhteensä noin 30 000 euroa vuosilta 2013 ja 2014. Kaikki tämä tapahtui samaan aikaan, kun museolla oli menossa suurin yksittäinen investointi omaan varsinaiseen toimintaansa eli perusnäyttelyn uusiminen.

Ongelma kulminoitui siinä, että museon hyväksyttäviin menoihin eivät kuuluneet lainan lyhennykset eivätkä lainojen korot. Samaten kaikki poistot olivat poissuljettuja valtion ja kaupunginavustuksen ja museon hyväksyttäviä menoja arvioitaessa. Museo oli maksanut vuosittain 37 000 euroa lainojen lyhennyksiä ja korot lainoille ja mm. noina kahtena vuotena ravintolan tulos oli ollut huomattava apu lainan takaisinmaksussa. Huomattavaa on, että ilman ravintolan ja museokaupan tulosta museosäätiö ei olisi pystynyt selviämään lainoistaan.

Tästä ongelmasta näyttää tulevan pysyvä, koska tarkkailu jatkuu ja koska museoiden valtionapusuunnitelmia muokataan uuteen uskoon. Sikäli kuin olen ymmärtänyt oikein, museoiden oma yrittäminen taloudellisen tilanteensa helpottamiseksi tulee vaikuttamaan tulevaisuudessakin museon

saamien valtionapujen kokonaisuuteen. Yritystulo, joka apuyhtiön kautta oli tarkoitus saada museon toiminnan hyväksi, tullaan vähentämään museon valtionavusta. Tämä vie pohjan koko museoiden yritystoiminnalta, ja tulee vaikuttamaan museoiden toimintaedellytyksiin heikentävästi.

Jos museon yrittämisellä saatava lisätulo ei tule museotoiminnan eduksi, koko yritystoiminta pitää lopettaa, koska yritystoimintaan sisältyy aina riskejä. Tämä ei liene

kuitenkaan pitemmälle ajatellen kestävää eikä kenenkään edun mukaista. Valtionapu perustuu lainsäädännön museoille annettujen tehtävien hoitamisen rahoitukseen. Museolla pitää olla mahdollisuus kehittyä ja kehittää omaa toimintaansa, jotta se voisi suoriutua tästä toiminnastaan yhä paremmin. Päämääränä on yhteisen kulttuuriperinnön suojeleminen, joka ei saa vaarantua erilaisten kokeilujen vuoksi.

Kokoelmatoiminnan kymmenen vuotta

Lähtötilanne

Tullessani syyskuussa 2003 Suomen maatalousmuseo-hankkeeseen toiseksi projektisihteeriksi Ilpo Nurmen ohelle, suuri osa aikaisemmin kerätyistä kokoelmista oli jo siirretty Laarimäen halleille. Etu- ja takahalli olivat täynnä tavaraa ja pihalla oli kymmentään henkilöautoja, kuorma-autoja, puimureita ja muuta kalustoa.

Kokoelmaa oli luetteloitu jo aikaisemmin korteille hankkeen toimesta. Halleille vastaanotettua esineistöä järjesteli ja arvioi konservattori apulaisineen. Tilanne oli hie-man epäselvä esimerkiksi sen suhteen, missä säätien kokoelmiin kuuluvaa tavaraa vielä oli

ja kuinka paljon. Kävi ilmi, että tavaraa oli hävinnyt sen ollessa sijoitettuna eri paikoissa.

Huomattava osa Laarimäessä olleista traktoreista, puimureista ja muusta konekalustosta oli vammalalaisen keräilijän Seppo Kotajärven omaisuutta. Kotajärven kalustoa oli lisäksi ainakin viljavarastolla, Karsolassa vanhan vaneritehtaan tiloissa ja ns. viherjauhotehtaan tontilla. Kotajärvi oli kerännyt kalustoa Loimaalle perustettavaa museota varten, mutta kustannusten jaosta oli tullut sittemmin erimielisyyttä.

Tilannetta selvitettiin ja esineiden siirtoa Laarimäkeen jatkettiin mahdollisuuksien mukaan. Sähköisen luettelointisovelluksen

Konservattori Taina Ilmonen työssään ensimmäisen perusnäyttelyn esineiden parissa vuonna 2004.

kehittäminen oli jo aloitettu ja sitä jatkettiin, kunnes toimiva versio voitiin ottaa käyttöön. Aluksi sovellus toimi paikallisesti, mutta yhteistyössä Mansoft Oy:n kanssa siitä kehitettiin verkon yli toimiva selaimella käytettävä versio, joka nimettiin Rengiksi.

Sittemmin Mansoft jatkoi Rengin pohjalta kehitystyötä ja julkaisi museoiden koelmanhallintaan kaupallisen sovelluksen nimeltä Memoron. Tämän hankkivat käyttöönsä mm. Designmuseo, Sotamuseo ja Ilmailumuseot.

Kokoelmien järjestämiseen ja selvittelyyn tarvittiin lisää työvoimaa, jota palkattiinkin. Charlotta von Essen tuli luetteloimaan esinekokoelmia ja Iina Wahlström julkaisuja sekä valokuvia. Reija Eeva paneutui oman alansa aineistoon ja kansatieteilijät omaansa. Pian kävi selväksi, että halleihin tarvitaan hyllyjä esineistön säilyttämistä varten. Vuokratrukki osoittautui epäluotettavaksi ja kalliiksi ylläpitää, joten päätettiin hankkia parempi leasingilla.

Toiminnan kehittämistä haittasi huomattavasti se, ettei hankerahalla voinut tehdä kalustohankintoja. Perustyökaluvarustus konservattorin käyttöön piti hankkia vuokraamalla. Kunnollisten hyllyjen hankkiminen osoittautui erittäin hankalaksi. Lyijykynien hankinta oli välillä vaikeaa. Kokoelmiin kerättyä arkistomateriaalia sekä julkaisuja siirrettiin toimistolta ja Laarimäestä terveyskeskuksen kellarista vuokrattuun arkistotilaan.

Kesällä 2004 museolle valittiin johtaja sekä näyttelypäällikkö. He aloittivat tehtävissään elokuussa. Toiminnan painopisteeksi muodostui rakennettavan uuden museorakennuksen näyttely. Kokoelmatoimintaan suunnattiin vain välttämättömät resurssit. Kuitenkin vuoden 2004 lopussa saatiin hankittua trukkilavahyllyjä Laarimäen halleille.

Vuoden 2005 alussa kokoelmapäälliköksi nimettiin allekirjoittanut ja tutkijaksi Iina Wahlström vastuualueenaan arkisto-, julkai-

su- ja kuvakokoelma. Taina Ilmonen nimettiin museon konservattoriksi. Helmikuussa museon käyttöön hankittiin sähkötrukki.

Uuteen museon päärakennukseen rakennettavaan perusnäyttelyyn kerättiin esineistöä maakunnista yksityisiltä lahjoittajilta, Loimaa-Seuralta, Kansallismuseolta sekä muilta museoilta. Osa näyttelyesineistä tarvitsi toimenpiteitä näyttelykuntoon saattamiseksi ja näyttelyesineiden konservointi työllistikin konservattorin ja konservointiapulaiset koko kevään ajan. Kun näyttely oli saatu avattua yleisölle kesäkuussa 2005, voitiin jatkaa esinekokoelmien järjestämistä ja luettelointia.

Hyllyjä koottiin takahalliin ja tavaroita nostettiin hyllyille. Näin saatiin lattiapinta-alaa vapautettua leikkuupuimureille ym. esineistölle. Kuvakokoelmien järjestäminen, luettelointi aloitettiin ja kuvakokoelmaa ryhdyttiin kartuttamaan suunnitelmallisesti.

Kotajärven kokoelma

Seppo Kotajärven kanssa sovittiin tapaaminen 11.1.2005, jossa oli tarkoitus neuvotella konekokoelman kohtalosta. Hän ei kuitenkaan saapunut paikalle. Museo lähetti Kotajärvelle uhkavaatimuksen, jossa häntä vaadittiin siirtämään omaisuutensa pois museon tiloista viikon kuluessa. Hän ei ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin, joten hallit tyhjennettiin Kotajärven omaisuudesta hallien omistajan toimesta.

Maatalousmuseosäätiö hankki Laarimäen hallit omistukseensa 29.7.2005 allekirjoitetulla sopimuksella. Myyjä lupasi siirtää Kotajärven omaisuuden pois museon kiinteistöltä ja näin tapahtuikin elokuun alussa 2005. Myyjä ja Kotajärvi olivat erimielisiä siirtojen ja säilytyksen kustannuksista ja asia päättyi pakkohuutokauppaan, joka kuitenkin peruuntui, kun Kotajärvi maksoi vaaditun summan viime tipassa.

Seppo Kotajärven kalustoa Laarimäen hallien pihamaalla kesällä 2004.

Syyskuussa 2006 Seppo Kotajärvi lahjoitti Loimaalla sijaitsevan kokoelmansa Suomen maatalousmuseo Saralle. Viimeisetkin muualle varastoidut koneet siirrettiin museon tontille Laarimäkeen.

Konehallin rakentaminen

Helmikuussa 2005 käynnistettiin ns. Demonstraatiohallin esiselvityshanke, jonka tarkoituksena oli määrittellä museon seuraavia tilaratkaisuja päärakennuksen valmistuttua. Minut nimettiin hankkeen projektipäälliköksi museon puolelta ja hankeryhmän sihteerinä toimi Jorma Laine. Esiselvityshankkeessa tehtiin alustava suunnitelma museon konehallia varten.

Keväällä 2006 alettiin varsinaisesti suunnitella ja rakentaa museolle Konehallia. Toimin hankkeen vetäjänä museon puolesta ja

rakentamistoimikuntaan tulivat myös Heikki Eskola ja Pauli Salminen sekä asiantuntijaksi Jorma Laine.

Toukokuussa 2006 käynnistettiin tarjouskilpailu hallitoimituksesta ja kesäkuussa toimittajaksi valittiin Rakennustuote Niemi Oy Porista. Sopimus solmittiin ja hallin toimituksen sovittiin alkavaksi viikolla 41. Kokonaishinnaksi asennettuna tuli 208.660,- euroa. Rakennuslupahakemuksen valmistelu aloitettiin välittömästi säätiön hallituksen päätettyä asiasta. Rakennuslupamenettelyyn kuuluva rajanaapureille tiedottaminen aloitettiin ja suhtautuminen oli enimmäkseen positiivista. Eräitä naapureita oli hankala tavoittaa, joten rakennuslupahakemus jätettiin ilman että kaikille oli saatu tiedotettua asiasta.

Tutkittuaan hakemusta rakennustarkastaja yllättäen ilmoitti, että hallin rakentaminen edellyttää väestönsuojan liittämistä hallin ra-

kenteisiin. Eri vaihtoehtoja punnittuamme päätimme ins. Jorma Laineen kanssa hakea poikkeuslupaa lääninhallitukselta vedoten väestönsuojan aiheuttamiin kohtuuttomiin kustannuksiin suhteessa urakan kokonaiskuluihin.

Halli toteutettiin tässä vaiheessa ”kuoriratkaisuna” eli hallista rakennettiin runko ja ulkokuori valmiiksi sekä lämpöeristys. Kaikki tarpeelliset varaukset hallin tulevaa varustamista silmällä pitäen tehtiin sekä perustukseen että runkoon. Sähköliittymä ja -keskus sekä vesi- ja viemäriliitäntä asennettiin. Suunnitelman mukaisesti hallin toimitus vastaanotettiin viikolla 52.

Sitten alkoi hallin varustaminen, ensiksi sinne täytyi saada lattia. Halliin päätettiin tehdä lattialämmitys vesikierrolla, joten lämmitysputket täytyi asentaa ennen lattian valua. Lattian valmistuttua jatkettiin rakennuksen sähköistys- ja LVI-töitä.

Konehalli avattiin yleisölle 2007.

Mehiläishoitomuseon kokoelma

Tammikuussa 2007 Suomen mehiläishoitajien liitto ry ilmoitti halustaan lahjoittaa Mehiläishoitomuseon kokoelman Saralle. Kokoelma oli ollut näytteillä Juvalla vanhan kunnalliskodin tiloissa, mutta kunta oli tarvinnut tilat muuhun käyttöön ja esineet sekä muu aineisto oli pikaisesti siirretty rakennuksen vintille. Oltuaan siellä useita vuosia kokoelmaa uhkasi tuhoutuminen.

Aineiston vanhin ja ehkä museaalisesti arvokkain osa oli ns. rovasti Mäkisen kokoelma, jonka omisti Helsingin yliopistomuseo. Koska vain koko Mehiläishoitomuseon aineiston siirtäminen Saralle oli järkevää, alkoi allekirjoittanut neuvotella rovasti Mäkisen kokoelman luovuttamisesta yliopiston kanssa. Neuvottelut etenivät tahmeasti, ja vasta 2008 tehtiin sopimus Saran ja yliopiston kanssa kokoelman luovuttamisesta. Lokakuussa 2008 mehiläishoitomuseon tavarat

Konehallin seinät nousevat marraskuussa 2006. Kuva: Ina Wahlström

haettiin Juvalta, mutta lahjakirjan allekirjoitusta saatiin odottaa vuoteen 2011.

Kokoelmien kehittyminen

Suomen maatalousmuseon kokoelman perustana on loimaalaisten aktiivien vuosikymmeniä jatkunut työ. Tälle pohjalle on ollut hyvä rakentaa ja kehittää kokoelmaa sekä määrällisesti että laadullisesti. Perusnäytelyä varten kerättiin jonkin verran esineistöä vuonna 2004. Seuraavana vuonna museon avaamisen kannustamana meille tarjottiin runsaasti erityisesti esineistöä ja arkistoinaistoja, josta valikoimme kokoelmiimme sopivat. Vuosina 2006–2007 esineitä otettiin vastaan vielä lisää, jonka jälkeen pantiin voi-

maan vastaanottosulku. Sulusta huolimatta vuonna 2008 vastaanotettiin 185 esinettä ja seuraavana vuonna 253. Näihin sisältyy toista sataa lopetetun Vanajan kotiseutumuseon kokoelman esinettä. Vuonna 2010 keskityttiin lähinnä olemassa olevan kokoelman luettelointiin ja järjestämiseen.

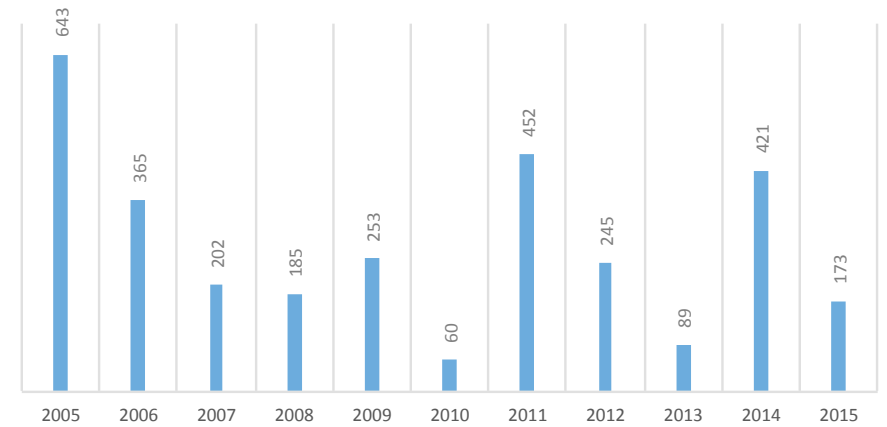
Mehiläishoitomuseon kokoelma muodostaa valtaosan vuoden 2011 esinekartunnasta. Seuraavana vuonna saatiin Marttaliitolta huomattava esinelahjoitus. Otavan maatalousoppilaitos lopetti 155 vuoden jälkeen toimintansa 2014 ja museo sai sieltä merkittävän lahjoituksen esineitä ja julkaisuja.

Suomen maatalousmuseo Saralle tarjotaan edelleen jatkuvasti esineistöä ja muita aineistoja toimintansa lopettaneilta maatiloilta. Valokuvien perusteella arvioidaan, onko

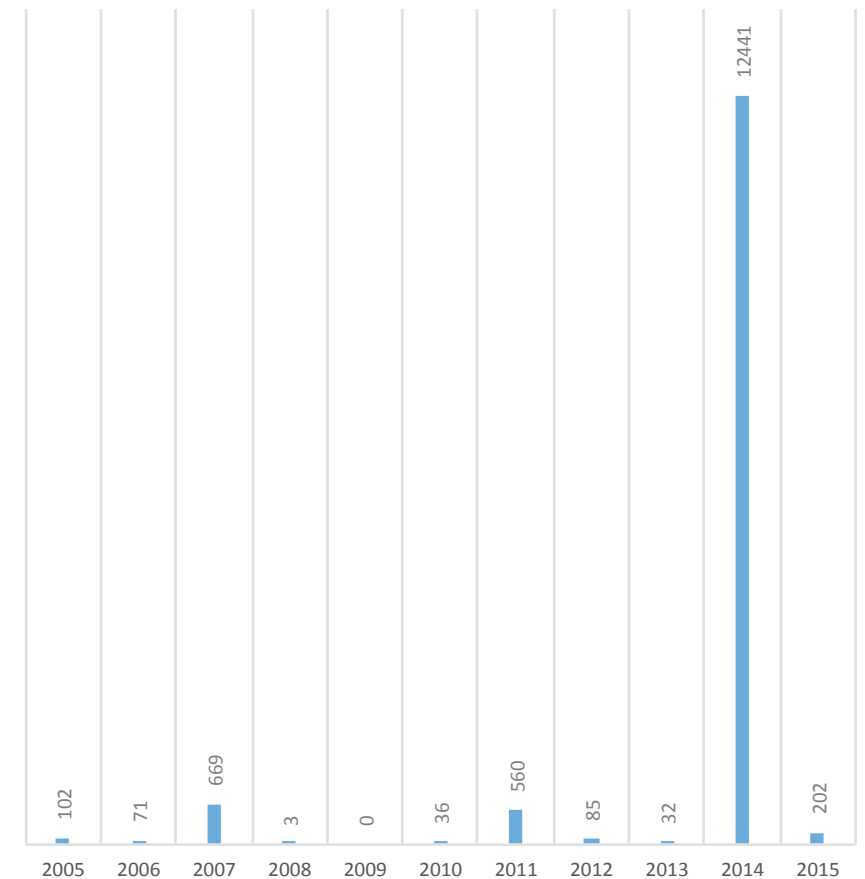

Maatalousmuseoon lahjoitettujen esineiden erityispiirteisiin kuuluu usein niiden suuri koko. Kuvassa siirretään Urjalasta lahjoitettua latoa kahdessa osassa. Kuva: Ina Wahlström

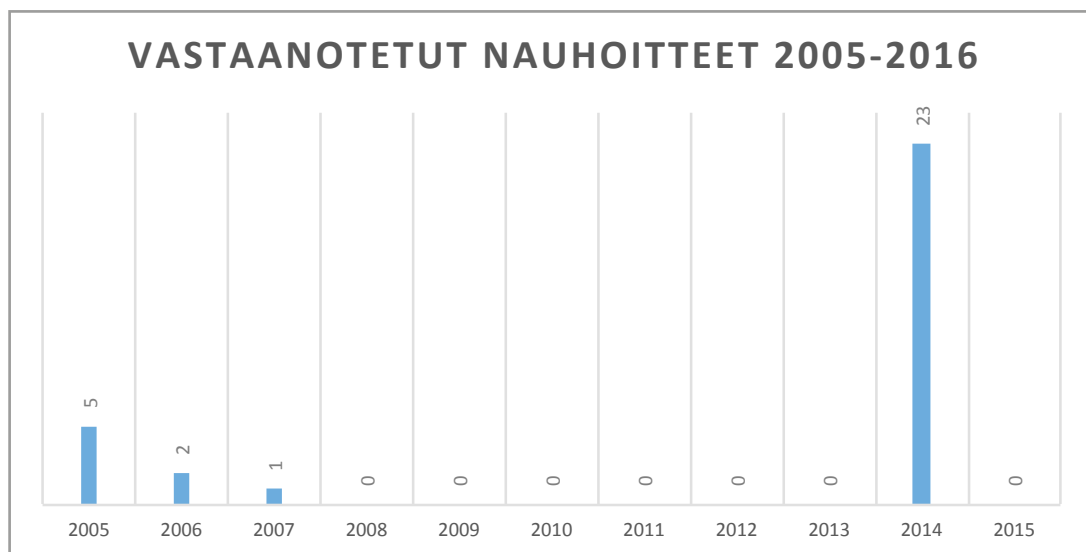
VASTAANOTETUT ESINEET 2005-2015

VASTAANOTETUT KUVAT 2005-2015

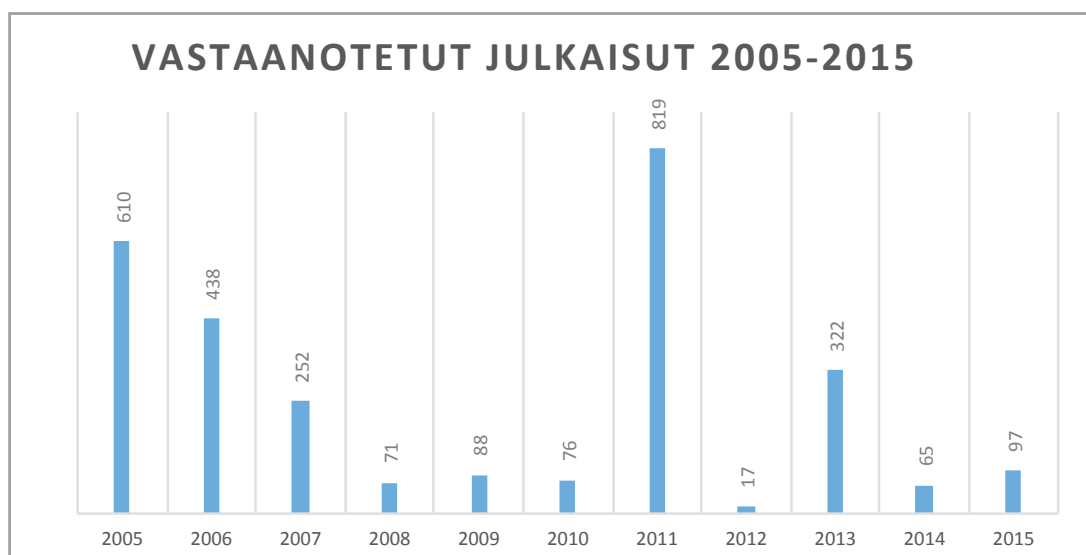

tarjotuissa esineissä jotain kokoelmiin sopivaa. Joskus käydään paikan päällä tutkimassa tilannetta. Jos sopivaa materiaalia on tarjolla, tehdään vastaanottopäätös. Vastaanotetut esineet käydään museolla läpi ja niiden kuntoa sekä mahdollisia puutteita arvioidaan. Tämän jälkeen päätetään, otetaanko esine museokokoelmaan, käyttökokoelmaan vai poistetaanko se. Poistamispäätökseen voi

johtaa esimerkiksi vakava tuholaisesiintymä tai esineen sisältämät vaaralliset aineet.

Vuonna 2007 museo sai lahjoituksena laajan kokoelman lempääläläisen Väinö Niemenen kuvaamia lasinegatiiveja.

Valtionhallinnon supistaminen vaikutti kokoelmiimme laajentavasti, kun lopetettavat ja supistettavat yksiköt lahjoittivat meille mm. valokuvia ja kirjallisuutta vuonna 2014.

MTT Vakolan lahjoituksessa vastaanotettiin mm. suuri määrä maatalouskoneiden käyttö- ja huolto-ohjeita. Kuvassa sumaa purkamassa kokoelmapäällikkö ja amanuenssi. Kuva: Iina Wahlström

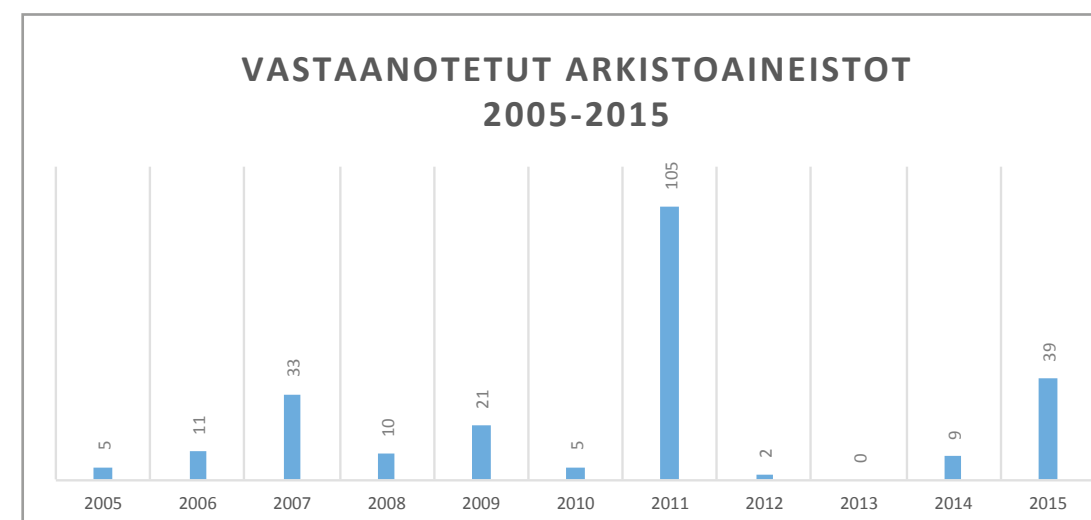

MTT Vakola lahjoitti yli 2200 valokuvaa, muutamia elokuvatallenteita ja runsaasti kirjallisuutta. Maatalouskoneteollisuuden taantuma karsi valmistajia ja Kongskilde Juko Oy lahjoitti valmistustoimintansa loputtua museolle muutamia esittelyvideoita ja laajan kokoelman valokuvia, noin 9500 kappaletta.

Museon kokoelmiin on tullut lahjoituksena vain vähän erilaisia elävän kuvan tai äänen tallenteita. Vuonna 2014 saatuihin

MTT Vakolan ja Kongskilde Juko Oy:n lahjoituksiin sisältyi muutamia video- ja elokuvatallenteita.

Kun museo oli avattu yleisölle vuonna 2005, ryhdyttiin keräämään käsikirjastoa museon päärakennukseen. Lisäksi alettiin kerätä maatalousalan julkaisuja arkistoon. Museo onkin saanut tallennettua runsaasti julkaisuja eri lähteistä, pääasiassa yksityisiltä lahjoittajilta. Myös Helsingin yliopiston

kirjasto ja MTT Vakola ovat lahjoittaneet runsaasti alan julkaisuja.

Arkistoaineistoja on saatu museon kokoelmiin vaihtelevasti. Maatilojen kirjanpitoaineistoja on tallennettu silloin, kun on ollut saatavilla täydellisiä aineistoja pitkältä ajanjaksolta.

Kokoelmatoiminnan tulevia näkymiä

Kokoelmien kannalta tulevaisuus näyttää sekä lupaavalta että haasteelliselta. Näyttää siltä, että eräitä kansallisesti tärkeitä kokoelmia ollaan sijoittamassa kokoelmiemme yhteyteen. Samoin sekä yksityiset että yhteisöt ja yritykset tarjoavat aineistoja ja esineitä kokoelmiimme. Tulevaisuudessa on nähtävissä, että suurin vaikeus tulee olemaan ko-

kelmiin otettavan aineiston karsinnassa ja valinnassa.

Kun kokoelmiimme tulee yhä uudempaa aineistoa, muodostuu esimerkiksi maatalouskoneiden tallentaminen vaikeaksi niiden jatkuvasti kasvavan koon takia. Valokuvien määrä maailmassa on räjähtänyt käsittämättömään kasvuvauhtiin digikuvauksen myötä. Tästä aineistomäärästä sen olennaisen löytäminen on työläs tehtävä. Ylipäänsä muutoksen nopeus maailmassa kasvaa ja sen seuramisessa ja tallentamisessa on koko ajan kiire.

Suomen maatalousmuseo Saran kokoelmat ovat kehittyneet hallitusti ja samaa tapaa pyritään jatkamaan myös tulevaisuudessa. Vaikka resursseista – sekä henkilö- että taloudellisista – on jatkuva pula, sinnikkyydellä ja pitkäjänteisyydellä voidaan pitää järvevä kasvu kokoelmien peruserätyytenä.

Joskus käy myös niin, että kokoelmiin lahjoitetaan valmiiksi museokuntoisia esineitä. Tässä TS-yhtymän traktorilahjoitus saapuu kesällä 2012. Kuva: Anna Väänänen

lina Wahlström:

Vuodenkierrosta Katoaviin Iatoihin

Suomen maatalousmuseo Saran näyttelytoiminta 2005-2015

Näyttelyt ovat se museon toiminnan muoto, joka ehkä laajimmin ja helpoimmin näkyy yleisölle. Suomen maatalousmuseo Saran näyttelytoiminnan pääperiaatteet määritellään vuonna 2005 vahvistetussa museon näyttelypolitiikassa. Siinä todetaan muun muassa:

”Suomen maatalousmuseo Saran näyttelytoiminnan tavoitteena on tehdä maatalouteen liittyviä ilmiöitä tunnetuksi mahdollisimman laajalle yleisölle sekä tarjota myös uutta tietoa.

Suomen maatalousmuseo toteuttaa ja tuottaa omaan erikoisalaansa liittyviä vaihtuvia näyttelyitä itsenäisesti, monipuolisesti, kiinnostavasti sekä korkeatasoisesti. (...) Vaihtuvat näyttelyt jakautuvat kestoltaan pidempikestoisiin näyttelyihin, joilla tarkoitetaan vähintään puoli vuotta esillä oleviin näyttelyihin sekä nopeampitempisiin – muutaman kuukauden tai viikon kestäviin näyttelyihin, joiden tekninen toteutus ei vaadi suuria resursseja eikä pitkää suunnittelua. (...) Näyttelyiden ajoittamisessa otetaan huomioon museon kiinnostavuuden jakaminen koko vuodelle.

Museon yleisösuhteen kehittäminen ja hoitaminen ovat kaiken toiminnan avainkysymyksiä. Suhteen perusta luodaan kokoelma-, näyttely- ja oheistoiminnoin, mutta yleisön käsitys museosta muodostuu monien museokäyntiin liittyvien tekijöiden tuloksena. Näyttelytoiminnassa yleisölähtöisyys tarkoittaa näyttelytarjonnan ajankohtaisuutta sekä korkeatasoisuutta.”

Näyttelypolitiikan lisäksi näyttelytoimintaa ohjaa museon asema valtakunnallisena maa-

talouden erikoismuseona. Erikoismuseot asettuvat luonteeltaan usein taidemuseoiden, kulttuurihistoriallisten museoiden ja luonnontieteellisten museoiden välille tai hieman niiden ulkopuolelle ja tämä näkyy mm. monipuolisuutena näyttelytoiminnassa.

Näyttelytoimintaan vaikuttavat myös muun muassa yleiset museoalan toimintatavat, erilaiset yhteistyötahot ja yhteistyön muodot, museon muu toiminta, resurssit sekä museon sijainti. Suomen maatalousmuseo Sarka pyrkii aktiivisesti olemaan näyttelytoiminnassaan sekä valtakunnallinen että paikallinen toimija.

Meidän museolaisten kielessä vilahtelevat sellaiset sanat kuin perusnäyttely ja vaihtuvat näyttelyt. Perusnäyttelyllä tarkoitetaan museon niin sanottua pysyvää, tai ainakin pitkäkestoista, näyttelyä. Perusnäyttelyssä näkyy museon ydinsanoma, ja se on esillä useita vuosia, joissakin tapauksissa vuosikymmeniä.

Vaihtuvat näyttelyt ovat lyhyempikestoisia näyttelyitä, Sarka-museossa tyypillisesti johonkin rajattuun aiheeseen liittyviä erikoisnäyttelyitä tai taidenäyttelyitä. Erikoisnäyttelyissä on usein kulttuurihistoriallinen painotus, mutta myös esimerkiksi luonnontieteellisiä näyttelyitä on museomme seinien sisäpuolella nähty.

Teemallisesti maatalousmuseon näyttelyt painottuvat tietenkin maatalouteen ja sen historiaan, mutta esittelevät myös agraaria yhteiskuntaa ja elämänmenoa kuvaavia aiheita, maatalouteen liittyviä tai sitä sivua-

via elinkeinoja, sidosryhmiä ja teemoja sekä maaseutuluontoa.

Ensimmäinen vuosi

Suomen maatalousmuseo Sarka avattiin yleisölle vuonna 2005 ja samalla tietysti avautui myös museon ensimmäinen perusnäyttely **Vuodenkierto**. Näyttelyn rakentaminen keskittyi vauhdikkaaseen 2,5 kuukauteen. Näyttelyn käsikirjoitti Kirsti Manninen ja visuaalinen suunnittelu oli Seppo Korkeilan käsialaa. Näyttely kertoi maatalouden työskentelytavoista ja olosuhteista ennen koneellistumista sekä koneellistumisen tuomasta tehokkuuden kasvusta. Näyttely eteni vuodenkierron mukaisesti ja siinä oli kansatieteellinen pohjavire. Vuodenkierto oli esillä reilut 10 vuotta.

Esilläolonsa aikana museon ensimmäi-

nen perusnäyttely ehti myös muuttaa muotoaan. Ei radikaalisti, mutta siellä täällä tapahtui vuosien saatossa pientä viilausta. Esimerkiksi vesivoimaa esittelevä pienoismalli vaihtoi paikkaa ja esineistöä lisättiin. Niin sanotut tuoteputket, joihin tämän artikkelin kirjoittajalla oli kitkerän suloinen suhde, poistettiin. Näyttelyn loppupuolelta kaapattiin lisätilaa vaihtuville näyttelyille. Tietenkin vuosien saatossa jouduttiin myös uusimaan tekniikkaa sekä suorittamaan siistimis- ja korjaustoimenpiteitä pitkin näyttelyä.

Myös aulan **Ajan virta** -pianoismalli valmistui ennen museon avaamista. Ajan virta on oikeastaan enemmän kuin vain pienoismalli. Se on kokonainen tarina ja yhdessä aulan aikajanan kanssa se muodostaa oman itsenäisen näyttelynsä, joka yhä kiehtoo museokävijöitä.

Saran ensimmäisessä perusnäyttelyssä maatalouden raaka-aineista valmistettuja tuotteita esiteltiin korkeissa tuoteputkissa. Kuva: Tanja Altti

Marraskuussa 2005 avattiin myös talon ensimmäinen vaihtuva näyttely, joka oli **Martina Motzbäuchelin** valokuvanäyttely **Field Studies**. Ympyrä sulkeutui vuonna 2016, kun taiteilija lahjoitti näyttelykuvien vedokset museolle.

Monenlaisia ensimmäisiä

Vuonna 2006 avattiin ensimmäinen omaa tuotantoa oleva erikoisnäyttely **Maatalouden ensimmäisiä**. Näyttely kertoi eräistä maamme maataloushistorian mielenkiintoisista käännekohdista ja niihin liittyvistä esineistä. Näyttely loi kurkistusaukkoja menneeseen aikaan ja poimi esille pieniä paloja suurista asioista. Vuoden lopussa näyttely siirrettiin osaksi museon perusnäyttelyä.

Museon toisen toimintavuoden aikana vaihtuvien näyttelyiden määrä kasvoi ja tarjonta monipuolistui. Seminaaritala Riihi tarjosi puitteet yhä useammalle näyttelylle. Kesällä museon pihamaalle pystytettiin kuusi eri puolilta Suomea lahjoituksina saatua hirsilatoa. Myöhemmin latojen määrä nousi yhdeksään. Ladot muodostivat näyttelyn, mutta ovat samalla vuosien saatossa asettuneet kiinteäksi osaksi museon pihamaise-
maa ja henkeä.

Museon pihalla tapahtui muutakin. Sinne levittäytyi ite-taidetta Jokivarsien kansanperinne -hankkeen myötä. Lisäksi pihamaalle pystytettiin pöytyäläisen kansantaiteilija Kyösti Iitin teos **Uudisraivaajat**. Patsas kuvasi nais- ja miesfiguuria kannokkoa raivaa-
massa ja siitä käytettiin myös varsin symbolista nimeä Aatami ja Eeva. Patsas sijoitettiin aluksi museon ulko-oven viereen, sittemmin se löysi paikkansa museon sisäpihalta, jossa se sai olla esillä muutaman vuoden.

Muut vuoden aikana avatut näyttelyt:

- Vihreä Kolmio esittelee toimintaansa
- Erkki Kallion luontokuvia

- Maisema ja aika. I.K. Inhan ja Kari Ennolan valokuvia
- Leena Miettisen valokuvia
- Rauni Eskolan akvarelleja

Hevos- ja konevoimaa

Vuonna 2007 vietettiin suomenhevosen juh-lavuotta, kun suomenhevosen kantakirjan perustamisesta tuli kuluneeksi 100 vuotta. Teema sopi maatalousmuseoon kuin nenä päähän ja meillä suomenhevosta juhlittiin-
kin muun muassa **Hummani hei** -näytte-
lyllä, joka esitteli suomenhevosen historiaa kynnöspelloilta kilpакentille. Näyttelyssä tutustuttiin hevosen eri tehtävien lisäksi suomalaisen hevosen jalostushistoriaan.

Museon pihamaalle valmistui uusi raken-
nus, niin sanottu konehalli, ja sitä myöden avattiin myös sen ensimmäinen näyttely **Konehurmos**. Seitsemänsadan neliön tilaan levittäytyneet näyttely esitteli paitsi konehis-
toriaa, myös konehistorian tallennuksen eri näkökulmia: museointia, kunnostusta, entisöintiä ja säilyttämistä. Esillä oli sekä esineitä museon omasta kokoelmasta, että alan harrastajien koneita: kahdeksan maa-
moottoria, 10 ja puoli traktoria sekä sala-
ojitusvälineistöä.

Muut vuoden aikana avatut näyttelyt:

- Agrimarket – Suomenhevonen 100 vuot-
ta. Suomen Hippos ry:n ja Agrimarketin
kiertonäyttely.
- Maatalousnäyttely Loimaalla 70 vuotta
sitten
- Jokivarsien kansanperinne –hankkeen
matkamuistokilpailun töiden näyttely
- Maaseudun Tulevaisuus. Anssi Kasiton-
nin, Janna Syväojan ja Pasi-Erik Karjulan
nykytaidetta. Maaseudun Tulevaisuus 90
vuotta –juhlanäyttely
- Muistoja latomereltä. Lars Erikssonin va-
lokuvia

Konehallin avara ja pelkistetty näyttely vasta-avattuna vuonna 2007. Kuva: Iina Wahlström

- Hallanvaara. Hannu Pakarisen valokuvia
- Martha Nilsson Edelheitin maalauksia, piirroksia ja veistoksia
- Maaseutu tarjottimella. Kirsi Mäen valokuvia ja installaatioita

Emännän vuosi

Maatalousmuseo Sarka nimesi omavaltaisesti ja pilkettä silmäkulmassaan vuoden 2008 emännän vuodeksi. Maaseudun naiset otet-

Kiitosta kerännyt Emäntä -näyttely vaihtuvien näyttelyiden tilassa vuonna 2008. Kuva: Iina Wahlström

tiin muun muassa seminaarin ja kirjoituske-
ruun aiheiksi. Suurin ponnistus oli **Emän-
tä** -näyttely, joka sittemmin oli esillä myös
Kiuruvedellä vuonna 2010 ja Kuopiossa
vuonna 2012. Näyttely oli kunnianosoitus
suomalaiselle naiselle, hänen kokemuksil-
leen, sitkeydelleen ja neuvokkuudelleen.
Näyttelyn päähenkilöinä oli kuusi emäntää:
mahtiemäntä, raivaajaemäntä, torpanemän-
tä, tuntematon emäntä, yrittäjäemäntä sekä
osa-aikaemäntä. Näiden emäntien kautta
kerrottiin miltei 1000 vuotta maaseudun
naisten historiaa. Näyttelyn käsikirjoitti
Kirsti Manninen ja sen visuaalisesta suun-
nittelusta vastasi TAKT Oy.

Vuonna 2008 museo valitsi ensimmäisen
kerran niin sanotun kesäkohteensa, tosin en-
simmäisinä vuosina puhuttiin satelliittinäyt-
telystä. Kesäkohteeksi valitaan vuosittain jok-
in ei-ammattillinen, maataloushistoriallinen
kohde. Tarkoituksena on nostaa maatalous-
historian harrastuksen arvostusta ja auttaa yk-
sittäisiä museoita niin museaalisissa kysymyk-
sissä kuin toimintansa markkinoinnissakin.

Muut vuoden aikana avatut näyttelyt:

- Lankoja ja lastuja – Loimaan seudun Ko-
titeollisuusyhdistys 80 vuotta
- Maatalousylioppilaiden yhdistys Sampsa
ry 100 vuotta
- Kultakylä. Kati Koivikon valokuvia
- Siiri Tannerin akvarelleja
- Erkki Kallion luontokuvia

Tilojen käyttö vakiintuu

Myös ravintola vakiinnutti hiljalleen aseman-
sa näyttelytilana. Sen seinillä nähtiin vuoden
2009 ajan Loimaan Kameroiden tuotantoa.
Kuukauden välein vaihtuva näyttely esitteli
kerrallaan aina yhden Loimaan Kamerat ry:n
jäsenen valokuvia. Näyttelytoiminta saavutti
muutenkin oman, luontevan tahtinsa, jossa
pitkään esillä olevat erikoisnäyttelyt ja Riin-
hen näyttelyt, joita on muutama vuodessa,
sekä lyhyempiäaikaiset ja kooltaan pienem-
mät ravintolan näyttelyt tahdittavat museon
vuodenkiertoa. Muutaman toimintavuoden
jälkeen museon toiminta ylipäätään alkoi

*Saran ravin-
tola on toi-
miva pienten
näyttelyiden
pitopaik-
ka. Tässä
Loimaan
työväenopis-
ton luonto-
kuvakurssin
Loimijoki-ai-
heisiä kuvia
vuodelta
2012.
Kuva: Iina
Wahlström*

löytää uomansa, rutiinit ja toimintatavat vakiintua.

Muut vuoden aikana avatut näyttelyt:

- Metsän katse. Arto Määtän öljyvärimaalauksia
- Kojjärven tapahtumat 1978–1980. Seppo Pessisen ja muiden kuvia Forssan lehden arkistoista
- Timo Teinilän pienoistraktoreita
- Muutos maisemassa. Tapio Heikkilän valokuvia
- Pölynimurista Frans Halsiin. Alpo Jaakolan taidetta Loimaan kaupungin kokoelmista
- Työn ja tiedon puistot. Varsinais-Suomen metsänhoitoyhdistyksen ja yhteistyökumppaneiden valokuvanäyttely Varsinais-Suomen metsätalouden vaiheista
- Tipitii – Suomen broilertuotanto 50 vuotta. Suomen Broileryhdistys ry:n juhlanäyttely
- Loimaan kameroiden vuosinäyttely

Näyttelyitä muilta museoilta

Vuonna 2010 konehallia uudistettiin ja tehtiin **Koneista voimaa!** -näyttely. Se esitteli suomalaisen maatalouden koneellistumisen historiaa työkone-esimerkkien avulla. Näyttely on osittain esillä edelleen, vaikkakin konehallin sisältö on jatkuvassa muutoksessa esimerkiksi lainalaitteiden ja oman muun näyttelytoiminnan myötä.

Alusta asti Sarka-museossa on ollut esillä muiden tahojen tuottamia kokonaisuuksia, lähinnä taidenäyttelyitä. Vuonna 2010 Sarassa nähtiin kuitenkin myös kaksi muiden museoiden tuottamaa ja niistä lainattua valmista näyttelykokonaisuutta. Turun museokeskuksen kiertonäyttely **Riitmotti ja sapluuna** kertoi perinteisestä hirsirakentamisesta ja asumisesta 1800-luvun loppupuolella. Tekstien, esineiden ja valokuvien avulla

tutustuttiin niin rakentamisen pääpiirteisiin kuin sisustuksellisiinkin elementteihin. Varkauden museotoimen **Ryjy elää** -näyttely puolestaan esitteli varkauteen liittyvää Tuomas Sopasen laajan yksityiskokoelman ryijyjä. Näyttely on yksi laajimmista Suomessa esitellyistä ryijynäyttelyistä, ja Sarka-museossa se olikin esillä supistettuna ja kahtena eri ripustuksena tilanpuutteen vuoksi.

Muut vuoden aikana avatut näyttelyt:

- Loimaan työväenopiston luontokuvakursin satoa
- Want Tuut. Irmeli Hjerppen kirjoneuleita
- Maatalous exlibriksissä. Maatalousaiheisia kirjanomistamamerkkejä Exlibris Aboensis – yhdistyksen jäsenten kokoelmista
- Luonnon muotoja. Marko Wahlströmin valokuvia
- Kaikella on aikansa. Eeva Maria Salon valokuvia
- Hevosia! Anna Hallsin taidetta
- Pellolla. Mari Metsämäen taidetta
- Kuvia pelloilta ja metsästä. Seija Tulosen valokuvia
- Lähikuvia lähiluonnosta. Matti Norrin valokuvia
- Sumu. Antti Terävän valokuvia

Kokoelmalahjoitus synnyttää näyttelyn

Vuoden 2011 alussa avattiin toinen myös Saran seinien ulkopuolelle päätynyt erikoisnäyttelymme. Tällä kertaa aiheen valinnassa ponnistettiin omista kokoelmista – museolle oli lahjoitettu koko Mehiläishoitomuseon esinekokoelma ja sen pohjalta suunniteltiin **Mehiläiset** -näyttely, joka oli sittemmin esillä Kainuun museossa 2012 ja Espoossa 2013. Näyttely kertoi paitsi mehiläishoitotyöstä ja sen historiasta myös mehiläisen biologiasta. Näyttelyyn liittyen tehtiin peräti kaksi julkaisua: Mehiläiset ja lapsille suunnattu Mimmi Hemiläinen.

nattu Mimmi Hemiläinen.

Pitkästä aikaa näyttelytoiminta ulottui myös museon ulkoalueelle. Pihamaalle koottiin **Keksinpäs!** -näyttely, joka esitteli moninaisia maatalouden keksintöjä ja keksijöitä Loimaan seudulta. Esillä oli muun muassa liikkuva kuivuri ja saapaspesuri. Vuoden aikana tehtiin myös ensimmäiset uuteen perusnäyttelyyn tähtäävät suunnittelu- ja valmistelutyöt. Haaveissa siinsi uuden perusnäyttelyn avaaminen vuonna 2014.

Muut vuoden aikana avatut näyttelyt:

- Loimaan kameroiden vuosinäyttely
- Loimaan työväenopiston luontokuvakursin satoa
- Pyhä perintö. Outi Hytösen ja Saara Pakaslahden valokuvanäyttely
- Matot – Vaibad. Tarinamatot –hankkeen näyttely
- Elias Hollon maaseutukuvia
- Lötkö, liru ja soropilli. Kansanomaisia puhallinsoittimia Minna Hokaan kokoelmista

- Mehiläisiä ja kukkia. Elsa Hietalan valokuvia
- Juhani Vikaisen puupiiroksia
- Maatilan kesäinen päivä. Lasten piirustuskilpailun satoa
- Viljapellon kahdeksan vuodenaikaa. Lars Erikssonin valokuvia
- SYKE – syksystä kevääseen. Eeli Topparin valokuvia
- Hevosmiehen kunnia. Hevoskasvatus- ja hevosurheilutoiminnan kunniakirjoja
- Viimeiset vieraat. Kai Fagerströmin ja Heikki Willamon valokuvia
- Suo, kuokka ja Juhana. Leena Männistön valokuvia
- Vanhoja mehiläishoitokuvia

Runsauden aikaa

Museolla elettiin runsauden aikaa näyttelyiden määrän suhteen. Lukua nosti erityisesti ravintolan pienten näyttelyiden määrä. Aulan ilmettä uudistettiin ja samassa yhtey-

Keksinpäs! -näyttely toteutettiin museon pihamaalle vuonna 2011. Kuva: Anna Väänänen

dessä käyttöön otettiin ns. aulavetriini, jossa voidaan esitellä vaikkapa uusia lahjoituksia tai yksittäisiä, kiinnostavia esineitä. Aulan vetriiniin on päätyntä vuosien saatossa muun muassa entisen Otavan maatalousoppilaitoksen siemennäyteastioita, Nuorten Pellervo-lehtiä, maanmittarin välineitä ja työsaappaat. Vaihtuvien näyttelyiden tilassa ehdittiin vuoden 2012 aikana avaamaan peräti kolme näyttelyä. Näistä yhdellä Sarka halusi juhlistaa Loimaan Taidetalon avaamista. Yhteistyössä Taidetalon kanssa maatalousmuseoon koostettiin näyttely, jossa esillä rintarinnan, samassa tilassa oli maaseutumaisia kuvaavaa taidetta Loimaan Taidetalon kokoelmista ja maatalouden työvälineitä Saran kokoelmista. Näyttely kantoi nimeä **Pellon laidalta – näyttely kahdesta kokoelmasta.**

Muut vuoden aikana avatut näyttelyt:

- Muuttuvat maatilat - Suomen maaseudun rakentaminen

- Seitsemäntoista katsetta Loimijokeen. Loimaan työväenopiston luontokuvakurssin satoa
- Maa antaa. Pirkko Siivosen akvarelleja
- Connection – Yhteys. Sari Kantinkosken ja Ari Rintalan valokuvia
- Katoava lato. Seppo Lammin valokuvia
- Polkien ja kulmien. Maaseudun menopoleja Risto Heinosen kokoelmista
- Kuvia Eurajoen maatalousmuseon kokoelmista
- Polkupyörän ympärillä. Irina Heinosen valokuvia
- Koneen henki. Loviisa Talan grafiikkaa
- Someron peltoaukeilta. Someron Kamerakerholaisten kuvia
- Talolle kunniaksi – kotieläinjalostus kunniakirjojen valossa
- Elämä ja kuolema. Sakari Salon valokuvia
- Ritva Rastaan himmeleitä
- Nils Westermarckin valokuvia Suomen maatalousmuseon kokoelmista
- Saviseutuni. Hanna Rautavuoren taidetta

Kuva 6: Ritva Rastaan himmelit kaunistivat Saran ravintolatilaja aulaa joulun alla 2012. Kuva: Iina Wahlström

Ajatukset uuteen perusnäyttelyyn

Jo edellisen vuoden aikana kävi selväksi, ettei perusnäyttelyn uusiminen onnistu toivotussa aikataulussa. Lisäksi rahoituksen kokoaminen tuotti ongelmia ja tästä syystä projektin aikataulua jouduttiin muuttamaan useaan otteeseen. Lopulta lukkoon lyötiin vuosi 2016 ja tämä suunnitelma piti. Ensimmäiset lehdistötiedotteet aiheesta julkaistiin vuoden 2013 aikana ja myös ensimmäiset apurahat näyttelyyn toteuttamiseksi saatiin.

Edellisenä vuonna esillä olleen **Nils Westermarckin valokuvia Suomen maatalousmuseon kokoelmista** -näyttelyn pohjalta syntyi vuonna 2013 ensimmäinen maatalousmuseon oma verkkonäyttely.

Muut vuoden aikana avatut näyttelyt:

- Suo. Loimaan työväenopiston luontokuvakurssin satoa
- Kokemuksia ajasta. Ismo Luukkosen valokuvia
- Ikkuna lähiluomuun. Beras-hanke esittäytyy
- Työtä, tietoa ja tutkimusta - Karttoja, kuvia ja kirjallisuutta salaojituksista
- Pellon keskeltä ja vähän laidoiltakin. Pasi Mäkisen valokuvia
- Pirkko-Liisa Surojeginin kuvituksia
- Maatalouden pienoismalleja
- Tauon paikka! Vanhoja valokuvia maataloustyön kahvi- ja ruokatauoilta
- Rakkaudesta koti- ja hyötyeläimiin. Topi Ikäläisen valokuvia
- Konservattorin mielenmaisemia. Taina Ilmosen valokuvia
- Kotinurkilla. Urpo Lehtimäen valokuvia

Yhteistyö synnyttää näyttelyitä

Vuonna 2014 museolla oli esillä jälleenrakentamisen ajasta kertova iso yhteistyönäyttely **Maat, metsät, tehtaot**. Näyttely ker-

toi suomalaisen yhteiskunnan muutoksista muun muassa arjen, kodin, koulunkäynnin ja työnteon näkökulmista. Aikakautta leimasivat jälleenrakennus, puute, kova työnteke ja säädyllinen elämä. Näyttely toteutettiin yhdessä Työväenmuseo Werstaan, ja Lusto – Suomen metsämuseon kanssa. Näyttely oli esillä vuorollaan kussakin museossa ja se matkasi vielä 2016 Pohjois-Pohjanmaan museoon Ouluun. Näyttelyn taustalla museotrio teki lisäksi hyvää yhteistyötä Suomen Akatemian Happy Days? –tutkimushankkeen kanssa ja siihen liittyi myös Kirsi-Maria Hytösen ja Keijo Rantasen toimittama kirja Onnen aika? Valoja ja varjoja 1950-luvulla.

Toinen usean museon yhteistyössä syntynyt näyttely oli **Varustautuneena luontoon** -verkkonäyttely. Sen taustalla oli kahdeksan museon toimesta tehty työ, jossa dokumentoitiin luontoon liittyviä harrastuksia ja elinkeinoja sekä sitä, miten tekniikan kehitys on niihin vaikuttanut. Hanke oli osa valtakunnallista museoiden välistä tallennus- ja kokoelmayhteistyötä.

Kesän ajan esillä ollut **Kyliä kertomaa** -näyttely pakattiin syksyllä matkahuollon kyytiin ja lähetettiin kiertoon. Näyttely ehti kahden vuoden aikana kiertää Suomea ristiin rastiin, Ivalosta Kouvolaan, ollen esillä lähinnä kirjastoissa kahdeksalla eri paikkakunnalla.

Ensimmäistä kertaa museo tarjosi tilan myös taiteen syntyyn. Viliina Koivisto & Vilma Merta toteuttivat museon pihalla performatiivisen tilataideteoksen **Viljelijät**. Taiteilijat ryhtyivät pienen peltoalan viljelijöiksi vailla aikaisempaa kokemusta tai tietotaitoa asiasta. Projektillaan naiset pohtivat maanviljelijyyden periytymistä ja maatalouden arvostusta. Seuraavana vuonna Sarkaan saatiin esille projektista tehty videoteos, joka oli nähtävillä perusnäyttelyssä sijainneessa ladossa.

Innokkaat nuoret taiteilijat Viliina Koivisto ja Vilma Merta toteuttivat taideprojektin museon pihalla kesällä 2014. Kuva: Elsa Hietala

Muut vuoden aikana avatut näyttelyt:

- Työn tekijät. Eija Irene Hiltusen valokuvia
- Torilla tavataan. Vanhoja valokuvia torikaupasta
- Saviseudun pellot. Työväenopiston luontokuvakurssin satoa
- Saviseudun satoa. Työväenopiston akverelliryhmän töitä
- Toivosen Eläinpuisto ja Talonpojanmuseo esittäytyy
- Elonkorjuu ennen
- Jukon tarina - Junnilan konepajasta konekaupan hiipumiseen
- Nyt toivotus hyvän joulun. Vanhoja joulupostikortteja Kurt Skogströmin kokoelmista

Jäähvääiset kymmenvuotiaalle

Museon kymmenes toimintavuosi oli yhä kiivaampaa uuden perusnäyttelyn valmistelua. Syyskuussa tultiin erään aikakauden

päätepiteeseen, kun vanha perusnäyttely purettiin ja uuden näyttelyn rakentaminen alkoi.

Uuden perusnäyttelyn suunnittelun, valmistelun ja tekemisen myötä muuta toimintaa supistettiin hiljalleen hieman, ja se näkyi erityisesti seuraavana vuonna vaihtuvien näyttelyiden vähäisenä määränä. Vuonna 2015 näyttelykattaus oli kuitenkin vielä monipuolinen. Museolla avattiin muun muassa sen historian toinen kansainvälinen näyttely, englantilaisten valokuvaajien Colin Robinsin ja Oliver Udyn **Anthology of rural life**. Museo oli toiminut yhteistyötahona miesten toteuttaessa valokuvausprojektiaan Loimaan seudulla edellisenä kesänä.

Muut vuoden aikana avatut näyttelyt:

- Valkohäntäpeura Suomessa 80 vuotta. Heikki Mikkolan valokuvia
- Kosketus menneisyydestä. Irina Heinosen & Ekaterina Basinan valokuvia

- Lähteiden äärellä. Työväenopiston luontokuvakurssin satoa
- Valloittava maaseutuluonto. Juha Majalan valokuvia
- Ahon laidalla. Akverelliryhmän töitä
- Liperin maatalousmuseo Tähtä. Kesäkohde esittäytyy
- Sanontoja laarin pohjalta
- Mustialan henki - Kyösti ”Kustaa” Ruhanen
- Mustiala - 175 vuotta olonoojeja ja mustialaiteja. Mustialan maatalouskoulutuksen juhlanäyttely
- Katoavat ladot. Loimaan kameroiden vuosinäyttely

Toimintansa aikana Sarka-museossa on ollut esillä reilusti yli sata erilaista näyttelyä. Tämän lisäksi museon näyttelytuotantoa on nähty toistakymmentä kertaa muiden tahojen tiloissa. Hienoja lukuja kymmen-

vuotiaalle museolle.

Näyttelyiden määrä on helppo laskea. Niiden sisältöä on helppo kuvailla. Museo-työntekijän mieleen näyttelyt eivät kuitenkaan useinkaan jää vain lukuina tai kovina faktoina. Minulle näyttelyt ovat piirtyneet muistoihin paitsi valmiina kokonaisuuksina myös erityisesti monenlaisina pieninä yksityiskohtina niiden tekemisen ja valmistelun ajoilta. Harjoittelijan ilo, kun hän näkee ensimmäisen itse käsikirjoittamansa näyttelyn valmiina. Taitto-ohjelman temppuilut, kun tiedostojen olisi pitänyt jo lähteä painoon. Toimittajien katseet niskassa, kun viimeisiä näyttelyn teippauksia tehdään lehdistötilaisuuden aikana. Se, miten tarvittava siima, naulat, teippi, liima, milloin mikäkin, loppuu aina juuri viime metreillä. Avajaisten hyväntuulinen puheensorina. Maatalousammattilaisen ilme, kun hänen elämäntyönsä on nostettu osaksi näyttelyn tarinaa.

Seminaaritila Riihessä esiteltiin Colin Robinsin ja Oliver Udyn valokuvia. Kuvassa näyttelyn avajaispäivänä Udyn kanssa keskustelelee yksi kuvauskohteista Sampsa Heinonen. Kuva: Iina Wahlström

Elsa Hietala:

Liperin maaseutumuseo Tähkä

Suomen maatalousmuseon kesäkohde 2015

Liperin maaseutumuseo Tähkän uusi näyttelyhalli valmistui vuonna 2013. Kuva: Pentti Kuokkanen

Sarka hakee vuosittain itselleen kesän ajaksi kumppania, joka toimii museon etänäyttelyynä ja jonka toimintaa voidaan esitellä Saran tiedotuskanavia hyväksikäyttäen koko maassa. Eri vuosina valinnassa painotetaan hieman eri asioita, hakijoita on ollut vuosittain noin kaksikymmentä. Kullekin kohteelle sopivaksi räätälöityä yhteistyötä pyritään tekemään toukokuulta syksyyn saakka.

Pohjois-Karjalan Liperissä on tehty merkittävää kotiseututyötä oman museon eteen jo vuodesta 1960. Talkootyöllä kunnostettiin alati karttuvalle kokoelmalle ensin kunnalta saatu viljankuivaamo, 1980-luvulla hevosvetoiset ajokalut saivat oman rakennuksensa ja

vuonna 2003 traktorit ja muut maatalouskoneet omansa. Viimeisin voimainkoitos oli vuonna 2013 valmistunut Tähkä-halli. Uudessa näyttelyhallissa esitellään erikoisnäyttelyn avulla maa- ja kotitalouden sähköistämistä. Kotiseutuyhdistyksen ylläpitämiin kohteisiin kuuluu myös muita rakennus- ja esinekokonaisuuksia, jotka kertovat osansa paikallista historiaa.

Vuonna 2015 Liperissä juhlittiin kunnan 140-vuotisjuhlavuotta ja Liperin museoalue oli merkittävä osa tätä juhlintaa. Koko vuoden ajan museoalueella järjestettiin Liperin historiaan liittyviä teemapäiviä ja mukaan houkuteltiin väkeä niin vakituisista kuin ke-

säasukkaistakin. Museon teemanäyttelyssä esiteltiin kesällä kunnan historiaa liperiläisten taiteilijoiden töiden kautta ja yhteistyö koululaisten kanssa huipentui koululaisten museopäivinä. Tähkä-halli oli myös Joensuuun Farmari 2015 -maatalousnäyttelyn käyntikohde.

Liperin maaseutumuseo Tähkä oli kesän 2015 ajan esillä Saran ravintolan valokuvänäyttelyssä. Näytteillä olivat vanhat kuvat kotiseutumuseon kokoelmista sekä museon toimintaa esittelevä infotaulu. Vastaava taulu vietiin Liperiin yhdessä Sarka-museota ja kesäkohdevalintaa esittelevän taulun kanssa.

Museonjohtaja Teppo Vihola toimitti liperiläisten kesäjuhlilla vieraillessaan lahjaksi rakennuksen seinään kiinnitettävän messinkisen palkintolaatan. Vihola toimi Tähkän vuosijuhlan juhlapuhujana.

Sarka valitsi kesän etänäyttelyynä toimivan Kesäkohteen nyt jo kahdeksatta kertaa. Kesäkohteen valinnan tarkoituksena on nostaa maataloushistorian harrastuksen arvostusta ja auttaa yksittäisiä museoita niin museaalisissa kysymyksissä kuin toimintansa markkinoinnissakin. Edellisten vuosien kesäkohteet ovat sijainneet Kälviällä, Puumalassa ja Eurajoella.

Tähkä-hallin näyttelyssä esitellään maaseudun sähköistymistä. Kuva: Pentti Kuokkanen

Suomen maatalousmuseosäätiön toimintakertomus 2015

Yleistä

Vuosi 2015 oli säätiön kahdeskymmeneskolmas (23) ja museon kymmenes (10) kokonainen toimintavuosi. Museossa juhlittiin kymmenvuotista toimintaa kesän alussa 2015. Juhlavuoden tuotteeksi sekä varainkeruun tueksi suunnitteli loimaalainen jalokiviseppä ja galleristi Elina Kinnunen hopeisen Sarka-riipuksen. Koru on saanut inspiraationsa peltoaukeista ja ympäröivästä kulttuurimaisemasta. Sarka-pinssi mukaillee riipuksen teemaa.

Suomen maatalousmuseo Sarka on valtakunnallisesti keskeinen, sillä sen tehtävä on tallentaa ja esitellä historiallisesti ajatellen ehdottomasti maan tärkeintä elinkeinoa ja sen muutosta. Maatalouden tuloksena on syntynyt Suomen kansa, suomalainen kulttuuri ja lopulta itsenäinen valtio. Maatalous oli tekijä, jonka tuloksena maan väkiluku kasvoi, varallisuus ja osin sivistyskin lisääntyivät.

Nykyään Suomessa eletään aikaa, jolloin maatalouden asema elinkeinojen joukossa

Uuden perusnäyttelyn rahoittamiseksi myyntiin tuli Elina Kinnusen suunnittelema Sarka-koru ja -pinssi. Kuva: Eva-Maria Mustonen.

on suhteellisesti vähentynyt. Maatalouden merkitys kansantaloudellisesti ja sen merkitys elintarvikehuollon kannalta ovat edelleen tärkeitä. Kun ammatinharjoittajien määrä on vähentynyt ja maatalous on valtavasti teknistynyt, elinkeinon kohdistuvan tiedon ja esineistön säilyttäminen ja alan dokumentointi ovat muuttuneet entistäkin tärkeämmiksi. Yleensä maakuntamuseoissa on myös maatalouteen liittyvä kokoelma, mutta nykyinen museoalojen koulutus ei enää pidä sisällään asioita, jotka ovat maatalouden ja sen esineistön hallinnassa ja ymmärtämisessä keskeisiä. Tässä Suomen maatalousmuseolla on koko ajan kasvava valtakunnallinen merkitys.

Suomen maatalousmuseon tärkeä toiminnan osa on maatalousteemaisten museoiden yhteistoimintaelin Museoraitti, jonka piirissä oli vuoden 2015 lopussa kaikkiaan 39 museota. Tämän synnyssä, pyörittämisessä ja yhteistyön tukemisessa Suomen maatalousmuseolla on ollut ja on koko ajan keskeinen rooli. Suomen maatalousmuseo tukee myös muita suomalaisia museoita maatalouteen liittyvän perinteen ja esineistön hoidossa ja keräämisessä.

Suomen maatalousmuseolla on omalla toimialallaan merkittävä kokoelma. Museon hallussa on suuri joukko erilaisia maatalouden koneita ja laitteita, ja lisäksi merkittävä määrä alan valokuvia ja muuta asiakirjallista ja av-muodossa olevaa tietoa. Maatalouden koneita on runsaasti yksityisillä kerääjillä, mutta näiden kokoelmat eivät ole instituutionaalisen kontrollin alaisia, asiantuntevasti luetteloituja eivätkä asiantuntevan hoidon piirissä. Yksityisen keräilijän kokoelma voi milloin tahansa hajota ja hävitä, mutta valtakunnallisen erikoismuseon kokoelma säilyy tuleville sukupolville.

Museon kokoelmatyö on pitkäjänteistä ja suunnitelmallista. Kokoelmat karttuvat hiljalleen lahjoitusten kautta, ja kartuntaa

ohjaa ennen muuta tilojen puute. Toisaalta tätä ei vielä ole koettu suurena ongelmana, koska uudempaa materiaalia museolle ei juuri lahjoiteta. Maataloudessa koneiden ja laitteiden koko on viime vuosikymmeninä kasvanut museota ajatellen järjestömiin mittoihin ja modernin kaluston museointi tulee toimimaan pääosin kuvien, filmien ja esitteiden kautta.

Museon kokonaiskävijämäärä vuonna 2015 oli yhteensä 71 651 kävijää, joista museo- ja kokouskävijöitä oli 32 873 ja ravintolakävijöitä 38 778.

Kaikkiaan vuosi 2015 oli jälleen Suomen maatalousmuseolle hyvä ja toimelias vuosi. Kävijämäärässä saavutettiin jälleen uusi kaikkien aikojen ennätys, jonka taustalla oli paljon työtä ennen muuta erilaisten tapahtumien suhteen. Museon on ansaittava jokainen kävijä itselleen, ja tämän eteen on museossa totuttu tekemään työtä.

Museon taloudenpidossa on jatkettu tiukkaa linjaa, mutta vuoden taloudellinen tulos kääntyi tappiolliseksi, kun OKM peri säätiöltä kahdessa erässä heidän tulkintansa mukaan liikaa maksettuja avustuksia takaisin kaikkiaan noin 37 000 euroa. Museon taloudellinen tilanne on kuitenkin vakaa ja ennalta arvattavissa. Museon taloussuunnittelu on määrätietoista ja suunnitelmallista, ja siinä on koetettu mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon julkisen talouden ongelmat ja niiden aiheuttama uhka museon taloudelle. Taloudenpitoa helpottaa se, että kesällä tulivat kaikki rakennusaikaiset museon velat maksetuiksi.

Museon tilat ovat modernit ja toimivat, ja tällä hetkellä pääsääntöisesti riittävät museon tarkoituksen toteuttamiseen. Museon henkilöstöresurssit riittävät Suomen maatalousmuseon tehtävien suorittamiseen valtakunnallisena erikoismuseona, jos kohta resurssien varovainen lisääminen olisi tarpeen, kun museon kävijämäärä ja tapahtu-

Sarka-museon 10-vuotissyntymäpäiviä vietettiin 31.5. Perinnetraktoriharrastajat Punkalaitumelta ajoivat Loimaalle esittämään tervehdyksensä. Kuva: Iina Wahlström.

mien tarjonta on viimeisten vuosien aikana merkittävästi lisääntynyt.

Kaikkiaan vuotta 2015 on leimannut ahkera ja määrätietoinen toiminta museon uuden perusnäyttelyn valmistamiseksi. Vanha näyttely purettiin syyskuun alulla ja sen jälkeen on rakennettu uutta. Työlästä on ollut myös museon uuden perusnäyttelyn varainkeruu. Näyttelyn budjetti on noin 500 000 euroa. Sen kerääminen on osoittautunut haasteelliseksi. Työ on kuitenkin edennyt lähes suunnitelman mukaan. Työtä jatketaan edelleen näyttelyn rakentamiseen ja museon Suomi 100 -juhlavuoden tapahtumiin liittyen. Se on näyttelyn toinen vaihe teemanäyttelyineen. Julkisen tuen saaminen myös rahoitukseen on toisessa vaiheessa erityisen tärkeää.

Säätiölain mukaan tehtävät selvitykset

Suomen maatalousmuseosäätiö on toteuttanut tarkoitustaan pitämällä yllä Loimaalla sijaitsevaa Suomen maatalousmuseo Sarkaa. Suomen maatalousmuseo Sarka on valtakunnallinen maatalousalan erikoismuseo ja se nauttii tästä statuksesta korotettua valtionapua. Valtakunnallisena erikoismuseona Sarka tutkii, tallentaa ja asettaa näytteille Suomen maataloudesta kertovaa esineistöä ja perinnettä. Museo järjestää myös laajasti erilaisia tilaisuuksia ja ohjaa pyynnöstä asiantuntijaorganisaationa suomalaisten museoiden maataloutta koskevaa tutkimusta, tallennusta ja näyttelytoimintaa. Museo on myös mukana valtakunnallisessa museo-or-

ganisaatiossa osallistamalla alan kokouksiin ja yhteisiin hankkeisiin.

Suomen maatalousmuseo on myöntänyt ainoastaan yhden apurahan, joka kohdentuu Loimaan koululaitokseen: historia-aineiden paras oppilas on saanut tunnustukseksi tästä 50 euron suuruisen apurahan.

Säätiön talous on kunnossa ja sen toiminta on taloudellisesti vastannut tiukasti talousarviota. Säätiöllä ei ole ulkopuolista vuokraustoimintaa eikä sijoitustoimintaa. Toimitilojaan säätiö on vuokrannut ainoastaan kokonaan omistamalleen tytäryhtiölle Maatalousmuseon Päiste Oy:lle sen liiketoimintaa varten. Muuten säätiö on kantanut tiloistaan vuokria tapahtumajärjestäjiltä.

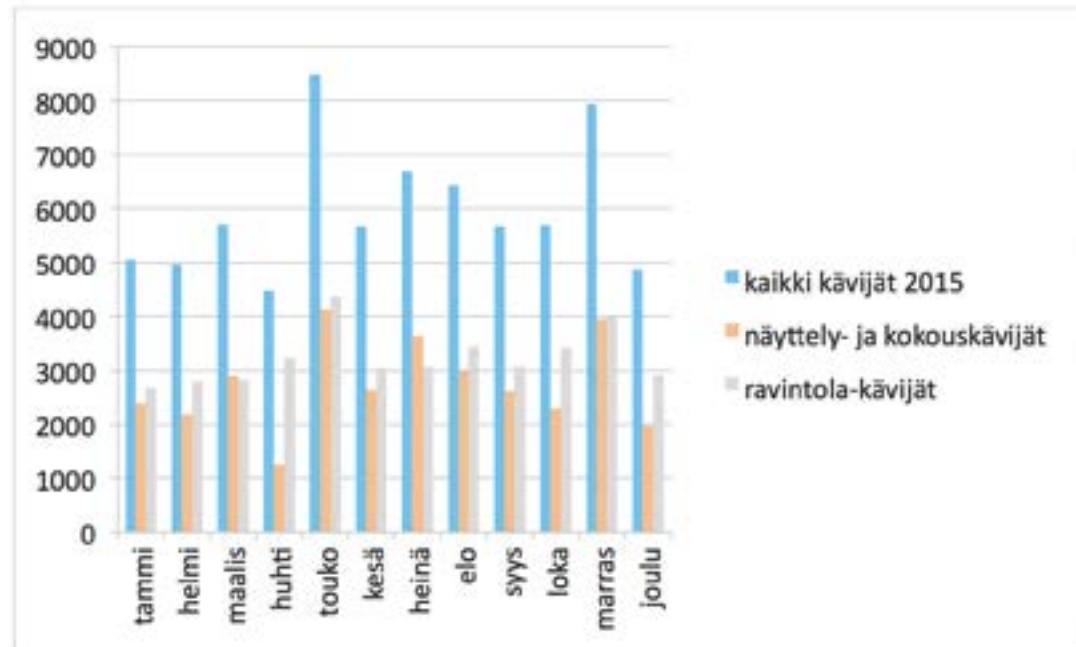
Säätiön rahoitustilanne ja maksuvalmius pysyivät kertomusvuonna hyvinä.

Suomen maatalousmuseosäätiön säätiöorganisaatio on yksinkertainen. Säätiö pi-

tää yllä erilaisten avustusten turvin Suomen maatalousmuseo Sarkaa, ja säätiöllä on sen kokonaan omistama tytäryhtiö Maatalousmuseon Päiste Oy. Yhtiön päätoimialana on museon toimintaa tukevien palvelujen tuottaminen. Näitä ovat museomyymälän ylläpitäminen ja matkailu ja ravintolapalvelujen järjestäminen, jossa tehtävässä sen lukuun toimii lounas- ja pitoravintola Sarka. Yhtiön tulos käytetään kokonaisuudessaan museon toiminnan tukemiseen.

Museo-, kokous- ja ravintolakävijät vuonna 2015

Vuonna 2015 Sarka liittyi valtakunnalliseen museokorttijärjestelmään. Museokortti käy museon pääsymaksuna ja kortin voi ostaa lippukassalta. Järjestelmässä on mukana yli 200 museota ympäri Suomea.

Markkinointi

Museon tärkeimmät markkinointikanavat vuonna 2015 olivat lehti-ilmoitukset, suoramarkkinointi, painettu mainosmateriaali sekä museon omat nettisivut, Facebook ja Twitter.

Lehti-ilmoituksissa Sarka näkyi eniten sanomalehtien kesälehdissä sekä aihepiiriltään matkailuun ja maatalouteen liittyvissä lehdissä. Tämän lisäksi tapahtumien markkinointi paikallisissa lehdissä oli vahvaa. Suoramarkkinointi toteutettiin sähköisesti ja se kohdistui eritoten kouluille, päiväkodeille ja sukuseuroille.

Painettua mainosmateriaalia museo tuotti vuonna 2015 seuraavasti: Sarka Sanomat -kesälehti (9 000 kpl). Sarka-Sanomien on tabloid-tyyppinen ilmaisjakelulehti, joka pitää sisällään museon mainosmateriaalia sekä

pieniä, museoon liittyviä juttuja.

Vuonna 2015 Sarka ei osallistunut erityisiin markkinointitapahtumiin. Sen sijaan museo oli esillä Helsingissä, kun Museo-kauppa Muurikki osallistui joulukuussa Kansallismuseossa järjestettyihin museo-kauppojen joulumyyjäisiin.

Oma nettisivusto on tärkein informaatio- ja markkinointikanava museolle. Sähköistä viestimistä tärkeiksi ovat nousseet myös Facebook ja Twitter, joiden kautta vuonna 2015 markkinoitiin kaikkia museon tapahtumia ja välitettiin museon uutisia.

Näyttelyt

Näyttelytoiminnassa painotettiin uuden, vuonna 2016 avattavan perusnäyttelyn suunnittelua, valmistelua ja tekemistä. Vanha perusnäyttely suljettiin yleisöltä syyskuus-

Vanhan perusnäyttelyn purkutöitä aloitettiin syyskuussa 2015. Kuva: Elsa Hietala

Jukon tarina -näyttely oli esillä vaihtuvien näyttelyiden tilassa elokuuhun 2015 saakka. Kuva: Iina Wahlström

sa, jolloin myös sen purkaminen aloitettiin. Purkutytöt suoritettiin pääasiassa museon oman henkilökunnan voimin.

Uuden perusnäyttelyn valo- ja äänisuunnittelijat, graafikko, kuvittajat, multimedioiden valmistajat, nukketaitelijat, tuulimyllyn tekijä ja monet muut aloittivat työnsä ostopalveluina. Näyttelyn rakenteet saatiin tilaukseen.

Museon konenäyttelyyn ei vuoden aikana tehty sisällöllisiä muutoksia. Konenäyttely toimi osittain myös ns. väistötilana vanhasta perusnäyttelystä poistuville ja uuteen perusnäyttelyyn tuleville esineille ja pienoismalleille.

Vaihtuvien näyttelyiden tilassa oli esillä 31.8.2015 asti edellisen vuoden marraskuussa avattu näyttely *Jukon tarina*. Näyttely oli museon omaa tuotantoa, ja se kertoi Jukon tehtaiden tarinan Junnilan Konepajan alkuvuosista aina konekaupan kuihtumiseen ja tuotannon lopettamiseen saakka.

Lisäksi museolla oli esillä seuraavat vaihtuvat näyttelyt seminaaritala Riihessä, aulaassa ja ravintolassa:

- 4.12.2014 – 13.1.2015 Nyt toivotus hyvän joulun - vanhoja joulupostikortteja Kurt Skogströmin kokoelmista
- 16.1. – 12.4. Heikki Mikkola: Valkohäntäpeura Suomessa 80 vuotta
- 5.2.– 1.3. Irina Heinonen & Ekaterina Basina: Kosketus menneisyydestä
- 3.3. – 12.4. Työväenopiston luontokuva-kurssi: Lähteiden äärellä
- 14.4. – 10.5. Juha Majala: Valloittava maaseutuluonto
- 17.4. – 31.5. Colin Robins & Oliver Udy: Anthology of rural life
- 12. – 24.5. Mäkinen-Fagerströmin akvarelliryhmä: Ahon laidalla
- 1.6. – 31.8. Kesäkohde esittäytyy

- 13.6. – 6.9. Sanontoja laarin pohjalta
- 8.9. – 15.11 Mustialan henki - Kyösti "Kustaa" Ruhanen
- 8.9. – 25.10. Mustiala - 175 vuotta olo-noomeja ja mustialiitteja
- 17.11.2015 – 3.1.2016 Loimaan kamerat: Katoavat ladot

Museon aulavitrinissä esiteltiin Otavan maatalousoppilaitoksen siennäyteastioita ja maanmittausvälineistöä.

Kylien kertomaa -näyttely jatkoi elämänsä kiertonäyttelynä ollen esillä seuraavasti:

- 7. – 25.1. Kälviän kirjasto
- 2.– 28.2. Huittisten kirjasto
- 16.3. – 30.4. Inarin kirjasto
- 1.6. – 30.8. Puumalan kunnantalo
- 1.10. – 22.11. Kouvolan kirjastot

Maatalousmuseon perusnäyttelyssä oli esillä 1.6.– 31.8.2015 Viliina Koiviston ja Vilma Merran videoteos Viljelijät.

Museon verkkosivuilla esiteltiin kunkin kuun alussa museon kokoelmista valittu *Kuukauden esine*.

Yleisöpalvelu

Opastukset

Museon perusnäyttelyssä järjestettiin opastettuja kierroksia tilauksesta ryhmille. Heinäkuussa kaikille avoimia yleisöopastuksia oli päivittäin. Lisäksi heinäkuun ajan järjestettiin kaikille avoimia lastenkierroksia tiistaisin ja torstaisin. Oppaina toimivat museon oma henkilökunta, freelancer oppaat sekä kesätyöntekijät.

Tavallisen opastetun kierroksen lisäksi Sarkan voi tutustua teemaopastuksilla tai osana pidempää retkeä. Vuonna 2015 Sarka toteutti tai oli osana neljää teemakierrosta. Ruisreissu on Kanniston kotieläintilan kanssa yhteistyössä toteutettu päiväretki. Luo-

mukierros toteutetaan puolestaan yhteistyössä Heikkilän luomutilan kanssa. Museolla tapahtuvia teemaopastuksia ovat Muistojen Sarka sekä toiminnallinen Sarka-peli.

Koulu yhteistyö ja lasten Sarka

Museon pihamaalla olevat lasten polkutraktorirata ja keppihevosten esterata sekä lasten kiipeilytraktori olivat edelleen kovassa käytössä. Kesäaikana museon pihalla oli kotieläimiä; possuja, lampaita, kanoja ja hevosia. Talvilomaviikoilla museon näyttelyssä oli lapsille omatoiminen seikkailukierros Sianpartasaippuan arvoitus.

Koululaisille suunnattuja teemakierroksia vuonna 2015 olivat Munne-kissan hiirijahti, Tonttujen tarinoita, Hisun ja Nirskun museokierros, Mistä ruoka tulee, Itse tehtyä ja Voimaa!. Koululaisryhmillä oli mahdollisuus myös suorittaa näyttelyssä museosuunnitusta tai kulkea näyttelyssä Sarka-peliä pelaten. Lisäksi koululaisryhmille tarjottiin neljää erilaista työpajavaihtoehtoa ja teemakierroksiin liittyviä kirjallisia tehtäviä oli saatavilla museon nettisivuilla.

Koululaisten museoviikolla 6.-9.10. Sarka järjesti yhteistyössä Loimaa-Seuran kanssa koulumuseossa maatalousaiheisia vanhan ajan oppitunteja.

Tapahtumat

Vuonna 2015 museolla jatkettiin joka kuun viimeisenä sunnuntaina järjestettävien Sarka-sunnuntaiden viettämistä. Samoin jatkuivat suuren suosion saaneet Kyläkeski-kiikot, joita järjestettiin kahdeksan kertaa. Kyläkeski-kiikoissa käydään Loimaan historiaa läpi kylä kerrallaan. Myös muiden museon tapahtumakalenterissa paikkansa vakiinnuttaneiden päivien järjestämistä jatkettiin, suurimpina lasten puuhapäivät ja syyskuun alussa järjestetty Köyrimarkkinat sekä joulumarkkinat.

Vuoden 2015 tapahtumia olivat:	15.4.	Kyläkeskiiviikko: Kempillä
	26.4.	Sarka-sunnuntai: Pelimannimusiikkia. Musiikkiopiston pelimanniyhtye esiintyi
14.1.	14.5.	Takakonttikirppis
25.1.	31.5.	Sarka-sunnuntai: Sarka 10 vuotta
vko 8–10	31.5.	Kylvön siunaus MTK – Loimaan seudun ja MTK – Mellilän kanssa
18.2.	28.6.	Sarka-sunnuntai: Kyläretki. Pyöräretki Levälän, Haitulan, Alastaron Mäenpään, Kutilan Annisten ja Hintsalan kyliin Kirsi Laineen johdolla
19.2.	1.–31.7.	Yleisöopastukset päivittäin, lasten kierroksia tiistaisin ja torstaisin
22.2.	6.–7.7.	Heinäpäivä
18.3.		
29.3.		

Lännen Tractors ja Syväsen konepaja lainasivat Saran Koneista voimaa! -näyttelyyn kaksi traktori-kaivuria. Kalle Kaskiluoto luennoi kaivurituotannosta Säkylässä ja Loimaalla maaliskuussa 2015. Kuva: Iina Wahlström

9.7.	Lasten puuhapäivä	teja koulumuseolla
27.7.	Sarka-sunnuntai: Kansantanssia. Kansantanssiryhmä M:t Koskelta Tl esiintyi	14.10. Kyläkeskiiviikko: Kutila
	Takakonttikirppis & Loivan maan yö, hanuristi Kari Kotiniemi esiintyi kirppisalueella	25.10. Sarka-sunnuntai: Räsymattopaja. Loimaan työväenopiston ohjaama työpaja
8.8.		18.11. Kyläkeskiiviikko: Sikilä
		29.11. Joulumyyjäiset
19.8.	Kyläkeskiiviikko: Joenperä	28.–30.12. Maatalousmuseon hukkapäivät
30.8.	Sarka-sunnuntai: Riihen hämärästä kiuaskuivuriin. Juha Hirvilammi luennoi viljan kuivurien varhaisvaiheista	
	Köyrimarkkinat	
5.9.	Kyläkeskiiviikko: Pappinen	
16.9.	Sarka-sunnuntai: Sadonkorjuun filmejä. Kansatieteellisiä filmejä 1930-luvulta	
28.9.		
6.–9.10.	Mennään museoon! -teema- viikko, vanhan ajan oppitun-	

Kokoelmat ja tallennus

Kokoelmien luettelointi- ja tallennustointia jatkettiin vuonna 2015 aktiivisesti. Museon kokoelmat karttuivat pääosin lahjoituksin, minkä lisäksi arkisto- ja valokuva-aineistoa kertyi museon oman dokumentointityön tuloksena. Lahjoituksia vastaanotettiin vuonna 2015 yhteensä 25 yhteisöltä ja yksityiseltä henkilöltä.

Keväällä 2015 museolle saapui merkittävä kuivurimaiheista materiaalia sisältävä lahjoitus. Kuvassa Teijo -kuivuri ensiesittelyssä Helsingin Teho-näyttelyssä vuonna 1964. Kuva: Lasse Kännö

Vastaanotettujen esineiden ja muun materiaalin kunto tarkastettiin ja samalla tehtiin välttämättömät toimet niiden säilymiseksi. Kokoelmiin liitettävää aineistoa dokumentoivat ja luettelivat vuonna 2015 kokoelmapäällikkö, amanuenssi ja konservantori. Konservoinnista vastasi museon konservantori.

Suomen maatalousmuseolla on sekä museokokoelma että käyttökokoelma. Kokoelmat on luetteloitu Renki-luettelointijärjestelmään, johon on viety 3580 esinettä, 3154 julkaisua, 6426 valokuvaa, 404 dokumenttia ja 134 av-aineistoyksikköä. Julkaisuja, dokumentteja ja muuta arkistoitavaa paperimateriaalia on luetteloitu kuitenkin edellä esitettyjä lukuja runsaammin ja näiden tietojen syöttö Renkiin jatkuu.

Museoviraston ylläpitämä Finna -asiakasliittymä otettiin käyttöön 2015. Finna -hakupalveluun on siirretty perustiedot 5258 luetteloidusta objektista.

Museon kokoelmien varastotilat ovat laajudeltaan yhteensä noin 2 950 m².

Suomen maatalousmuseo Saran kokoelmien kartuttamista ohjasi museon vahvistettu kokoelmapolitiikka. Museossa noudatetaan vuonna 2012 uudistettua kokoelmapoliittista ohjelmaa.

Tutkimus ja julkaisut

Museon vuosikirja Laari 2014 ilmestyi vuonna 2015 joulukuussa.

Vuonna 2015 museolla jatkui kyläkeskiviikkojen sarja. Tarkoituksena on esitellä kaikki Loimaan kylät 1800-luvun ja sitä vanhempien karttojen sekä isojakoasiakirjojen valossa. Tutkimustyötä teki ja esitelmää piti museon oma henkilökunta. Kylistä esiteltiin vuonna 2015 Hennijoki, Majanoja, Pappila, Klokkarla, Kempillä, Joenperä, Pappinen, Kuttila ja Sikilä. Kuulijoita oli jokaisella esitelmällä Riihi täynnä, parhaimmillaan 140 henkilöä.

Museon henkilökunta on kirjoittanut museon aihepiiristä juttuja ja artikkeleita eri lehtiin ja tullut asiantuntijaroolissa haastatelluksi lehtiin sekä radio- ja tv-ohjelmissa.

Tietoliikenne

Museon omistuksessa oleva selainpohjainen Renki-luettelointijärjestelmä on Saran lisäksi käytössä yhdeksällätoista Museoraitti-museolla. Nämä tietokannat ovat myös Saran käytettävissä. Museon Renki -luettelointisovellus sekä Sukutilat Webissä -järjestelmä ovat sijoitettuna vuokratiloihin Mansoft tietotekniikka Oy:n palvelinhuoneeseen.

Tietoliikenneyhteyksien toimittajana on Lounea Oy. Museorakennuksessa on kuituliittymä ja Laarimäessä perinteinen kupariliittymä. Museolla on langaton verkko, josta pystyisimme palvelemaan asiakkaitamme entistä paremmin. Matkapuhelinliittymät ovat Tele Finlandilla ja sähköpostipalvelun toimittaja on Lounea Oy.

Valtakunnallinen toiminta

Museoraitti

Museoraitti on Suomen maatalousmuseon kokoama maatalousteemaisten museoiden yhteistyöverkosto. Verkoston toiminta-ajatuksena on, että museot jakavat kokemuksia, neuvovat ja opastavat toisiaan sekä tukevat museotoimintaa toimimalla yhteistyössä. Tähän pyritään sähköisillä viestikirjeillä, järjestämällä yhteisiä kokouksia ja tapaamisia sekä hakemalla yhdessä apurahoja mm. luettelointiin ja digitointiin.

Vuonna 2015 järjestettiin Museoraitti-seminaari Sarassa maaliskuussa. Museoraitti-museoiden kesäretki tehtiin elokuussa yhteistyössä Suomen maatalousmuseo Saran ystävät ry:n kanssa Jalasjärvelle.

Museoraitti -museoiden yhteiset kotisivut löytyvät edelleen osoitteesta www.museoraitti.fi.

ti.fi. Vuonna 2015 keväällä julkaistiin uusi Museoraitti -esitevihkonen.

Museoraitti -verkostossa oli vuoden 2015 lopussa 39 jäsenmuseota, jotka ovat;

Emil Cedercreutzin museo- ja kulttuurikeskus
Etelä-Pohjanmaan Traktorimuseo
Eurajoen maatalousmuseo
Finby grändin maatalousmuseo
Glims talomuseo
Gårdskullan maatalousmuseo
Hinnerjoen kotiseutumuseo
Jalasjärven museo
Kallenaution kestikievari
Kauppilan umpipiha
Kinnarin kotimuseo
Kokemäen maatalous- ja ulkomuseo
Korteniemi, Metsähallituksen perinnetila
Kotajärven Auto- ja Traktorimuseo
Kovelan Traktorimuseo
Kovero, Metsähallituksen perinnetila

Kullaan Kotiseutu- ja Museoyhdistys
Kuokkalan Museoraitti
Lepaan Puutarhamuseo
Liehtalanniemen museotila
Liperin maaseutumuseo
Loimaan kotiseutumuseo
Museotila Hevossilta
Mustialan maataloushistoriallinen museo
Mäkilän traktorimuseo
Pöytyän kotiseutumuseo
Riuttalan Talonpoikaismuseo
Sagalunds museum
Suomen Asutusmuseo
Suomen maatalousmuseo Sarka
Taivassalon kotiseutumuseo
Talonpoikaismuseo Yli-Kirra
Telkkämäki, Metsähallituksen perinnetila
Tervolan Kotiseutumuseo
Toivosen Eläinpuisto ja Talonpojanmuseo
Trollbergan traktori- ja maatalousmuseo
Uotilan tilamuseo
Vanda Lantbruksmuseum
Virtain perinnekyllän museot

Museoraittimuseot ja Suomen maatalousmuseon ystävät tekivät yhteisen kesäretken Jalasjärven kotiseutumuseolle elokuussa 2015. Kuva: Elsa Hietala

Kesäkohde

Suomen maatalousmuseo Sarka valitsee vuosittain kesän ajaksi yhteistyökumppanikseen museon, maatalousaiheisen koelman tai muun maataloushistoriallisen harrastuksen kohteen. Vuonna 2015 kesäkohteeksi valittiin Liperin maaseutumuseo Tähkä. Yhteistyötä tehtiin erityisesti markkinoinnin saralla. Museonjohtaja Teppo Vihola vieraili kesäkohteella museon kesäkauden avajaisten kunniaksi. Vihola piti juhlapuheen ja luovutti palkinnoksi valinnasta kertovan messinkilaatan.

Maatalousmuseon ystävät

Suomen maatalousmuseon ystävät ry tukee ja avustaa museon toimintaa. Yhdistyksellä on valtakunnallisesti 112 jäsentä. Yhdistys toimii talkoapuna ja järjestää retkiä ja tilaisuuksia, sekä ottaa osaa ystävähdistysten vuosittaisiin tapaamisiin. Vuoden 2015 kesällä järjestettiin retki Jalasjärven museoon yhdessä Museoraitti-museoiden kanssa.

Luennot ja perinnejutut

Suomen maatalousmuseo Saran henkilökuntaa pyydetään säännöllisesti luennoimaan erilaisiin tilaisuuksiin. Vuonna 2015 henkilökunnasta luennoivat museonjohtaja Teppo Vihola Loimaalla ja muualla Suomessa eri tilaisuuksissa, kokoelmapäällikkö Juha Hirvilampi Huittisten seudun kansalaisopistossa. Näyttelyamanuussi Iina Wahlström on käynyt esittelemässä museon nykyistä ja tulevaa toimintaa mm. Varsinais-Suomen liiton tilaisuudessa Turussa ja Saviseurauksen kokouksissa Helsingissä.

Vuonna 2015 jatkettiin ns. perinnejutujen sarja, jossa museon henkilökunta kirjoittaa vanhoista maatalouden vuoden merkkipäivistä. Juttuja julkaistiin 25 pai-

kallislehdessä ympäri Suomen. Juttujen lähetyksillä olivat: Somero-lehti, Uudenkaupungin sanomat, Laitilan sanomat, Ykkös Sanomat, Auranmaan Viikkolehti, Kaarina-lehti, Loimaan lehti, Perniönseudun lehti, Perhonjokilaakso, Maaselkä, Paimio-Sauvo-Kaarina, Puumala-lehti, Vakka-Suomi, Itähäme, Kangasniemen kunnallislehti, Parikkalan-Rautjärven sanomat, Kälviän sanomat, Mäntyharjun Pitäjänuutiset, Luumäen lehti, Nokian Uutiset, Keskilaakso, Siikajokilaakso, Itä-Hämeen lehti, Kaakonkulma, Sisä-Savo sekä Rantapohja. Vuoden aikana juttuja kirjoitettiin yhteensä 12 merkkipäivästä.

Hallinto ja toimielimet

Säätiön hallintoelimiä ovat valtuuskunta ja hallitus. Valtuuskunta valvoo ja tukee säätiön toimintaa. Säätiön asioita hoitaa ja sitä edustaa hallitus.

Valtuuskunnan jäsenet valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan siten, että vuosittain erovuorossa on kolmasosa. Valtuuskunnan puheenjohtajan ja kahden varapuheenjohtajan toimikausi päättyy aina seuraavan vuosikokouksen lopussa.

Valtuuskunta valitsee hallituksen jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan siten, että vuosittain kaksi on erovuorossa.

Säätiön sääntöjen 14§:n mukaan valtuuskunnan, hallituksen ja työryhmien jäsenille voidaan maksaa kohtuullinen kokouspalkkio ja kohtuulliset matkakulut. Hallitus teki kokouksessaan 30.10.2014 asiasta esityksen valtuuskunnalle siten, että hallituksen puheenjohtajalle maksettaisiin kokouspalkkiona 200 €/kokous sekä muille hallituksen jäsenille ja hallituksen kokouksiin osallistuville valtuuskunnan puheenjohtajille 100 €/kokous.

Lisäksi hallitus esitti valtuuskunnalle, että hallituksen, valtuuskunnan ja työ-

ryhmien jäsenille korvataan kohtuulliset matkakulut laskujen mukaan, noudattaen kuitenkin Verohallinnon matkakustannusten korvausten enimmäismääriä. Valtuuskunta vahvisti käytännön kokouksessaan 14.4.2015.

Valtuuskunta

Valtuuskunnan muodostavat 22 jäsentä.

Erovooroisista Heimo Hanhilahti, Erkki Kemppainen ja Raimo Tammilehto ilmoittivat luopuvansa tehtävistään. Erovooroisista uudelleen valittiin Jyrki Wallin, Riitta Soro, Esko Suomala ja Heikki Eskola sekä uusina jäseninä suostumustensa mukaisesti Luonnonvarakeskuksen pääjohtaja, professori Mari Walls, SLC ry:n toiminnanjohtaja, MMM agr. Johan Åberg, Yara Suomi Oy:n viestintäpäällikkö, MMM Seija Luomanperä ja OP-Pohjolan johtaja, Ph.D. Panu Kallio, kukin seuraavaksi 3-vuotiskaudeksi.

Valtuuskunnan puheenjohtajisto valittiin uudelleen seuraavan vuosikokouksen loppuun saakka.

Valtuuskunnan puheenjohtajisto (erovuorot suluissa):

Jyrki Wallin, toiminnanjohtaja, MMM agr., puheenjohtaja (2018)
Riitta Soro, FK, KT, varapuheenjohtaja (2018)
Esko Suomala, MMM agr., varapuheenjohtaja (2018)

muut jäsenet:

Heikki Eskola, mv (2018)
Panu Kallio, johtaja (2018)
Seija Luomanperä, viestintäpäällikkö (2018)
Mari Walls, pääjohtaja (2018)

Johan Åberg, toiminnanjohtaja, (2018)
Risto Hakomäki, amanuessi (2016)
Lauri Heikkilä, FT (2016)
Antti Huhtamäki, johtaja (2016)
Jorma Kopu, kaupunkineuvos (2016)
Jukka Ristimäki, mv (2016)
Laura Alakukku, professori (2017)
Seppo Hassinen, toiminnanjohtaja (2017)
Esko Lappalainen, toiminnanjohtaja (2017)
Ari Mikkola, johtaja/rehtori (2017)
Tarja Mäki-Punto-Ristanen, järjestösihteeri (2017)
Risto Matti Niemi, pääsihteeri (2017)
Kari Salo, kansainvälisten asiain neuvos (2017)
Paula Yliselä, toiminnanjohtaja (2017)
Kirsi Vesterbacka, YTM, tietokirjailija (2017)

Valtuuskunta kokoontui yhden (1) kerran. Valtuuskunnan puheenjohtajistolle maksettiin kokouspalkkioita vuonna 2015 yhteensä 200 euroa.

Hallitus

Hallituksen muodostavat 7 jäsentä. Erovooroisista Paavo Myllymäki valittiin uudelleen 3-vuotiskaudeksi ja Timo Kaunisto luopui tehtävästään. Uusiksi hallituksen jäseniksi valittiin suostumustensa mukaisesti Turun yliopiston rehtori, professori Kalervo Väänänen ja Loimaan kaupungin kehittämisjohtaja, YTM Matti Tunkkari seuraavaksi 3-vuotiskaudeksi. Näin ollen saatiin Patentti- ja rekisterihallituksen kehotuksesta hallituksen kokoonpano sääntöjen mukaiseksi.

Hallituksen jäsenet (erovuorot suluissa):

Olavi Ala-Nissilä, KHT, Senior Advisor, puheenjohtaja (2017)

Paavo Myllymäki, toiminnanjohtaja, varapuheenjohtaja (2018)
Maija Perho, sosiaalineuvos, jäsen (2016)
Pauli Salminen, toimitusjohtaja, jäsen (2016)
Matti Tunkkari, kehittämisjohtaja, jäsen (2018)
Janne Vilkuna, professori, jäsen (2017)
Kalervo Väänänen, professori, jäsen (2018)

Hallitus kokoontui kolme (3) kertaa ja näyttelyrahoitustoimikunta kolme (3) kertaa. Hallituksen ja näyttelyrahoitustoimikunnan kokouksiin osallistuneille hallituksen jäsenil-

le maksettiin kokouspalkkioita vuonna 2015 yhteensä 2900 euroa.

Henkilöstö ja muut toimijat

Säätiön asiamiehenä toimii museonjohtaja Teppo Vihola ja rahastonhoitajana hallintopäällikkö Karita Vuorinen.

Vuoden lopussa museon vakituisen henkilökuntaan kuuluivat:

museonjohtaja Teppo Vihola
näyttelyamanuenssi Iina Wahlström

Pitkäaikainen siisti-jämme Helena Rannanperä jäi eläkkeelle elokuun lopussa. Helena kahvitti sarkalaiset kotonaan Loimaan Kojonperässä. Kuva: Elsa Hietala

kokoelmapäällikkö Juha Hirvilammi
amanuenssi Elsa Hietala
museolehtori/markkinointivastaava Kirsi Laine
hallintopäällikkö Karita Vuorinen
konservaattori Taina Ilmonen
museomestari/tietotekniikkavastaava Aarno Aittamäki
siistijä Helena Rannanperä 31.8. asti
siistijä Taru Mäkelä 1.9. alkaen

Henkilötyövuosia 8.

Määräaikaisia ja muita työntekijöitä ovat olleet:

Eva-Maria Mustonen, museoassistentti/hanketyöntekijä
Sanna Mäki, harjoittelija/kesätyöntekijä
Miira Kumpulainen, kesätyöntekijä
Irina Heinonen, työkokeilu
Tuula Tiilikka, työkokeilu
Hanna-Maija Ahokas, työpaikkaopiskelija
Juho Martti, TET-oppilas
Emilia Voltti, TET-oppilas
Viljami Erelä, TET-oppilas
Teemu Ritanotko, siviilipalvelusmies
Aleksi Saarinen, siviilipalvelusmies

Freelancer oppaina ovat toimineet Erkki Kallio, Eija Martti, Aino Suominen, Kaj-Erik Holmberg, Tuuli Honkaniemi, Kirsi Hurmerinta ja Karoliina Kirvelä.

Taloushallintopalvelut (kirjanpito ja palkanlaskenta) on ulkoistettu AN-Tilipalvelu Oy:lle.

Säätiön tilintarkastajana on toiminut Simo Laaksonen (HTM) ja varatilintarkastajana

Matti Huhtala (KHT).

Talous

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi säätiölle vuodelle 2015 henkilötyövuosiin perustuvana valtionosuutena 273 232 euroa, vuokratustannusten valtionavustuksena 444 701 euroa sekä harkinnanvaraisena toiminta-avustuksena 170 000 euroa, yhteensä 887 933 euroa (891 520 euroa vuonna 2014).

Opetusministeriössä tarkastettiin erikoismuseoiden tilinpäätökset vuosilta 2013 ja 2014, ja näiltä vuosilta jouduttiin palauttamaan harkinnanvaraista toiminta-avustusta yhteensä 36 904,60 euroa.

Loimaan kaupungin vuosittainen toiminta-avustus oli yhteistyösopimuksen mukaisesti 140 000 euroa. Sopimuksen mukaan Loimaan kaupungin virallisilla organisaatioilla on mahdollisuus käyttää museon koustiloja sopivassa määrin korvauksetta museon aukioloaikoina. Lisäksi kaupungin virallisuonteiset vieraat pääsevät ilmaiseksi museon tiloihin ja näyttelyihin.

Varsinaisen toiminnan tuotoista julkisen tuen osuus oli palautuksen jälkeen 991 028,40 euroa ja omien tuottojen 93 815,01 euroa. Varsinaisen toiminnan tuotot olivat yhteensä 1 084 843,41 euroa vuonna 2015 (1 121 461,71 euroa vuonna 2014).

Varsinaisen toiminnan kuluista henkilökulujen osuus oli 392 056,41 euroa, poistojen 21 995,44 euroa ja muiden kulujen 680 389,66 euroa. Muihin kuluihin sisältyvä suurin kuluerä on Senaatti-kiinteistöjen perimä vuosivuokra museorakennuksesta 444 701,76 euroa. Opetusministeriöstä saatu vuokratustannusten valtionavustus kattaa tämän kokonaisuudessaan. Museorakennuksen vuosittaiset ylläpitokulut olivat 89 957,20 euroa vuonna 2015 (81 706,86 euroa vuonna 2014).

Loppuosa 145 730,70 euroa koostuu museon omien kiinteistöjen (Laarimäki, ko-

nehalli) ylläpidosta, näyttely-, kokoelma-, tutkimus- ja julkaisutoiminnan kuluista, markkinointi- ja tapahtumakuluista sekä erilaisista hallintokuluista. Varsinaisen toiminnan kulut olivat yhteensä 1 094 441,51 euroa vuonna 2015 (1 073 146,49 euroa vuonna 2014).

Vuoden 2015 aikana uuteen perusnäyttelyyn saadut avustukset olivat 71 322,96 euroa (näyttelyavustukset kaikkiaan 215 322,96 euroa) ja avustuksia vastaavat kulut 61 076,02 euroa (näyttelykulut kaikkiaan 102 316,81 euroa).

Tilikauden alijäämä oli - 9 741,52 euroa (ylijäämä 48 789,17 euroa vuonna 2014). Taseen loppusumma oli 740 529,02 euroa (741 539,88 euroa vuonna 2014).

Kiinteistöt

Säätiö on vuokralaisena Senaatti-kiinteistöjen omistamassa museorakennuksessa (n. 2000 m²) osoitteessa Vanhankirkontie 383. Myös museoalueen tontti (5 ha) on Senaatti-kiinteistöjen omistuksessa. Museoalueella on myös joukko hirsilatoja.

Alueelle valmistui konenäyttelyhalli vuonna 2006. Halli on pohjapinta-alaltaan hieman yli 1000 m² ja se on jaettu kahteen pääosaan, näyttelyhalliin n. 650 m² ja verstaasaan n. 350 m². Koko halli on varustettu vesikiertoisella lattialämmityksellä, jonka lämpöenergia saadaan museon lämpökeskuksesta lämpökanaalin kautta. Näyttelyosa on käytössä ja verstaasaa käytetään näyttelyrakennuksen aputilana samalla kun sen varustelua täydennetään.

Suomen maatalousmuseon kokoelmien säilytyshallit (2500 m²) kahden hehtaarin tontteineen ovat säätiön omistuksessa.

Museon lämpökeskuksen hakkeen toimittaa Loimaan konepalvelu Oy Niinijoelta ja hakelaitosta hoidetaan omin voimin.

Hankkeet ja avustukset

Hankkeet

Suomen maatalousmuseo Sarka osallistui Museoviraston koordinoiman tallennus- ja kokoelmapoliittiseen yhteistyöhön (TAKO). Vuonna 2015 TAKO pooli 1 jatkoi nykydokumentointihanketta tarkoituksenaan tallentaa aineistoja, jotka kuvaavat tämän päivän nuorten ja lasten luontosuhdetta. Sarka ei osallistunut tähän hankkeeseen, koska voimavarat suunnattiin valmisteilla olevan uuden perusnäyttelyn valmiiksi saattamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuosille 2015 ja 2016 Palvellen paremmaksi -yleisötyön ja palvelujen kehittämishankkeeseen 15 000 euron erityisavustuksen hanketyöntekijän palkkaukseen. Tämän avustuksen sekä palkkatuen turvin museossa on työskennellyt 1.4.2015 alkaen museoassistentti Eva-Maria Mustonen.

Avustukset

Vuonna 2015 saatiin uuteen perusnäyttelyyn avustuksena MTK:lta ja Viestilehdistä toinen puoli 80 000 euron tuesta, Alfred Kordelinin säätiöltä 10 000 euroa, Varsinais-Suomen Emäntäkoulutuksen kannatusyhdistykseltä 4000 euroa, Emilie ja Rudolf Geselliuksen säätiöltä 2000 euroa, Tieteellisten seurain valtuuskunnalta 3500 euroa sekä Suomen maatalousmuseon ystävät ry:ltä 1 000 euroa. Lisäksi Ulla ja Heikki Eskola ohjasivat syntymäpäivämuistamisensa säätiölle uuden perusnäyttelyn hyväksi ja näitä lahjarahoja kertyi merkittävät 7936 euroa.

Uuden perusnäyttelyn rahoittamiseksi myytiin museomyymälässä Sarka-korua ja Sarka-pinssiä, joiden myynnistä kertyi 1934,26 euroa. Myyntityössä apuna olivat alueen Lions Clubit, joiden koru ja pinssi-myyntistä kertyi yhteensä 3720 euroa.

Maatalousmuseon Päiste Oy

Maatalousmuseon Päiste Oy on Suomen maatalousmuseon toimintaa tukeva oheistoimintoyhtiö, joka ylläpitää museomyymälä Muurikkia sekä Lounas- ja pitoravintola Sarkaa.

Päisteen hallituksen puheenjohtajana toimii Olavi Ala-Nissilä ja muita varsinaisia jäseniä ovat Paavo Myllymäki ja Teppo Vihola. Maatalousmuseon Päiste Oy:n toimitusjohtaja on museonjohtaja Teppo Vihola.

Myymälän valikoimaan kuuluu käsi- ja taideteollisia tuotteita, vaatteita, elintarvikkeita, postikortteja ja erilaisia lahjatavaroita.

Suuri osa tuotteista on varsinaissuomalaista käsityötä, ja valikoimaan kuuluu myös lähiruokaa Loimaan ja Auranmaan seutukunnalta.

Ravintolassa on töissä kaksi vakituista ja kaksi osa-aikaista työntekijää. Ravintola tarjoaa kahvilatuotteiden lisäksi lounasta arkisin klo 11–14 ja sunnuntaisin klo 11–15. Talvikautena lauantaisin ei ole lounasta. Ryhmille tehdään tilauksesta myös monipuolinen noutopöytä tai menu asiakkaan toiveiden mukaan. Kokousasiakkaille on omat kokouspakettinsa, jotka sisältävät kokoustekniikan, tilat ja tarjoilun.

Köyrimarkkinoita varten Saran keittiössä paistetut munkit. Kuva: Iina Wahlström.

LAARI 2015

SUOMEN MAATALOUSMUSEON VUOSIKIRJA

LAARI

ISSN 1796-3990